

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1925:36
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

BEREDANDE AV FÖRBÄTTRAD PENSIONERING FRÅN PRÄSTERSKAPETS ÄNKE- OCH PUPILLKASSA M. M.

AVGIVET AV DE FÖR
DENNA FRÅGAS UTREDNING TILLKALLADE
SAKKUNNIGA

STOCKHOLM
1925

Statens offentliga utredningar 1925

Kronologisk förteckning

1. Utredning av vissa frågor rörande privatläroverken. Norstedt. 173 s. 2 pat.-tab. **E.**
2. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 31. Den svenska tvättmedelsindustrien med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av Hj. Heimbürger. Marcus. 108 s. **Fi.**
3. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 29. Den svenska skoindustrien med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av W. Smith. Tullberg. 104 s. **Fi.**
4. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 30. Den svenska cementindustrien med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av O. Edström. Marcus. 48 s. **Fi.**
5. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 32. Den svenska porslinsindustrien med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av E. W. Tillberg. Tullberg. 64 s. **Fi.**
6. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden 33. Tryckeri- och pappersförädlingsindustri i Sverige. Av F. Hilgerdt. Marcus. 125 s. **Fi.**
7. Underofficerssakkunnigas yttrande och förslag jämte personalrepresentanternas särskilda yttrande. Fahlcrantz. 140 s. **Fö.**
8. Betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation. Norstedt. viij, 355 s. **Fi.**
9. Betänkande med förslag till grunder för avsättning till de under Kungl. kommunikationsdepartementet lydande affärsdrivande verkens förnyelsefonder samt för användning och placering av förnyelsefondernas medel. Norstedt. 44 s. **K.**
10. Förslag till förordning angående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte motiv. Norstedt. 40 s. **Fi.**
11. Det svenska skogsbrukets förutsättningar och historia. Av N. Schager. Tiden. viij, 168 s. **Fi.**
12. Sveriges enskilda skogar. Av N. Schager. Tiden. viij, 309 s. **Fi.**
13. Byggnadsstyrelsesakkunnigas betänkande angående omorganisation av byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå m. m. Marcus. 110 s. **K.**
14. Utkast till ändrad lydelse av 1—12, 19, 21—24, 26, 28—35, 40 samt 48 och 49 §§ i kungl. stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning. Marcus. 39 s. **Ju.**
15. Betänkande angående ordnandet av statens byggnadsverksamhet inom Stockholm. Centraltr. xvj, 527 s. 12 pl. **K.**
16. Konsumentkooperationen i Sverige. Av A. Gjöres. Tiden. (8), 168 s. **Fi.**
17. Betänkande rörande det s. k. Genèveprotokollet angående avgörande på fredlig väg av internationella tvister. Norstedt. 148 s. **U.**
18. Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens landsbygdstaxor m. m. Marcus. 167 s. 7 bil. **K.**

19—20. Utredning rörande fiskerättsförhållandena vid rikets kuster. Del 1. 389 s. Del 2. 232 s. Marcus. **Jo.**

21. Förslag till lag om försäkringsavtal m. m. Norstedt. 388 s. **Ju.**
22. Förfalskningsbrotten. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 6. Av J. C. W. Thyrén. Lund, Berling. vj, 249 s. **Ju.**
23. Förslag till lönereglering för landsfogdar och landsfiskaler m. m. Marcus. 172 s. **S.**
24. 1921 års pensionskommittés betänkande. 4. Betänkande med förslag till militär tjänstepensionslag. Idun. 150 s. **Fö.**
25. Förslag till lag om dödande av förkommen handling m. m. Norstedt. 32 s. **Ju.**
26. Förslag till lag om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. Norstedt. 21 s. **Ju.**
27. 1923 års taxeringssakkunnigas betänkande angående omorganisation av taxeringsväsendet. Marcus. vij, 275 s. **Fi.**
28. Betänkande och förslag rörande ändring i strafflagens bestämmelser om preskription av straff. Lund, Berling. 57 s. **Ju.**
29. Betänkande med förslag till motverkande av arbetslöshet genom anordnande av allmänna arbeten. Norstedt. 76 s. **S.**
30. Studier rörande industriell demokrati i Norge, England, Tjeckoslovakien och Österrike. Av A. Molin och R. Sohlman. Norstedt. 169 s. **S.**
31. Om vägbeskattningens ordnande. En undersökning i anledning av 1921 års kommunalskattekommittés betänkande angående den kommunala beskattningen. Marcus. 68 s. **Fi.**
32. Utredningar och förslag angående inrättande av fasta försöksgårdar. Svanbäck. 111 s. **Jo.**
33. Betänkande och förslag angående ändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsväsendet. Beckman. 119 s. **K.**
34. Betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd. Norstedt. (2), 118 s. **S.**
35. Utredning angående den kommunala skatteutjämningen. Av C. W. U. Kuylenstierna. Marcus. 159 s. **Fi.**
36. Betänkande och förslag angående beredande av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa m. m. Hæggström. 91 s. **E.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1925:36

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET.

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

BEREDANDE AV FÖRBÄTTRAD PENSIONERING FRÅN PRÄSTERSKAPETS ÄNKE- OCH PUPILLKASSA M. M.

AVGIVET AV DE FÖR
DENNA FRÅGAS UTREDNING TILLKALLADE
SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1925
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
253698

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

Till

Herr statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet.

Den av Kungl. Maj:t den 29 juni 1921 tillsatta pensionskommittén, vilken fått i uppdrag att fullfölja utredningen i den då sedan flera år tillbaka föreliggande frågan om förbättrade pensionsförhållanden för änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, avgav den 28 februari 1923 betänkande med förslag angående avveckling av den sterbhus efter präst tillförsäkrade förmånen av tjänst- och nådår samt beredande i sammanhang därmed av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa.

Efter det försäkringsinspektionen den 15 september 1923 avgivit utlåtande häröver samt fullmäktige för delägarna i änke- och pupillkassan vid en åren 1923—1924 hållen extra bolagsstämma med skrivelse den 21 november 1924 — under förmälan att fullmäktige vid granskning av kommitténs förslag och med hänsyn till försäkringsinspektionens däröver avgivna utlåtande funnit att kommittéförslaget i framlagt skick icke kunde av fullmäktige godkännas — överlämnat ett av fullmäktige utarbetat förslag till förnyat reglemente för kassan jämte motivering ävensom "särskilda hemställanden" rörande ändring i och tillägg till vissa gällande författningar, har kammarkollegiet, med överlämnande av infordrade yttranden från samtliga domkapitel och Stockholms stads konsistorium ävensom länsstyrelserna och överståthållarämbetet, den 18 april 1925 avgivit underdånigt utlåtande i ärendet.

Då detta ärende den 18 juni 1925 anmäldes inför Kungl. Maj:t, bemyndigades herr statsrådet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda vid utredning av frågan angående beredande av förbättrad pensionering från ovannämnda kassa och därmed sammanhängande frågor.

Samma dag tillkallade herr statsrådet för ändamålet överdirektören och chefen för kungl. försäkringsinspektionen Paul Johan Gerhard Laurin, kammarrådet friherre Casten von Otter och kyrkoherden i Göteborgs Carl Johans församling Per Pehrsson. Tillika uppdrogs åt Laurin att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Som sekreterare har von Otter tjänstgjort.

Efter det vissa förarbeten utförts, höllos sammanträden under tiden den 27 juli—7 augusti, den 17 september—den 3 oktober, den 12—15 oktober, den 26 oktober—den 4 november samt innevarande dag. Under mellantiden mellan sammanträdena har arbetet fullföljts genom undertecknade Laurin och von Otter såsom delegerade. Därvid har den försäkringstekniska utredning, vilken för uppdragets fullgörande befunnits nödvändig och till vars utförande de sakkunnige utverkat sig herr statsrådets tillstånd, utförts av fil. d:r Tim Jansson.

Under sitt arbete hava de sakkunniga haft överläggningar i vissa frågor med kassans direktion eller dess ordförande ävensom med ordföranden hos kassans fullmäktige.

Å bolagsstämma, som innevarande höst hållits med kassans fullmäktige, hava dessa på ett av direktionen väckt förslag, som föranletts av en av de sakkunniga till direktionen avlåten skrivelse, för sin del beslutat att till reglementets § 38, vars nuvarande stadgande borde betecknas såsom mom. 1, skall fogas ett andra moment av följande innehåll, nämligen att delägare, som inträtt i kassan efter det bestämmelsen i detta moment trätt i kraft, vore för sig och sina efterlevande underkastad de ändrade reglementsbestämmelser, som kunde bliva i stadgad ordning fastställda under tiden intill dess han avlidit eller hans delaktighet i kassan eljest upphört.

De sakkunnige få nu vördsamt överlämna sitt betänkande i ämnet, innefattande jämväl förslag till förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa samt förslag till vissa lag- och andra författningsbestämmelser m. m.

Stockholm den 14 november 1925.

P. G. LAURIN.

CASTEN VON OTTER. PER PEHRSSON.

Allmän motivering.

Nuvarande förmåner för prästs efterlevande.

Pensionsförmånerna för efterlevande efter avliden prästerlig befattningshavare bestå — såsom närmare framgår av de olika utredningar och betänkanden, som föreligga angående ordnandet av pensionerna för prästernas efterlevande och till vilka de sakkunniga torde få hänvisa — i allmänhet *dels* i rätten till tjänst- och nådår vid den avlidnes befattning och *dels* i pension från prästerskapets änke- och pupillkassa.[1]

Nuvarande pensionsrätt från prästerskapets änke- och pupillkassa.

Berättigade till *pension från prästerskapets änke- och pupillkassa* äro änka och minderåriga barn, så länge de äro ogifta, och vidare såväl, under viss förutsättning, ogifta barn efter fyllda 21 år, då de befinnas vara obemedlade och genom sjukdom eller lyte urståndsatta att sig nödtorftligen försörja, som även ogifta döttrar efter 55 års ålder.

Beträffande pensionsrätten ur kassan torde i övrigt få framhållas följande.

Kassan har två fonder: grundfonden och tillskottsfonden. Till grundfonden ingå inga bidrag från kassans delägare; den har uppkommit huvudsakligen av kassan vid dess bildande tillerkänd inkomst av prästerliga befattningar dels under ett vakansår vid varje befattning och dels under tid, då befattning står ledig utöver lagliga tillträdestiden. Till tillskottsfonden åter inbetalas av delägarna årliga avgifter, utgörande 2 % av det belopp, varefter delaktighet åtnjutes, vartill komma så kallade överårighets- och åldersskillnadsavgifter, men inga befordringsavgifter. Den del av pensionen, som erhålles ur grundfonden, är oberoende av delaktighetsbeloppet, under det att den del, som bestrides ur tillskottsfonden, är proportionell mot delaktighetsbeloppet. För ordinarie präst är delaktighetsbeloppet i regel lika med den reglerade lönen, för icke ordinarie präst är det 600 kronor.

Som närmare framgår av det följande har änkepensionsbeloppet ("hel pension") varit underkastat stora variationer. På grund av de egenartade bestämmelser, som gälla för pensionsberäkningen, är också en variation oundgänglig. I pensioner skola nämligen utdelas en förutbestämd del — för närvarande ej fullt 90 % — av den verkliga eller på visst sätt beräknade inkomsten för kassan. Pensionslotternas storlek växlar således bl. a.

[1] Här kunna frånses understöden från de i åtskilliga stift inrättade stiftskassorna ävensom från de i vissa stift ännu utgående tiondeanslagen. Å pensionerna från kassan åtnjutes dyrtidstillägg av statsmedel.

allt efter antalet för året utgående pensionslotter, den ränta, efter vilken kassans fonder varit räntebärande, beloppet av de influtna avgifterna och det procenttal, som är bestämt för utdelningen. Den kraftiga stegring i pensionslotternas belopp, som förekommit ecklesiastikåret 1922—1923 och vissa år dessförinnan, berodde huvudsakligen på den höga medelräntan samt, beträffande tillskottsfonden, på den starka ökning av delägarnas avgifter, som började året 1913—1914 och som förorsakats av delaktighetsbeloppens höjning genom den pågående löneregleringen enligt lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning. Därtill kommer för året 1922—1923 att ökningen i pensionslotternas antal var osedvanligt liten. Sänkningen under de båda senaste åren beror företrädesvis dels på minskad medelränta, dels på en relativt stark ökning i antalet pensionslotter, och dels på höjningen av medeldelaktighetsbeloppet för pensionärerna, vartill beträffande grundfonden kommer det betydande belopp, vartill förvaltningskostnaden av särskilda skäl uppgått.

Pensionsutdelningen från kassan.

Till belysning av pensionsutdelningen från *tillskottsfonden* samt dennas tillväxt m. m. torde få meddelas följande tablå:

År	Antal pensionärer st.	Antal pensionslotter st.	Medeldelaktighetsbelopp för pensionär kr.	Hel pensionslott ur tillskottsfonden i % av delaktighetsbelopp	Medelräntefot %	Influtna avgifter kr.	Tillskottsfonden vid årets början i 1000-tal kr.
1910—11	1213	1054	3814	7,89	4,6	176.000	4576
11—12	1253	1087	3813	7,17	4 6	177.000	4677
12—13	1269	1097	3850	7,07	4,6	178.000	4779
13—14	1301	1119	3859	7,69	4,6	180.000	4886
14—15	1329	1127	3864	7,85	4,7	180.000	4966
15—16	1398	1176	3883	7,71	4,7	183.000	5047
16—17	1433	1192	3882	7,86	4,8	189.000	5122
17—18	1437	1201	3856	8,19	4,9	197.000	5205
18—19	1481	1233	3872	8,30	4,9	206.000	5289
19—20	1502	1246	3837	8,60	5,0	211.000	5371
20—21	1537	1275	3839	8,64	5,1	229.000	5453
21—22	1574	1299	3897	8,95	5,3	243.000	5547
22—23	1590	1307	3914	9,40	5,1	240.000	5644
23—24	1647	1345	3955	8,93	4,9	252.000	5703
24—25	1675	1373	4009	8,74	4,8	254.000	5778

Erfarenheten under den tidsperiod tablån omfattar gör det möjligt att få en föreställning om den utveckling, som beträffande tillskottsfonden är att vänta under de närmaste 10—15 åren. Det synes ej sannolikt att den kan bliva gynnsammare än den som beräknas under följande antaganden.

1) Den årliga ökningen av pensionslotternas antal fortgår, men minskas efter hand från 20 till 14.

2) Pensionärernas medeldelaktighetsbelopp ökas med omkring 45 kronor

om året, tills det blir ungefär 5,000 kronor för alla utom de 55-åriga döttrarna och sjuka icke-minderåriga barnen.

3) Räntefoten blir 4,8 %.

4) Delägarnas avgifter bliva ungefär desamma som år 1924—1925. Det återstår nu endast ett fåtal tjänster, som icke reglerats enligt 1910 års lag, i följd varav den pågående löneregleringen icke kan medföra någon avgiftsökning av avsevärd storlek.

5) Av fondens inkomst utdelas för varje år t. o. m. 1930—1931 den i det nuvarande reglementets tab. V angivna procenten. Efter nämnda år utdelas 90 %.

Under dessa antaganden — och under förutsättning tillika att de för pensionsutdelningen ur tillskottsfonden gällande bestämmelserna bliva oförändrade — blir hel pensionslott

8 %	av delaktighetsbeloppet	år	1929—30
7,3 %	»	»	1934—35
7 %	»	»	1939—40.

Pensionsprocenten kommer alltså tvivelsutan att sjunka väsentligt under denna tid — sannolikt mer än här beräknats.[1]

Även efter nämnda 15 års förlopp kommer pensionsprocenten sannolikt att fortfarande sjunka, tills den når ett visst minimum, och att därefter åter stiga. Stigningen betingas dels av att fonden alltjämt antages växa med en del av sin inkomst och dels av att så småningom antalet pensionslotter kommer att bliva i huvudsak konstant. Om pensionsrätten för 55-åriga döttrar och sjuka icke-minderåriga barn, på sätt av de sakkunniga i det följande föreslås, dels begränsas och dels borttages, kommer detta, låt vara först i en rätt avlägsen framtid, att påskynda pensionsprocentens stigning. Bibehållas utdelningsbestämmelserna i övrigt oförändrade, kommer fonden slutligen att nå en sådan storlek, att, om *hela* inkomsten därefter utdelas, pensionsprocenten blir ungefär 10 %, även om räntefoten då sjunkit till 4 %. Att efter denna tidpunkt låta fonden växa ytterligare, skulle icke vara rimligt. Ty med ledning av byråchefen E. Göranssons beräkning, som återfinnes i pensionskommitténs betänkande, finner man att avgiften till tillskottsfonden svarar mot en pensionslott av 10 %, om beräkningen grundas på 4 % räntefot och om pensionsrätten för överåriga barn är borttagen. När fonden nått den storlek, att den *kan* giva denna pensionsprocent, finnes det därför ingen anledning att giva lägre pension för att genom den så gjorda besparingen bliva i tillfälle att i framtiden giva större pension

[1] Härvid bör ej förbises, att då delaktighetsbeloppet för flertalet präster höjts genom löneregleringen, själva pensionsbeloppet, trots pensionsprocentens fallande, ofta blir högre för änkan efter en delägare, som avlider efter löneregleringen, än det skulle blivit om delägaren avlidit före löneregleringen.

Att vissa av de sakkunniga föreslagna åtgärder böra inverka hejdande på pensionsprocentens sjunkande framgår av det följande.

än som svarar mot delägarnas avgifter. Den tidpunkt då detta inträffar torde emellertid vara mycket avlägsen.

Om man icke skulle anse det nödigt, att fonden växer så mycket, att den i en framtid blir tillräcklig att giva dåvarande delägare den pensionsrätt, som svarar mot deras avgifter till fonden, så kan man öka utdelningsprocenten och till och med låta den bliva 100 %. När om några år utdelningsprocenten skall fastställas för åren efter 1930—31, bör man därför taga i övervägande, huruvida man bör allt fortfarande låta fonden växa som hittills eller bör minska tillväxten genom att öka utdelningsprocenten över 90 % för att därigenom i någon mån kompensera den minskning av pensionsprocenten, som betingas av ökning av pensionslotternas antal och pensionärernas delaktighetsbelopp. Beslutar man sig för det senare, bör utdelningsprocenten dock ej höjas mera än att det kan förväntas, att pensionsprocenten sjunker jämnt, utan större diskontinuiteter, ned mot sitt minimum. Det är därför önskvärt, att det då föreligger sådan utredning, att man med större säkerhet än nu kan bedöma vad detta minimum kan komma att bliva och när det kommer att uppnås. Av stor vikt är det därvid, att betydelsen för kassan av de 55-åriga döttrarnas pensionsrätt utretts så tillförlitligt som möjligt.

Vad därefter angår *grundfonden,* hava de sakkunniga, under förutsättning att räntefoten framgent blir 4,8 % och att pensionslotternas antal ökas på samma sätt som antagits i fråga om tillskottsfonden, uppskattat den sannolika storleken av hel pensionslott ur grundfonden[1]

år	1929—30	till	295	kronor
»	34—35	»	290	»
»	39—40	»	280	»

Utdelningsprocenten har för tiden efter 1930—31 antagits även beträffande denna fond vara 90 %.

Efter år 1939—40 kommer sannolikt pensionslotten att en tid hålla sig vid ungefär oförändrat belopp. Därefter kan den antagas börja stiga. Och om grundfondens inkomst fortfarande ej i sin helhet utdelas, kommer pensionslotten att stiga obegränsat.

Härvid har det emellertid antagits att förvaltningskostnaderna täckas av fondens inkomster enligt det nuvarande reglementets § 9 mom. 2 och 3. Om så icke skulle bliva fallet, komme fondens tillväxt att understiga den del av ränteinkomsten, som lägges till kapitalet. Då bliva naturligtvis pensionslotterna till beloppet mindre än ovan beräknats. Och skulle nämnda inkomst enligt § 9 mom. 2 och 3 tillsammans med den besparade delen av ränteinkomsten på ett mera stabilt sätt understiga förvaltningskostnaderna, komme fondens kapital att minskas samt så småningom förbrukas.

---

[1] Jfr not 1 sid. 7. Vissa förslag av de sakkunniga torde inverka höjande även på grundfondens utdelningskapacitet.

Nu antydda fara för kapitalets minskning saknar enligt de sakkunnigas mening icke ett visst allvar. Kapitalvärdet av kassans blivande inkomster enligt § 9 mom. 2 var enligt senaste beräkning endast 80,000 kronor, vilket visar att denna inkomstkälla enligt kassans egen uppskattning har ringa betydelse för framtiden. Inkomsterna enligt § 9 mom. 3 äro oberäkneliga.

Under senare år hava inkomsterna enligt § 9 mom. 2 och 3 samt förvaltningskostnaderna ävensom hel pensionslott ur grundfonden uppgått till följande belopp:

År	Inkomster enligt § 9 mom. 2 och 3 kr.	Förvaltningskostnader kr.	Hel pensionslott kr.
1910—11	92.000	34.000	279: 72
11—12	73.000	33.000	270: 81
12—13	64.000	31.000	267: 77
13—14	54.000	42.000	290: 72
14—15	57.000	51.000	294: 89
15—16	70.000	44.000	293: 91
16—17	84.000	47.000	297: 47
17—18	100.000	43.000	308: 97
18—19	105.000	95.000	311: 98
19—20	68.000	80.000	314: 11
20—21	102.000	75.000	316: 64
21—22	165.000	69.000	321: 56
22—23	129.000	81.000	339: 11
23—24	128.000	88.000	320: 53
24—25	96.000	121.000	307: 73

De sakkunniga upptaga längre fram (sid. 28 o. f.) till behandling frågorna om möjligheten att begränsa förvaltningskostnaderna och om dessa kostnaders bestridande delvis genom anlitande av de för den nya försäkringen inflytande avgifterna. Genom dessa båda åtgärder synes det vara möjligt att avvärja nyssberörda fara för minskning av grundfondens kapital och stärka möjligheten av en fortgående kapitalökning, som i sin ordning motverkar pensionernas minskning och längre fram påskyndar deras stegring.

Pensionernas otillräcklighet.

Änkepensioner, som uppgå till föga mer än 300 kronor + 8 % av delaktighetsbeloppet, men som, under förutsättning att huvudgrunderna för pensioneringen kvarstå orubbade, oundvikligen måste komma att successivt nedgå icke obetydligt därunder och först efter en längre tids förlopp kunna förväntas åter ökas, äro — även med beräkning av därå utgående dyrtidstillägg — uppenbarligen otillräckliga. Exempelvis kan änkan efter en komminister, vars reglerade lön var 3,000 kronor, icke räkna med en pension av mer än högst 570 kronor, efter hand fallande ner emot 500 kronor eller mindre, under det att änkan efter en folkskollärare, vilkens författningsenliga lön även är 3,000 kronor, erhåller 750 kronor. Änkan efter en kyrkoherde med en reglerad lön av 6,000 kronor kan påräkna högst 830 kronor, så småningom sjunkande ner emot 700 kronor eller mindre, under

det att änkan efter en delägare i civilstatens änke- och pupillkassa med samma lön får 1,000 kronor. I sistnämnda fall blir jämförelsen än ogynnsammare, om man tar hänsyn till att i kyrkoherdens löneförmåner även ingår fri bostad och att jämförelsen därför rätteligen bort ske med en delägare i civilstatens änke- och pupillkassa, vilkens lön varit ej obetydligt högre än 6,000 kronor.

Tjänst- och nådårsrätt.

Emellertid blir jämförelsen icke fullständig, om ej hänsyn tages även till att de ordinarie prästernas efterlevande hava tjänst- och nådårsrätt, under det att de befattningshavare, varmed jämförelsen företagits, icke hava motsvarande förmån utom i vissa fall begravningshjälp, vilken senare utgår med 10 % av årslönen (utan dyrtidstillägg), dock högst 500 kronor.

Förmånen av *tjänstår* tillkommer ej blott änka och barn utan även andra sterbhusdelägare.

Förmånen av *nådår* åter får ej åtnjutas av andra sterbhusdelägare än änka samt omyndiga och oförsörjda barn.

Den behållna nådårsinkomsten, uttryckt i procent av den reglerade lönen, är olika i olika lönelägen, beroende på att kostnaden för vikarien icke annat än till ringa del är beroende av lönen. Om man, såsom kassans fullmäktige, antar att denna kostnad är 2,500 kronor och om man medräknar den tillfälliga löneförbättringen (men ej dyrtidstillägg), kan den behållna nådårsinkomsten uppskattas till nedan angivna procenttal av den reglerade lönen.

Reglerad lön	Behållen nådårsinkomst i % av den reglerade lönen
3.000	40
6.000	70
8.000	80

Därtill kommer bostadsförmån.

Tjänstårets längd växlar från ingen dag till 365 dagar, den behållna inkomsten alltså från 0 till ovan angivna procent av lönen. I medeltal motsvarar den alltså hälften av dessa procenttal. Men om man vill jämföra andra tjänstemäns *säkra* familjepensionsförmåner med prästernas, kan man tydligen icke taga hänsyn till tjänstårsrätten, eftersom dess värde kan för den enskilde bliva noll. En präst, som vill sörja för sina efterlevande, kan och får härvid icke räkna med det ovissa tjänståret.

Vid sådan jämförelse mellan de efterlevandes säkra förmåner är att märka, att pensionen åt präst efterlevande ej börjar utgå förr än efter nådårets slut, under det pensionen åt annan tjänstemans efterlevande utgår genast efter dödsfallet. Alltså bör den ovan beräknade nådårsinkomsten minskas med familjepensionen. Dennas storlek växlar med familjens sammansättning. Om man antar, att den avlidnes familjeförhållanden äro de för gifta präster av hans ålder genomsnittliga, finner man de i nedanstående tabell angivna värden på vad där kallas "besparing under nådåret",

d. v. s. skillnaden mellan behållen nådårsinkomst och den blivande familjepensionen.

Denna skillnad skulle angiva den besparing, som sterbhuset kunde antagas göra under nådåret, under förutsättning att dess levnadsomkostnader därunder ej överstege familjepensionen. Men det är naturligt, att änkan ofta känner sig så bunden vid det gamla hemmet, att hon ej vill lämna det förrän nådåret gått till ända. Och det är tydligt att hon då, såsom bosatt i mannens gamla verksamhetsområde, har svårt att reducera sin familjs levnadsstandard till vad den måste bliva efter nådårets slut. Familjens levnadsomkostnader under nådåret komma därför, oaktat bostadsförmån åtnjutes, att ofta vara väsentligt högre än familjepensionen och sålunda besparingen under nådåret väsentligt lägre än den här beräknade. Detta är en viktig omständighet att beakta vid bedömandet av de *säkra* förmåner, som nuvarande ordning bereder prästs efterlevande.

Då emellertid den verkliga besparingen under nådåret naturligtvis undandrager sig all beräkning, måste man grunda jämförelsen på den på ovan angivna sätt beräknade besparingen.

Om sålunda familjen antages vid nådårets slut hava denna besparing disponibel, kunde man tänka sig, att det vore så ordnat att den finge inbetalas till kassan för att förbättra familjepensionen. Om en sådan användning icke kunde göras obligatorisk, måste förbättringen beräknas individuellt efter familjemedlemmarnas ålder. Den bleve då i hög grad olika för olika familjer. Men gjordes inbetalningen till kassan obligatorisk och vore alltid den verkliga besparingen lika med den här beräknade, skulle pensionsförbättringen bliva den i tabellen under benämningen "nådårets pensionsvärde" angivna.

Delägarens ålder vid dödsfallet	Reglerad lön kr.	Besparing under nådåret i % av den reglerade lönen	Nådårets pensionsvärde i % av den reglerade lönen
30	3.000	15	0,8
40	3.000	10	0,5
50	3.000	10	0,5
60	3.000	15	0,8
70	3.000	20	1,5
30	6.000	55	2,5
40	6.000	50	2,1
50	6.000	50	2,3
60	6.000	50	3,1
70	6.000	55	4,6
30	8.000	65	3,0
40	8.000	60	2,5
50	8.000	60	2,8
60	8.000	60	3,7
70	8.000	65	5,3

Det är av det anförda tydligt att nådårsförmånen visserligen är av stort värde men att den dock måste anses vara en mycket ofullkomlig form för beredande av försörjning åt de efterlevande, eftersom dess värde är så starkt varierande i de enskilda fallen. Det är t. ex. vida att föredraga att såsom civil tjänsteman med 6,000 kronors reglerad lön veta, att hustrun, när helst han dör, har att påräkna en änkepension av 1,000 kronor, än att såsom präst med samma lön veta, att hustruns änkepension under de närmaste åren blir ungefär 780 kronor men därefter sjunker ned mot 700 kronor eller lägre belopp och att hon har rätt till nådår, på vilket hon möjligen (men knappast sannolikt) kan göra en besparing, som under vissa förutsättningar kan anses motsvara en pensionsförhöjning av ungefär 150 kronor, om han dör i medelåldern, och av ungefär 200—300 kronor, om han dör först efter fyllda 60 år.

Icke minderåriga barns pensionsrätt.

I detta sammanhang bör ej lämnas oanmärkt det förut berörda förhållandet, att prästerskapets änke- och pupillkassa lämnar pensioner icke blott åt änkor och minderåriga barn utan även åt sjuka överåriga barn och 55-åriga döttrar, som icke äro eller varit gifta. Motsvarighet till omförmälda pensionsrätt saknas i regel i andra änkekassor. Varje icke minderårigt barn, varom här är fråga, har rätt till pension motsvarande hälften av änkas pension. Denna rätt har visat sig mycket betungande för kassan, långt mera än man vid kassans stiftande antog. Under året 1924—1925 utgingo till 55-åriga döttrar 474 pensioner med ett sammanlagt belopp, som översteg $^1/_6$ av alla utgående pensioners belopp. Dessutom togo 238 pensioner till sjuka överåriga barn i anspråk nära $^1/_{10}$ av totala beloppet. Det kan med säkerhet antagas att det förra antalet kommer att ytterligare ökas innan det längre fram nått sitt maximum. Om därför båda dessa pensionsformer icke funnes, skulle pensionerna till änkor och minderåriga barn ökas med mer än $^1/_3$.

Givetvis hade det varit önskvärt att kunna framlägga närmare utredning om den inverkan, pensioneringen av de 55-åriga ogifta döttrarna må antagas komma att i fortsättningen utöva på änkepensionernas belopp, samt om det inflytande, upphörandet av denna pensionsform skulle få på änkepensioneringen. Med hänsyn till bristande statistiskt material för en sådan utredning hava de sakkunniga funnit sig under den korta tid, som stått dem till buds, icke vara i tillfälle att verkställa en sådan utredning.

Då en änke- och pupillkassas uppgift är att sörja endast för änkor och minderåriga barn, vore det till uppenbar fördel, om pensionsrätten för de 55-åriga ogifta döttrarna kunde borttagas. Detta låter sig dock icke göra med avseende på döttrar till redan avlidna delägare, enär det skulle innebära ett kränkande av redan förvärvade rättigheter. I fråga om nuvarande delägare skulle man möjligen kunna som villkor för erhållande av de nya pensionsförmåner, som kunna beredas, uppställa att de avstode

från berörda rätt för sina döttrar. Men av skäl till vilka de sakkunniga vid närmare behandling av frågan om de icke minderåriga barnens pensionsrätt återkomma (sid. 23) torde en sådan åtgärd lämpligen ej böra vidtagas i vidare mån än så vitt angår barn som födas framdeles. För *blivande* delägare (delägare, som äro skyldiga underkasta sig det nya reglementet) kan och bör däremot denna rätt borttagas, något som även — liksom i fråga om pensionsrätten för sjuka överåriga barn — föreslås i det föreliggande, av kassans fullmäktige antagna reglementsförslaget. Ifrågavarande pensionsrätts borttagande för framtida delägares efterlevande kan dock först efter förloppet av 50—60 år börja öva någon märkbar inverkan på de utgående pensionernas storlek.

Behov av pensionsförbättring.

Av det nu anförda och vad i övrigt förekommit i motiveringen till de i ämnet framlagda förslagen framgår, att de pensioner, som kassan för närvarande och under en lång tid framåt kan bereda änkor och minderåriga barn, äro otillräckliga såväl absolut taget som i jämförelse med vad andra dylika kassor erbjuda sina delägare. En pensionsförbättring är därför av behovet påkallad, något som också framhållits icke blott i ovannämnda förslag utan även i de däröver avgivna yttrandena.

Utvägar till pensionsförbättringen. Höjning av avgifterna.

För beredande av denna av behovet påkallade pensionsförbättring torde det ligga närmast att ifrågasätta en motsvarande förhöjning av delägarnas avgifter. Dessa äro nu lägre än i de kassor, med vilka jämförelse ovan gjorts. Folkskollärare t. ex. erlägger en familjepensionsavgift, som är $3^1/_3$ % av hans författningsenliga kontanta lön i högsta löneklassen. En civil befattningshavares familjepensionsavgift är 2,8 % av hans lön i högsta löneklassen (ortsgrupp A), vartill komma retroaktivavgift (vid inträdet) och befordringsavgifter, som kunna vara mycket betungande. En präst's familjepensionsavgift är däremot nu endast 2 % av den reglerade lönen jämte retroaktivavgift, som är ganska obetydlig, samt viss åldersskillnadsavgift, om hustrun är mer än 10 år yngre än mannen. En höjning av delägareavgifterna synes fördenskull vara befogad.

När i en änkekassa vidtages höjning av pensionsrätten även till förmån för kassans dåvarande delägare, måste dessa utöver de årsavgifter, som även blivande delägare skola erlägga, vidkännas vissa retroaktivavgifter för höjningen. Dessa retroaktivavgifter bliva desto mera betungande, ju äldre delägarna äro vid reformens genomförande. Om kassan hade något överskott, som kunde disponeras till de nuvarande delägarnas förmån, skulle detsamma kunna användas till lindrande av dessa avgifter. Men kassan har intet sådant överskott. Bestämmelsen angående grund- och tillskottsfonderna äro nu sådana, att den del av inkomsten, som ej utdelas åt årets pensionärer, skall läggas till fonderna. Det vore mycket svårt att få dessa bestämmelser ändrade.[1] Och även om en ändring

[1] Jfr. 1921 års pensionskommittés betänkande sid. 20 och kassans fullmäktiges förslag av år 1924 sid. 10.

vore möjlig, skulle det likväl ej kunna beräknas att det funnes något överskott som kunde användas för angivna ändamål. Ty dessa fonder äro enligt försäkringsteknisk beräkning (jfr E. Göranssons utredning av 1918) otillräckliga för att tillsammans med efter nuvarande grund utgående avgifter till tillskottsfonden tillförsäkra delägarnas efterlevande en pension av 300 kronor + 8 % av delaktighetsbeloppet. Bristen kan under vissa förutsättningar, som här kunna lämnas å sido, nu uppskattas till ungefär 5 millioner kronor.

Tjänst- och nådårsrättens överflyttande till kassan.

Kassans fullmäktige, liksom även 1921 års pensionskommitté, hava sökt en utväg att täcka dessa delägares avgifter för den önskade pensionsförhöjningen, vilka avgifter av dem fördelats i retroaktiv- och åldersskillnadsavgifter. De föreslå att medel härtill måtte beredas genom att delägarna avstode från sin tjänst- och nådårsrätt, som i stället skulle överflyttas på kassan. Fullmäktige beräkna att de inkomster, kassan härigenom skulle få, bleve tillräckliga till avgifter för nuvarande delägare för pensionsförhöjning motsvarande 7 % av delaktighetsbeloppet, om årsavgiften för densamma sättes till 1,3 % av delaktighetsbeloppet.

På grund av beräkningar, som de sakkunniga verkställt, finna sig de sakkunniga icke kunna tillstyrka pensionsfrågans lösning i enlighet med det av fullmäktige utarbetade förslaget.

Visserligen kan enligt fullmäktiges beräkning sammanlagda värdet av alla nuvarande delägares nya årsavgifter samt tjänst- och nådårsinkomster skattas något högre än sammanlagda värdet av höjningen av deras familjepensioner. Men det är icke så, att för en var av delägarna summan av årsavgifter samt tjänst- och nådårsinkomst har ett värde motsvarande pensionsförhöjningens, utan fasthellre så, att den förra summan för många av delägarna har för litet värde, under det den för andra har för stort värde. På de förras anslutning till den nya pensionsförsäkringen gör kassan alltså förlust, på de senares gör kassan vinst. Om *alla* nuvarande delägare ginge in på de nya pensionsbestämmelserna, skulle förlusterna på de förra uppvägas av vinsterna på de senare. Men då man icke kan tvinga de nuvarande delägarna att gå in på de nya villkoren, utan deras anslutning till dessa måste vara beroende på deras fria val, är det att vänta, att företrädesvis de delägare komma att avhålla sig från anslutning, på vilka kassan skulle göra vinst. I sådan händelse kommer kassan att behöva tillskott på annat sätt för att täcka den förlust, som är att vänta som följd av pensionsförhöjningen åt de delägare, vilkas avgifter samt tjänst- och nådårsinkomster äro mindre värda än pensionsförhöjningen. Det är givetvis en vansklig sak att uppskatta hur stort sådant tillskott kassan kunde behöva. Men det är icke uteslutet att tillskottet kunde komma att uppgå till betydande belopp.

Emellertid är det icke blott denna sannolika förlust för kassan, som

väcker betänklighet. Det visar sig nämligen vid närmare undersökning, att flertalet delägare sannolikt skulle förlora på att avstå från tjänst- och nådårsrätten på de föreslagna villkoren och sålunda måste förutsättas icke vara villiga att gå in på dem. Om delägarnas familjeförhållanden antagas vara de genomsnittliga skulle endast ungefär 15 % av de ordinarie prästerna under 75 års ålder hava fördel av att gå över. Vid de extra ordinarie prästerna beträffar, skulle däremot sannolikt de flesta hava fördel av att gå in på de nya villkoren.

Vid dessa beräkningar har hänsyn tagits till den tillfälliga löneförbättringen, eftersom densamma utgår även under tjänst- och nådår och ej torde komma att upphöra annat än i samband med en stadigvarande löneförhöjning. Om man icke toge hänsyn till densamma — fullmäktige hava vid sina beräkningar icke gjort det — skulle visserligen antalet av de ordinarie präster, som skulle hava fördel att gå över, bliva högre (c:a 45 % av hela antalet under 75 år), men å andra sidan skulle den sannolika förlusten för kassan bliva av än större betydelse. Däremot har vid beräkningarna hänsyn icke tagits till prästernas dyrtidstillägg, ehuru även dessa utgå under tjänst- och nådåret, och ej heller till pensionärernas dyrtidstillägg. Om det antages, att de förra komma att utgå lika länge som de senare och att bådadera bestämmas efter ungefär samma grunder som nu, visa emellertid verkställda överslagsberäkningar, att antalet ordinarie präster, som skulle hava fördel av att gå in på de nya villkoren, sannolikt blir ungefär detsamma som om man ej räknar med dyrtidstillägget.

Det invändes måhända mot nu anförda beräkningar, att faktiskt över hälften av de ordinarie delägarna svarat ja på till dem av fullmäktiges arbetsutskott ställd fråga, om de vore villiga att gå in på de av arbetsutskottet föreslagna nya pensionsvillkoren. Men det är att märka, dels att ett sådant svar icke är bindande, dels att det i det utsända frågoformuläret ställdes i utsikt en pensionsförhöjning av 12 % av delaktighetsbeloppet, under det att det nu föreliggande fullmäktigeförslaget bereder nuvarande delägares efterlevande en förhöjning av endast 7 %.

Av det sagda framgår, att förslaget kunde medföra någon fördel endast för ett mindretal av delägarna samt för kassan en förlust, som den skulle sakna medel att täcka.

Nu anförda erinringar mot fullmäktiges förslag avse endast bestämmelserna i fråga om nuvarande delägare. De sakkunniga anse sig även böra säga några ord om förslagets bestämmelser för blivande delägare. Dessa skulle icke hava tjänst- och nådårsrätt, men kassan skulle hava rätt till häremot svarande vakansår efter dem. I vederlag skulle kassan giva dem den förmånen, att deras änkepensioner skulle vara 12 % av delaktighets-

beloppet, ehuru deras årsavgifter endast skulle svara mot 7 %. Även dessa villkor giva enligt de sakkunnigas mening anledning till starka betänkligheter, ehuru av annan anledning än förslagets bestämmelser i fråga om de nuvarande delägarna. Enligt fullmäktiges beräkningar skulle visserligen kassans behållna inkomster under de vakansår, som skulle tillfalla kassan i stället för tjänst- och nådår efter blivande delägare, giva kassan full ersättning för vad som fattades i delägarnas årsavgifter och till och med giva ett om än ringa överskott. Men de sakkunniga anse att de till grund för beräkningen lagda antagandena lämna rum för sådana anmärkningar, att de icke kunna anses betryggande. Om beräkningen varit verkställd enligt mycket försiktiga antaganden, kunde man haft anledning vänta att det faktiska värdet av inkomsterna skulle komma att visa sig högre än det beräknade och att det därför efter en viss ej alltför lång tid skulle visa sig möjligt för kassan att avstå från vidare inkomster av detta slag. Men någon sådan försiktighet har icke iakttagits vid beräkningen. Om det än ginge så lyckligt att det faktiska värdet ej visade sig otillräckligt, skulle det dock med säkerhet dröja mycket länge, innan kassan samlat den fond på över 4 millioner kronor, som skulle erfordras för att kassan kunde avstå från vidare tjänst- och nådårsinkomster. Den nu angivna storleken av denna fond vore för övrigt tillräckligt endast om delaktighetsbeloppen icke bleve i en framtid högre än de äro nu. Om sådan höjning framdeles sker, kommer den tidpunkt, då tillräcklig fond samlats, sannolikt att skjutas än längre fram.

Tjänst- och nådårsrättens avveckling.

Kammarkollegiet och statskontoret hava i utlåtande den 12 mars 1920 över då föreliggande reformförslag framhållit, att det allmänna endast under den förutsättning borde på ena eller andra sättet medverka till beredande av pensionsförbättring, att rätten till tjänst- och nådår småningom *avvecklas*. I utlåtande den 18 april 1925 över nu föreliggande förslag har kammarkollegiet i så måtto ändrat ståndpunkt, att kollegiet i anslutning till ett av domkapitlet i Växjö avgivet yttrande uttalat sig för att endast nådårsrätten bör helt avvecklas, och detta så snabbt som möjligt, men tjänstårsrätten däremot bibehållas och endast reformeras på sådant sätt, att tjänståret i varje fall fixeras till 6 månader.

Bidrag från kyrkofonden eller församlingarna.

I förstnämnda utlåtande har jämväl påpekats, att ett avstående av nämnda rätt måste på något sätt kompenseras och att i sådant hänseende väl i första hand borde tagas i övervägande att av allmänna medel, exempelvis av kyrkofonden eller av församlingarna i likhet med prästlönemedel, bereda bidrag till pensioneringens ordnande på bättre sätt än nu vore fallet. I sistnämnda utlåtande har kammarkollegiet uttalat sig för att vederlaget för nådårsrättens avskaffande lämnades *dels* i form av ett nytt vakansår å varje tjänst och *dels* genom att låta de ifrågasatta förhöjningarna i pensionsavgifterna gäldas i enahanda ordning som prästerskapets löner, eventuellt av vederbörande pastorat enbart.

De sakkunniga:
1) *Tjänstårets fixering.*

Beträffande frågan om tjänst- och nådårets upphörande och avlösning biträda de sakkunniga i huvudsak den av kammarkollegiet uttalade meningen. De anse sålunda att tjänståret lämpligen kan kvarstå, fixerat till 6 månader, vilken tid är den minsta som åtgår för återbesättande av ledigbliven tjänst. Så fixerat innebär tjänståret icke något ingrepp på församlingarnas intresse av att varje ledig ordinarie prästerlig befattning snarast möjligt tillsättes med ordinarie innehavare. Men för sterbhusen är det av stor betydelse att hava rätt till detta tjänstår, bland annat av den anledning att det mången gång skulle vara svårt för dem att, när nådåret indragits, omedelbart efter dödsfallet lämna sin gamla bostad och avflytta till annan ort.

Den av de sakkunniga ifrågasatta fixeringen av tjänstårsrätten till sex månader synes lämpligen kunna genomföras omedelbart. Förändringen kan icke vara annat än till fördel även för de nuvarande ordinarie prästerna, vilka därigenom undgå risken för sina efterlevande att se förmånen av tjänståret inskränkt till en helt kort tid, i vissa fall alldeles värdelös.

2) *Nådårets avveckling.*

Vad nådårsrättens avveckling angår är, såsom ofta framhållits och av de sakkunniga i den föregående framställningen ytterligare utvecklats, nådåret en olämplig form av försörjning åt en avliden tjänstemans efterlevande. Nådårsrätten har också borttagits för en stor grupp befattningshavare, nämligen elementarlärarna, och riksdag och kyrkomöte hava innevarande år medgivit dess upphävande även för universitetslärarna. Beträffande prästerskapet, som jämte klockarna torde vara den enda grupp, som numera är bibehållen vid dylik rätt och som tidigare så till vida fått rätten begränsad, som det s. k. extra nådåret och dubbla nådåret borttagits, hava flertalet domkapitel tillstyrkt rättens slutliga borttagande.

Den av såväl pensionskommittén som fullmäktige föreslagna avvecklingen av nådåret innebär icke någon tillfredsställande lösning av frågan. Nådårsrätten bleve visserligen efter deras förslag avlöst, men såsom överflyttad på kassan kvarstode den gamla rätten i en annan form och med samma olägenheter för församlingarna. Först i en oviss men i alla händelser mycket långt avlägsen framtid skulle den å kassan överlåtna rätten kunna eftergivas. Den av kommittén och fullmäktige föreslagna avlösningen av de nuvarande delägarnas nådårsrätt, vilken avlösning skulle vara beroende på delägarnas fria val, har därjämte, såsom ovan nämnts, visat sig bliva för kassan synnerligen ogynnsam. De sakkunniga hava för sin del funnit avvecklingen icke utan kassans obehöriga betungande kunna ske annorledes än med bibehållandet av de nuvarande delägarnas nådårsrätt.

På grund härav och då avvecklingen synes böra genomföras i sammanhang med första ledighet, som efter de föreslagna nya bestämmelsernas

ikraftträdande uppstår å varje särskild nuvarande ordinarie prästerlig tjänst, tänkes avvecklingen böra ske på följande sätt.

1) De *nuvarande* (= de vid tiden för reglementets ikraftträdande varande) *ordinarie prästerna* bibehållas vid rätten för sina efterlevande att åtnjuta nådår vid sina *nu innehavande befattningar* eller, om de avgå därifrån med emeritilön, vid emeritilönen. Om de befordras, förlora de rätten till nådår för sina efterlevande.

2) När en nuvarande ordinarie präst befordras första gången eller får emeritilön eller avlider i sin nuvarande befattning utan nådårsberättigade efterlevande, erhåller *kassan* ett vakansår.

Som synes komma församlingarna enligt detta förslag att för framtiden befrias från nådårstungan, sedan varje nuvarande tjänst stått ledig under ett år allenast en gång, endera för nådår eller för vakansår till förmån för kassan. De tjänster, vid vilka kassan får åtnjuta ett vakansår, äro alltså de, vid vilka nådår icke kommer att, då befattningen första gången blir ledig, åtnjutas av efterlevande efter nuvarande ordinarie innehavaren.

De sakkunniga vilja erinra om att 1917 års riksdag för sin del medgivit kassan ett nytt vakansår vid *alla* tjänster, med villkor att tjänståret avskaffades, vilket beslut emellertid icke lett till slutlig åtgärd.

I detta sammanhang torde få erinras därom, att ett vakansår i kassans hand för närvarande är icke oväsentligt mindre värt än nådåret i präststerbhusets hand. Detta är beroende på att sterbhuset är i motsats mot kassan berättigat att uppbära det på lönen utgående dyrtidstillägget. Då det vakansår, som kassan enligt de sakkunnigas förslag skulle få åtnjuta, är avsett som en ekvivalent till nådåret, synes det befogat, att kassans rätt till inkomst av befattningen icke måtte göras mera begränsad än den rätt, som tillkommit nådårsberättigat sterbhus, om sådant funnits. De sakkunniga hemställa därför om åtgärder för sådan ändring i bestämmelserna om dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat att dyrtidstillägg må uppbäras jämväl av kassan under det ifrågasatta nya vakansåret. En föreskrift i sådan riktning skulle ej komma att tillskynda församlingarna någon ökad utgift.

3) *Församlingarnas vederlag för nådårets avveckling.*

Beviljandet åt kassan av den ifrågasatta vakansförmånen innebär icke någon *ekonomisk uppoffring* från församlingarnas sida, eftersom deras kostnader för prästerskapets avlöning icke ökas därigenom. Ej heller ett utsträckande av vakansårsrätten till ett års inkomst av *varje* tjänst, såsom 1917 års riksdagsbeslut avsåg, skulle innebära någon särskild utgift för församlingarna. Det synes emellertid skäligt, att församlingarna få vidkännas ett vederlag till skäligt belopp, därest de, såsom förslaget innebär, komme att vara *för all framtid* befriade från nådårsinstitutionen sedan varje nuvarande tjänst stått ledig under ett år allenast en gång, endera för nådår eller för kassans vakansår. Ty nådåret är tydligen ur församlingarnas synpunkt en olägenhet, som det är ett församlingsintresse

att undslippa. Vederlaget härför bör, synes det, lämpligen lämnas i form av församlingsbidrag till prästernas familjepensionering. Såsom stöd för kravet på vederlag torde kunna hänvisas på det åtagande statsverket i motsvarande fall gjort i fråga om elementarlärarna och är i färd att göra beträffande universitetslärarna.

Kammarkollegiet och statskontoret hava ock, på sätt förut anförts, uttalat sig för att församlingarna måtte tagas i anspråk för ändamålet. I anslutning till kammarkollegiets i utlåtandet den 18 april 1925 med angivande av annan motivering framlagda förslag finna de sakkunniga församlingarnas omförmälda bidragsskyldighet kunna erhålla den formen, att prästerna tillerkännas en förhöjning i deras på löneregleringen enligt 1910 års lag fastställda löner[1] till belopp motsvarande de årsavgifter, kassans delägare skulle enligt efterföljande förslag hava att till kassan erlägga för den av de sakkunniga föreslagna förhöjningen i pensionen för änkor och minderårigå barn. Denna löneförhöjning bör gäldas av pastoratet med samma medel, som äro anvisade till prästerskapets avlöning, d. v. s. med församlingsavgifter, arrenden, skogsförsäljningsmedel m. m., med rätt för pastoratet, att, därest utdebiteringen av församlingsavgifter för prästerskapets avlönande skulle överstiga 6 öre för 10-tal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, för överskottet erhålla ersättning från kyrkofonden. Då berörda nya pensionsavgift, såsom av det följande närmare inhämtas, föreslås till 1,5 % av delaktighetsbeloppet — vilket senare i regel är identiskt med den reglerade lönen — skulle alltså löneförhöjningen utgå med ett belopp motsvarande 1,5 % av den reglerade lönen. Denna förhöjning motsvarar för lägsta normala komministerslön (2,500 kronor) 37 kronor 50 öre och för högsta normala kyrkoherdelön (8,000 kronor) 120 kronor. För hela rikets prästerskap bleve sammanlagda beloppet omkring 165,000 kronor. Den av ifrågavarande höjning i avlöningen föranledda ökade utgiften kan ej anses betungande för de särskilda pastoraten. Då största delen av pastoraten och framför allt de i ekonomiskt hänseende svagare pastoraten redan uppnått den gräns av 6 öres utdebitering på varje 10-tal inkomstkronor, som berättigar dem att för återstoden erhålla ersättning från kyrkofonden, är det endast ett mindretal pastorat, och dessa de bärkraftigare, som få vidkännas ökningen. Av en beräkning, som de sakkunniga låtit verkställa, och som grundar sig på förhållandena ecklesiastikåret 1924—1925, framgår att, om till nuvarande löner jämte tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg kommer den ifrågasatta löneförhöjningen, av det därför erforderliga beloppet 165,000 kro-

[1] Beträffande prästerna i de jämförelsevis fåtaliga pastorat, där löneregleringen enligt 1910 års lag ej tillämpas, har församlingsbidrag ansetts ej lämpligen kunna föreslås, så länge äldre löneregleringen gäller. Där någon i sådant pastorat tjänstgörande ordinarie präst, som erlägger de nya pensionsavgifterna, på grund av svag avlöning är i behov av bidrag därtill, kan detta förväntas bliva ordnat genom sedvanligt lönetillskott.

nor omkring 50,000 kronor skulle stanna på pastoraten och 115,000 kronor gäldas av kyrkofonden. Denna skulle komma att bära avgifterna från omkring 77,5 % av hela antalet pastorat. Någon tvekan om möjligheten för kyrkofonden att förmå bestrida det jämförelsevis obetydliga belopp, varom här är fråga, torde ej föreligga. Skulle det nuvarande prästerliga lönesystemet ersättas med annat, torde få förutsättas att hänsyn i detta tages till prästernas förhöjda familjepensioneringsplikt.

Den föreslagna förhöjningen i avlöningen av 1,5 % av lönen torde böra träda i tillämpning omedelbart, oavsett huruvida tjänstinnehavaren kommer att åtaga sig motsvarande ökning i avgifterna till kassan eller ej. Församlingarnas skyldighet att vidkännas sagda förhöjning i prästlönen — vilken förhöjning som nämnt är avsedd att innebära en avlösning av nådårsrätten — bör uppenbarligen icke vara beroende av den omständigheten, huruvida tjänstinnehavaren begagnar sig av den nya pensionsformen eller icke. Det synes därför lämpligen böra ordnas så, att ifrågavarande 1,5 % löneförhöjning för präst, som ej erlägger till kassan de nya avgifterna, skall tillgodonjutas av prästerskapets änke- och pupillkassa, som även bör uppbära lönetillägget för 75-åringar, vilkas avgifter enligt förslaget upphört.

4) *De nya pensionsbestämmelsernas huvudsakliga innebörd.*

De sakkunniga övergå nu till en redogörelse för de pensionsförmåner, som deras förslag avser att bereda.

a) Ingen garanti i fråga om storleken av pensioner ur grund- och tillskottsfonderna.

Till en början torde få erinras därom, att pensionskommitténs förslag avsåg att *garantera*, att änkepensionen ur grund- och tillskottsfonderna skulle uppgå till *minst* 300 kronor + 8 % av delaktighetsbeloppet. Såsom försäkringsinspektionen i sitt yttrande över kommittéförslaget visat, är det icke möjligt för kassan att lämna denna garanti. Att så är fallet framgår även av vad ovan anförts angående den brist på ungefär 5 millioner kronor, som nu skulle förefinnas i nämnda fonder, om pensionen vore bestämd till 300 kronor + 8 % av delaktighetsbeloppet.

De sakkunniga hava i likhet med fullmäktige uteslutit denna garanti ur sitt förslag.

b) Delaktighetsbeloppets fixering vid utdelning från tillskottsfonden.

Enligt kassans reglemente, sådant det för närvarande lyder, bestämmes delaktighetsbeloppet av delägarens lön, motsvarande det penningbelopp, vilket Kungl. Maj:t lagt till grund vid löneregleringen, med de tillägg och förändringar, som grunda sig på kungliga beslut utfärdade efter kassans stiftelse; och delägarens årsavgift, vilken ingår till tillskottsfonden, utgöres med 2 % av denna lön. De årligen inflytande årsavgifterna från delägarna tillika med räntan från tillskottsfondens kapital användas — med undantag f. n. av något mer än $^1/_{10}$, som fonderas — till utdelning bland det nästföljande årets pensionärer. Genom den nu snart avslutade, på 1910 års lagar grundade löneregleringen hava lönerna och därigenom delaktighetsbeloppen i kassan så gott som genomgående förhöjts, något som medfört att avgifterna och därigenom det till utdelning tillgängliga

beloppet ökats. Med andra ord, de nuvarande delägarnas ökade årsavgifter hava kommit de förra delägarnas änkor och barn till del i form av förhöjda pensioner.

Med fog har anmärkts, att berörda anordning innebure en oegentlighet, samt erinrats, att den del av årsavgifterna, som motsvarar förhöjningen i delaktighetsbelopp, borde hava på något sätt reserverats till förmån för vederbörande delägares egna efterlevande. De på 1910 års lagar grundade löneregleringarna börja år 1934 att utlöpa; och med anledning av, jämte andra orsaker, den starka nedgång i penningvärdet, som ägt rum efter det de nuvarande grunderna för löneregleringen fastställdes, måste det antagas som sannolikt, att de nya löneregleringarna komma att grundas på nya bestämmelser, medförande höjda löner. Följaktligen skulle nyss omförmälda oegentlighet komma att återupprepas, därest ej särskilda bestämmelser meddelades i syfte att förhindra detta. Fullmäktige hava i förslaget av år 1924 upptagit en dylik bestämmelse (§ 5 mom. 3). Denna synes dock vara allt för obestämd till sitt innehåll. Efter de sakkunnigas mening bör ifrågavarande angelägenhet ordnas på det sätt, att de delaktighetsbelopp, efter vilka de utdelningsbara beloppen från tillskottsfonden fördelas bland pensionärerna, fixeras icke blott, såsom nu är fallet, beträffande de avlidna delägarnas efterlevande utan även beträffande de nu levande och de blivande delägarnas efterlevande. I sådant avseende föreslås, *dels* (§ 24) att därest lönen för befattning genom lönereglering eller annat beslut varder förhöjd, skall vid beräkning av pensionslott ur tillskottsfonden fördelningen ske efter ett underlag, motsvarande det före löneförhöjningen gällande delaktighetsbeloppet, avrundat till närmaste högre hundratal kronor, likväl med vissa närmare angivna undantag, *dels* (§ 13) bl. a. att av den delägare till utgivande åliggande grundavgiften skall för varje kvartal tillföras tillskottsfonden ett belopp som motsvarar ½ % (= 2 % för år räknat) av det i § 24 omförmälda underlaget. Den del av kvartalsavgiften, som motsvarar ½ % av löneförhöjningen, skall användas till ökande av efterlevandes pensionslott ur försäkringsfonden med belopp, som beräknas försäkringstekniskt (§ 25), varigenom full valuta erhålles för denna del av avgiften.

En fixering av delaktighetsbeloppet, så vitt angår utdelningen från tillskottsfonden, lärer icke kunna anses kränka de nuvarande pensionärernas eller de nuvarande delägarnas rätt. Att de genom förändringen, som innebär ett bibehållande av status quo, gå miste om en eljest inträffande, helt eller delvis på andra delägares ökade avgifter beroende höjning i pensionen kan icke med fog åberopas från deras sida emot förändringens vidtagande.

c) Höjning av delaktighetsbeloppet för extra ordinarie präster.

En kategori präster, vilka synas vara särskilt i behov av höjda pensioner för sina efterlevande, utgöres av de extra ordinarie prästerna. För dem gäller för närvarande ett delaktighetsbelopp av 600 kronor. Fullmäktige

hava i likhet med pensionskommittén föreslagit delaktighetsbeloppets förhöjande till 1,800 kronor jämte belopp, motsvarande ålderstillägg, då sådant tillägg inträder. Då ålderstilläggen för närvarande äro 2, vartdera å 300 kronor,[1] komme delaktighetsbeloppet att successivt uppgå till 2,400 kronor.

De sakkunniga dela uppfattningen om behovet av senast omförmälda änkepensioners förhöjning ej blott genom den nya 7 % pensionen — som med bibehållande av det nuvarande delaktighetsbeloppet endast skulle giva 42 kronor om året — utan även genom en förhöjning av delaktighetsbeloppet.

För närvarande kunna de extra ordinarie prästerna indelas i 4 olika kategorier efter det sätt, varpå deras avlöning bestämmes, nämligen 1) s. k. ständiga adjunkter i nyreglerade pastorat, vilkas avlöningsförmåner bestridas på sätt i 14 § 3 mom. löneregleringslagen omförmäles, 2) adjunkter i egentlig bemärkelse, vilkas avlöning utgår jämlikt 1 § 3 mom. i förordningen den 18 april 1914, 3) kontrakts- och stiftsadjunkter, vilkas arvoden utgå enligt 6 § 8 mom. kyrkofondslagen samt 4) i oreglerade pastorat med Kungl. Maj:ts medgivande anställda s. k. pastors- eller pastoratsadjunkter, vilkas arvoden bestämmas av Kungl. Maj:t och utgå på sätt för varje särskilt fall stadgats.

Det nya delaktighetsbeloppet för extra ordinarie präster synes lämpligen, oberoende av den olikhet i avlöning och i sättet för dennas utgående, som nu föreligger, böra hänföra sig till avlöningen för adjunkterna i egentlig mening och alltså bestämmas till det för tjänstgörande extra ordinarie präst i de territoriella församlingarna i allmänhet bestämda adjunktsarvodet jämte ålderstillägg, oberoende av huruvida sådant blivit av honom intjänat, med tillägg av ett belopp motsvarande beräknade värdet av det vivre han är berättigad att erhålla antingen in natura eller i penningar. Detta belopp synes fullmäktige hava skattat till 600 kronor årligen. Värdet av den adjunkten tillkommande förmånen av fri bostad har däremot ansetts ej böra medtagas, enär värdet å motsvarande förmån för ordinarie präst ej ingår i hans delaktighetsbelopp.

Innehavare av ständig adjunktsbefattning skall enligt de sakkunnigas förslag bliva delaktig av det lönetillägg av 1,5 % av den reglerade lönen, varom förut talats. Vad angår de egentliga adjunkterna och de ovan under 3) omförmälda e. o. prästerna lärer kunna förutsättas att Kungl. Maj:t vill genom arvodesförhöjning tillse, att de icke genom att ingå på de nya pensionsvillkoren få sina lönevillkor på ett för dem säkerligen kännbart sätt förminskade. För ändamålet torde en arvodesförhöjning av 60 kronor vara skälig. En motsvarande åtgärd torde på särskild framställning i varje särskilt fall kunna vidtagas beträffande de under 4) upptagna e. o. prästerna.

[1] K. f. den 18 april 1914, 1 §.

Enligt de av de sakkunniga sålunda föreslagna grunderna, som även innefatta att delaktighetsbelopp, som ej slutar å 100-tal, skall höjas till närmast högre fullt hundratal, komme delaktighetsbeloppet för extra ordinarie präster att bliva 2,500 kronor, samt årliga avgiften 87 kronor 50 öre, avrundat till 88 kronor, jämte eventuell befordringsavgift i händelse av inträde vid högre ålder än 27 år.

d) Förändring av de icke minderåriga barnens pensionsrätt

Redan i det föregående (sid. 13) ha de sakkunniga redogjort för den slutsats, vartill de kommit beträffande pensionsrätten för sjuka, icke minderåriga barn och 55-åriga ogifta döttrar, nämligen att denna pensionsform icke bör upptagas för blivande delägare, men att de nuvarande delägarna icke synas kunna berövas nämnda rätt för sina efterlevande barn. Fråga uppstår då, huruvida skäl må anses föreligga att såsom villkor för nuvarande delägare att, i den omfattning som i det följande närmare angives, vinna delaktighet i försäkringsfonden, uppställa, att sådan delägare skall frivilligt avstå från pensionsrätten för efterlevande icke minderåriga barn. Det har synts de sakkunniga att ett sådant villkor icke lämpligen borde uppställas annat än för ännu ej födda barn. Där denna pensionsrätt föreligger, torde den nämligen för mången delägare framstå med ett icke ringa värde, som han ogärna avstår ifrån. Ej sällan torde därför en eljest befintlig benägenhet att förskaffa sig delaktighet i försäkringsfonden på grund härav försvinna. Däremot torde det vara befogat att av de delägare, som vilja vinna delaktighet i försäkringsfonden, kräva, att de medgiva att de till icke minderåriga barn utgående pensionerna varda begränsade till ett visst maximum. Genom en sådan åtgärd skulle kassans huvudsakliga syfte att vara en pensionskassa för änkor och minderåriga barn kunna befrämjas, i det att skillnadsbeloppet mellan sagda maximum och den kvot, som eljest skulle tillfallit pensionärer med denna begränsade pensionsrätt, borde fördelas mellan de pensionstagande änkorna och minderåriga barnen. Ifrågavarande maximum torde skäligen kunna sättas något under det belopp, vartill pension från grund- och tillskottsfonderna efter vad i det föregående närmare angivits, ansetts kunna under de närmaste åren komma att nedgå. Det föreslås därför ett maximum av, efter hel pensionslott räknat, ur grundfonden 250 kronor och ur tillskottsfonden 6 % av delaktighetsbeloppet.

e) Blivande delägares pensionsförmåner.

Pensionskommitténs förslag avsåg att utöver pensioner ur grund- och tillskottsfonderna bereda en pension ur den nya försäkringsfonden motsvarande 7 % av delaktighetsbeloppet. Sammanlagda änkepensionen skulle alltså enligt dess förslag uppgå till minst 300 kronor + 15 % av delaktighetsbeloppet. Denna pension ansågs lämplig med hänsyn till att änkepensionen bestämmes på detta sätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Fullmäktiges förslag ville åt efterlevande efter blivande delägare utöver pensionen ur grund- och tillskottsfonderna bereda en pension ur

den nya fonden, motsvarande 12 % av delaktighetsbeloppet. För denna förhöjning av pensionen ur den nya fonden från 7 till 12 % hava fullmäktige icke lämnat någon motivering. I fråga om efterlevande efter nuvarande delägare skulle enligt fullmäktiges förslag denna pension svara mot endast 7 % av delaktighetsbeloppet.

De sakkunniga hava på denna punkt anslutit sig till pensionskommittén och sålunda satt änkepensionen efter *blivande delägare* (delägare som äro skyldiga underkasta sig det nya reglementet) till 7 % av delaktighetsbeloppet. I vissa fall kommer dock, såsom framgår av vad ovan (sid. 21) yttrats, denna änkepension att något ökas.

De förmåner, som förslaget bereder blivande delägare, äro framför allt att familjepensioneringen för dem blir ordnad på ett mera tillfredsställande sätt än den nu är. Det framgår av vad förut yttrats angående nådårsförmånens pensionsvärde, att pensionsförhöjningen på 7 % måste anses väsentligt mera värd. Som extra ordinarie få prästerna stora förmåner mot en mycket liten egen uppoffring: dels beredes familjen väsentligt bättre pension (änka får omkring 300 kronor mera än nu), om delägaren dör innan han befordras, dels minskas den befordringsavgift, som delägaren har att erlägga vid framtida befordran. Om de befordras under tid, då löne-reglering enligt 1910 års lag gäller, få de därjämte förmånen av den föreslagna löneförhöjningen, som täcker deras årsavgifter för pensionsförhöjningen. Slutligen få de, i mån som nuvarande ordinarie nådårsrätt och kassans vakansårsrätt avvecklas, allt mera sällan vid befordran vänta på att tillträda lönen i följd av mellankommande nådår eller vakansår. Att slippa sådan väntetid är mera värt för prästen, än att familjen skulle haft rätt till nådår efter hans död, om nådårsinstitutionen bibehållits.

f) Nuvarande ordinarie prästers pensionsförmåner.

Beträffande *nuvarande ordinarie präster*, som vid reformens genomförande *uppnått högst 75 år*, innebär de sakkunnigas förslag (§ 64 mom. 1), att sådan präst med bibehållande av nådårsrätten är berättigad men icke skyldig att mot erläggande av ovannämnda årsavgift av 1,5 % av delaktighetsbeloppet bereda änka och minderåriga barn, utöver pensionen ur grund- och tillskottsfonderna, en pension ur försäkringsfonden, som motsvarar 5 % av hans delaktighetsbelopp vid reformens genomförande, *om* delägaren då ej uppnått 35 år, men som i annat fall motsvarar en desto lägre procent av delaktighetsbeloppet ju högre hans ålder är vid nämnda tidpunkt, dock lägst 60 kronor för hel pensionslott räknat.

När delägarens ålder vid reformens genomförande är lägre än 35 år, är den försäkringstekniskt beräknade avgiften lägre än 1,5 % av delaktighetsbeloppet. Då han likväl skall erlägga 1,5 %-avgift, kommer alltså en del av avgiften att ingå i försäkringsfondens överskott.

Anledningen till att pensionsprocenten här sjunker med delägarens stigande ålder vid reformens genomförande är, att hans 1,5 %-årsavgifter

naturligtvis hava desto mindre värde, ju äldre han är, då han börjar att erlägga dem, och att ingen retroaktivavgift erlägges vid hans inträde i denna försäkring. Och de sakkunniga hava icke velat ålägga dessa delägare någon retroaktivavgift, då det skulle bliva betungande för de äldre av dem samt medföra, att urvalet bland delägarna, vilka ju ej kunna tvingas till denna försäkring, bleve ofördelaktigt för kassan. Då nu denna försäkring i regel icke kommer att kosta delägarna mer än vad de få i löneförhöjning, och denna löneförhöjning ej kommer dem till godo, om de icke biträda försäkringen, synes uteslutet att det uppkommer något ogynnsamt urval av avsevärd betydelse för kassan. Den förlust, som genom urvalet kan föranledas, blir därför säkerligen obetydlig i jämförelse med värdet av de inkomster utöver delägarnas nya avgifter, som förslaget bereder kassan. Därför ha pensionsprocenterna kunnat beräknas efter samma försäkringstekniska grunder, som tillämpats vid kassans obligatoriska pensionsförsäkring.

Emellertid hava de sakkunniga ansett sig böra öppna möjlighet för delägare, som här avses, att genom höjda avgifter bereda sina efterlevande sådan förhöjning av denna pensionsprocent, att hel pension kommer att motsvara 7 % av delaktighetsbeloppet vid förändringens genomförande (§ 64 mom. 2). Exempel på de härför erforderliga avgifterna lämnas i den speciella motiveringen.

Tillträde till denna tilläggsförsäkring kan dock medgivas, endast om delägaren med läkarbetyg styrker att hans hälsotillstånd är gott.

Då avgifterna för tilläggsförsäkringen äro mycket höga för de högre åldersklasserna, har det synts de sakkunniga att det bör vara medgivet för delägare, som är mer än 50 år, att genom en lägre tilläggsförsäkring bereda änka och minderåriga barn mindre pensionsförbättring än den som erfordras för att hel pensionslott skall bliva 7 % av delaktighetsbeloppet.

Ehuru de nuvarande delägarna icke kunna tvingas att underkasta sig de nya pensionsbestämmelserna, lära dock *de, vilka efter det nya reglementets ikraftträdande söka och vinna befordran,* kunna kännas skyldiga härtill (§ 65). Intages i reglementet en bestämmelse i sådant syfte, äro de nämligen vid ansökningens görande medvetna om skyldigheten härutinnan. Har sådan delägare redan före sin befordran erlagt avgifter till försäkringsfonden, minskas den befordringsavgift, som han efter densamma skall erlägga till denna fond, enär han då redan har delaktighet i densamma. Minskningen blir naturligtvis störst, om han erlagt även ovan omförmälda tilläggsavgifter. Denna befordringsavgift bör ytterligare reduceras för präst, som före befordringen var ordinarie, på det sätt att vid dess beräkning avräknas värdet av den nådårsrätt, som han hade i den befattning, som han lämnar — i den nya har han nämligen ingen sådan rätt.

De förmåner, som beredas nuvarande ordinarie präster i de territoriella församlingarna, äro som synes ej små. De bibehålla nådårsrätten i sina nuvarande befattningar; vid befordran gå de i regel miste endast om den eventuella höjningen i nådårsrättens värde. Och de få änkepensionen höjd med den procent av delaktighetsbeloppet, som svarar mot 1,5 %-bidragen från församlingarna, dock högst med 5 %. Här må framhållas, att denna begränsning av änkepensionens höjning till 5 % av delaktighetsbeloppet motiveras därav, att utan sådan begränsning änkepensionen tillsammans med nådårets "pensionsvärde"[1] stundom skulle avsevärt överstiga 7 % av delaktighetsbeloppet, nämligen om delägaren uppnår hög ålder. Detta är en anomali, som emellertid synes oundviklig vid övergången från ett irrationellt system till ett rationellt.

Av det sagda följer att nuvarande delägare, som *icke* bereder sig delaktighet i försäkringsfonden enligt § 64 mom. 1 eller 2 och som ej heller söker och vinner befordran, bibehåller den nuvarande pensionsrätten för sina efterlevande (inklusive de icke minderåriga barnen). Uppenbarligen saknas skäl att tillerkänna sådan delägare, som icke själv vill medverka till pensionsförbättringen, ehuru han kan det, den förmån av 60 kronors tilläggspension för änka och minderåriga barn, som här nedan under h) omförmäles för nuvarande pensionärer.

g) Nuvarande e. o. prästers pensionsförmåner.

Icke heller *de nuvarande extra ordinarie prästerna* i de territoriella församlingarna kunna åläggas att gå in på de nya pensionsvillkoren. Om de ej vilja det, få de bibehålla sitt nuvarande delaktighetsbelopp i tillskottsfonden och få ingen delaktighet i försäkringsfonden. Men det står dem öppet, att utan befordringsavgifter höja sitt delaktighetsbelopp till 2,500 kronor och att få delaktighet i försäkringsfonden på samma villkor som de ordinarie prästerna. Endast om de så göra, komma de i åtnjutande av den föreslagna höjningen av adjunktsarvodet, 60 kronor. Det torde därför bliva endast mycket få av dessa delägare, som ej komma att gå in på de nya villkoren, vilka enligt de sakkunnigas mening måste anses innebära stora fördelar för dem (jfr sid. 24).

h) Nuvarande pensionärers pensionsförmåner.

Vad slutligen beträffar de *nuvarande pensionärerna* (efterlevande efter delägare, som avlidit före förändringens genomförande) innebär de sakkunnigas förslag indirekt vissa fördelar för dem. Tillskottsfondens till utdelning disponibla inkomst ökas nämligen dels genom höjningen av de extra ordinarie prästernas avgifter till densamma från 12 till 50 kronor, dels genom delaktighetsbeloppens avrundning uppåt till närmast högre hundratal kronor och den därav betingade höjningen av de ordinarie prästernas avgifter till fonden. Om man vid den ovan anförda uppskattningen av änkepension ur tillskottsfonden tar hänsyn till dessa avgifts-

[1] De pensionsvärden, som här böra tagas i betraktande, äro något lägre än de ovan sid. 11 beräknade, enär man här bör vid »besparingens» beräkning räkna med den höjda familjepensionen.

ökningar, finner man att den beräknade änkepensionen ökas med ungefär ½ % av delaktighetsbeloppet. Även den ovan berörda begränsningen i pensionsrätten för icke minderåriga barn kommer att efter hand medföra förhöjning i pensionslotterna för änkor och minderåriga barn. Om, såsom de sakkunniga hoppas, deras förslag kommer att medföra väsentligt minskade förvaltningskostnader, kommer detta att så småningom bidraga till att förbättra pensionerna ur grundfonden. På samma sätt verkar det föreslagna upphörandet av den provision, som nu utgår till staten för uppbörden av den kassan i vissa fall anvisade inkomsten av ecklesiastika tjänster, och längre fram det bidrag, som enligt de sakkunnigas förslag då kommer att lämnas av försäkringsfonden till förvaltningskostnadernas bestridande.

Emellertid har det synts de sakkunniga, att man måste söka på ett mera verksamt sätt förbättra pensionsvillkoren för de änkor och minderåriga barn, som nu äro i åtnjutande av pension. Därvid bör man emellertid beakta, att även efterlevande efter nuvarande delägare kunna i vissa fall komma att få pensioner, som icke äro högre eller äro endast obetydligt bättre än de nuvarande pensionärernas. Detta gäller i fråga om delägare, som äro mer än 75 år, ävensom vissa åldersklasser delägare, vilkas löner äro små. De förra få ej bli delägare i försäkringsfonden, och för de senare räcka 1,5 %-avgifterna endast till helt obetydlig pensionsförhöjning. Om därför nuvarande pensionärer få viss pensionsförhöjning, böra, såsom även i det föregående föreslagits, efterlevande efter vissa kategorier nuvarande delägare få en pensionsförhöjning, som ej understiger den förra.

De sakkunniga föreslå därför, att nuvarande änkor och minderåriga barn i regel skola ur försäkringsfonden få en pensionsförhöjning av 60 kronor för hel pensionslott. Motsvarande pensionsförhöjning föreslås för efterlevande efter nuvarande delägare, som överskridit 75-årsgränsen (§ 63). Beträffande efterlevande efter nuvarande delägare, för vilken hel pensionslott enligt § 64 mom. 1 understiger 60 kronor, har, som förut nämnts, föreslagits en pensionsförhöjning, motsvarande skillnadsbeloppet. Tillsammans kunna dessa pensionsförhöjningar beräknas vid tiden för reglementets ikraftträdande hava ett kapitalvärde av omkring 800,000 kronor. Till täckande härav kan man disponera de behållna inkomsterna av det föreslagna vakansåret. Dettas kapitalvärde beräknas vara ungefär 1,100,000 kronor. Vid kapitalvärdets beräkning har hänsyn tagits till att nuvarande delägare enligt förslaget skola hava rätt till ersättning för den nådårsrätt de förlora vid befordran, men däremot icke till att kassan enligt förslaget skall hava rätt till dyrtidstillägg å löner, som åtnjutits av kassan. Ej heller har hänsyn kunnat tagas till eventuella ändringar i grunderna för prästerskapets avlöning. I betraktande härav är det ovan angivna kapitalvärdet av vakansåret att anse som mycket försik-

tigt beräknat. Försäkringsfonden kan därför utan risk övertaga förpliktelsen att bestrida dessa pensionsförhöjningar.

Måhända göres mot denna disposition av en stor del av vakansårsinkomsterna den invändningen, att försäkringsfonden kan behöva dem oavkortade för att möta möjliga förluster på försäkringsverksamheten. Härtill genmäles att de sakkunniga på annat sätt tryggat försäkringsfondens förmåga att fylla sina förbindelser. Vid beräkning av avgifterna till försäkringsfonden har i dem inlagts säkerhetstillägg, vilket ger fonden en årlig inkomst av 25,000 à 30,000 kronor utöver vad som beräknas vara erforderligt för fyllande av dess förbindelser. Vidare har inlagts ett tillägg på 1,5 ‰ av delaktighetsbeloppet, vilket tillägg är avsett för det bidrag till förvaltningskostnaderna som försäkringsfonden skall lämna enligt § 5. För att stärka fonden föreslå de sakkunniga, att detta förvaltningsbidrag skall börja utgå först efter 20 år. Enbart genom sistberörda åtgärd kommer fonden att få ett år för år växande överskott som kan uppskattas efter de 20 årens förlopp uppgå till 540,000 kronor, beräknat efter 4 %. Fondens bärkraft synes härigenom vara nöjaktigt tryggad.

5) *Förändringar i förvaltningen.*

En granskning av det föreliggande, av kassans fullmäktige upprättade förslaget till reglemente — vilket i vad det angår bestämmelserna om förvaltningen i huvudsak torde få anses vara ett sanktionerande av de förvaltningsformer, som nu äro tillämpade — har hos de sakkunniga efterlämnat ett starkt intryck av att förvaltningsfrågan blivit löst på ett otillfredsställande sätt. Vid tagen närmare del av förvaltningsmaskineriet hava de sakkunniga fått detta intryck än mera befäst. Svagheterna i det nuvarande förvaltningssystemet synes, såsom nedan närmare beröres, ligga huvudsakligen däri, *att* direktionen ej utrustats med tillräcklig styrka, *att* revisionen ej är effektiv nog samt *att* delägarnas genom fullmäktige å stämma utövade representation åtagit sig för vittgående uppgifter ävensom arbetar under allt för tunga former och därigenom drar en kostnad, som är långt högre än skäligt synes vara.

Såsom fallet är med de bestämmelser, som nu gälla för direktionens tillsättande, innebära ej heller de av fullmäktige föreslagna bestämmelserna någon garanti för att *direktionen* erhåller den övervakande och ledande, på initiativ inriktade kraft som måste anses oundgänglig för att den skall kunna fylla de höga anspråk, som måste ställas på ledningen av en inrättning av här ifrågavarande beskaffenhet. Ansvaret för kassans skötsel är för mycket delat och i för stor utsträckning förlagt hos kassans tjänstemän, utan att dessa tillika fått sådan ställning, att de kunna uppbära ansvaret. Utövandet av ett verkligt chefskap ger fullmäktiges förslag ej säkerhet för. Genom den stundom in i mindre väsentliga detaljer gående myndighet, som utövas genom stämman, kan styrelsens ställning icke undgå att erhålla en viss karaktär av osjälvständighet, som man stundom tror sig kunna skönja i de hänvändelser, direktionen gör till stäm-

man. Icke beträffande någon av styrelsens ledamöter finnas uppställda villkor, varigenom direktionen tillförsäkras den för dess verksamhet så synnerligen viktiga förfarenheten i affärsförhållanden.

I det sätt, varpå *revisorerna* utses och enligt fullmäktiges förslag skola även för framtiden tillsättas, ligger en bestämd anledning till bristande kontinuitet i revisionsarbetet. De tre revisorerna väljas för ett år i sänder omgångsvis av stiften och Stockholms stad, så att valet sker i varje stift och i Stockholm ungefär vart femte år. Då i regel utses någon av stiftsprästerna, blir det oundvikligen en ständig omsättning bland revisorerna. Det förhållandet att vid förnyat val stiftet utser till revisor samma person, som förut representerat stiftet, och att det således ofta inträffar att samma person en eller flera gånger efter 4—5 års förlopp varje gång återkommer som revisor lärer ej kunna anses skänka kontinuitet.

Någon bestämd gräns mellan direktionens och *fullmäktiges* verksamhetsområden synes icke vara dragen. Det nuvarande reglementet anger (§ 36) som föremål för fullmäktiges ("bolagsstämmas") förhandlingar, efter upptagande av vissa ärenden, vidare "andra med inrättningen i gemenskap stående ämnen". Motsvarande bestämmelse i fullmäktiges reglementsförslag (§ 60) innehåller, att stämman äger besluta med anledning av gjorda framställningar och förslag "rörande kassans angelägenheter". Såsom synes ett mycket obestämt och evasivt uttryck. Framställningar och förslag kunna enligt reglementsförslaget väckas ej blott av direktionen och revisorerna utan även av varje fullmäktig. Förslag kan väckas så sent som tredje dagen av stämmans sammanvaro eller under vissa förutsättningar än senare. För beredande av ärende äga fullmäktige tillsätta ett eller flera utskott, som hava att avgiva utlåtande i ärende, som hänvisats till utskottet. För behandlingen av förekommande ärenden hos fullmäktige tillämpas och är fortfarande avsett att tillämpas ett förfaringssätt av beskaffenhet liknande det som förekommer i parlamentariska församlingar. Det synes de sakkunniga uppenbart, att denna förhandlingsmetod, vilken med nödvändighet föranleder att stämman drages ut över ett flertal dagar — den tid av 12 dagar, som årets stämma varit tillsammans, har betecknats som ovanligt kortvarig — och vilken medför ökade kostnader för tryckning och för arvoden åt fullmäktige, ingalunda är påkallad av beskaffenheten av de ärenden, som böra falla under stämmans behandling. Stämmans viktigaste uppgift, förutom den att välja direktion och eventuellt andra funktionärer, lärer få anses vara den att behandla frågan om ansvarsfrihet för direktionens förvaltning. Någon dess egen granskning av förvaltningen (jfr. nuvarande reglementet § 36 och fullmäktigförslaget § 60) lärer däremot ej böra ifrågakomma; för den erforderliga granskningen hava kassans delägare ett särskilt organ, revisorerna. Fullmäktige böra ej heller befatta

sig med frågors utredande; åliggandet härutinnan bör tillkomma direktionen och revisorerna, de senare i ämnen som beröra direktionens förvaltningsåtgärder.

De sakkunniga hava ansett sig vid fullgörande av det dem lämnade uppdraget icke kunna med sin granskning förbigå spörsmålet om förvaltningens ordnande. Spörsmålets betydelse för pensioneringen ligger i öppen dag och faller så mycket lättare i ögonen, då fråga är om en kassa, där, i likhet med den nu förevarande, bland pensionärerna fördelas en viss förutbestämd del av inkomsten. Förvaltningskostnaden bestrides visserligen av grundfondens kapital, som å andra sidan får sig tillförda vissa inkomster, såsom inkomster under vakansår och under tid då befattning befinner sig under tillsättning ävensom viss del av fondens ränteinkomster under året; men varje ökning i förvaltningskostnaden verkar som minskning av fondens kapital och gör sig märkbar i pensionslotternas belopp därigenom, att det konsumerade kapitalet betyder en motsvarande minskning ej blott för året utan *för all framtid* i den till utdelning disponibla ränteinkomsten.[1]

De sakkunniga hava därför utarbetat ett förslag till ändrad lydelse av de båda kapitel i fullmäktiges förslag (kap. 8 och 9), som behandla frågorna om kassans förvaltning och delägarnas inseende över kassan (kap. 7 och 8 i de sakkunnigas förslag). De sakkunniga hava härvid haft en stark känsla av att den medverkan, som för pensionsfrågans ordnande begäres från det allmännas sida, icke lämpligen bör beviljas utan att samtidigt förvaltningen reformeras i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, de sakkunniga därutinnan framlägga.

Detta *förslag till förvaltningens reformering* går i huvudsak ut på följande.

I *direktionen* beredes plats för en i affärsförhållanden väl förfaren person. Denne, som i regel torde behöva uppsökas utom prästernas egna led, skulle tillsättas antingen med minst 3 års uppsägningstid (således för minst 6 år, enär han ej bör uppsägas samtidigt med det att han antages) eller för livstid (med skyldighet att avgå vid viss pensionsålder). Han skulle fungera som verkställande direktör och vara ansvarig för ärendenas behöriga gång. Han skulle ombesörja att alla ärenden, som förekomma till direktionens avgörande, vederbörligen utredas och verkställa deras före-

[1] I det vid 1925 års stämma av 3:dje utskottet avgivna utlåtandet nr. 10, som enligt fullmäktiges beslut tillställts kassans delägare, säges att det belopp av i runt tal 109.000 kronor, vartill kostnaden för stämmorna åren $^1/_5$ 1913—$^{30}/_4$ 1924 uppgått, skulle hava minskat pensionerna med 32 öre pr år för enkel pensionslott räknat. Om nämnda belopp varit helt besparat och förräntat efter 5 %, skulle emellertid hel pensionslott för året 1924—25 varit ungefär 3 kr. 50 öre högre än den var; och antages det att även kostnaden, 47.000 kr., för stämman 1924—25 varit besparad, hade hel pensionslott för året 1925—26 och vart följande år blivit nära 5 kr. högre än den nu torde bliva.

dragning inför styrelsen ävensom ansvara för verkställigheten av direktionens beslut. Han skulle icke blott utöva verkligt chefskap över kassans funktionärer utan även fullgöra vissa av de åligganden, som nu tillkomma kamreraren och sekreteraren, och således få ställningen såsom tillika befattningshavare hos kassan. Daglig och full arbetstid skulle alltså åligga honom.

De sakkunniga, som fått en bestämd uppfattning av att kassans kontor och kansli blivit, till skada för kassans syfte, överorganiserade, anse, att, i händelse en verkställande direktörsbefattning, sådan som här skisserats, inrättas, och under förutsättning att förekommande icke kvalificerat arbete överlämnas till därför lämplig arbetskraft och att jämväl i övrigt en ändamålsenlig organisation av arbetet genomföres, en väsentlig begränsning i antalet *befattningshavare* skulle kunna företagas. I senaste stat äro upptagna: ordinarie: en sekreterare och ombudsman, en kamrerare och kassakontrollant, en kassör och bokhållare, ett kvinnligt kameralbiträde, en vaktmästare; extra: en kansliamanuens, ett manligt extra kameralbiträde, ett kvinnligt extra skrivbiträde, en siffergranskare. Antalet manliga ordinarie befattningshavare lärer efter den föreslagna förändringen kunna utan svårighet bestämmas till allenast två, förslagsvis betecknade som revisorer och bokhållare. Antalet kvinnliga ordinarie befattningshavare synes kunna begränsas till en av högre grad. Behovet av sekreterare och ombudsman torde efter verkställande direktörsbefattningens inrättande kunna tillgodoses med anlitande av en på viss tid (exempelvis tre år) utsedd befattningshavare på extra stat. Likaledes böra finnas till styrelsens förfogande en i bedömandet av pensionsfrågor från försäkringsteknisk synpunkt skicklig och förfaren person, konsulent, samt en siffergranskare, vilka jämväl böra tillsättas på viss tid. I övrigt bör, när oundgängligt behov därav föreligger, kunna tillsättas extra befattningshavare. Å ordinarie stat bör ock upptagas en vaktmästare.

Beträffande löneförmånerna synes det anmärkningsvärt, att löneförmånerna för de nuvarande befattningshavarna äro icke oväsentligt högre än löneförmånerna för motsvarande befattningshavare i statens tjänst. Måhända ligger förklaringen i att tjänstemännen hava en mera självständig ställning i denna kassa utan chef. I civilstatens änke- och pupillkassa tillämpas de för statstjänstemännen gällande lönesatserna, därvid iakttages att från lönen göres avdrag med ett belopp, motsvarande statstjänstemännens bidrag till egen pensionering, och, beträffande kvinnlig befattningshavare, tillika med ett belopp, motsvarande avgiften för familjepensioneringen. Följande sammanställning visar skiljaktigheterna:

		Prästerskapets änke- o. pupillkassa (m. ålderstillägg).	Civilstatens änke- o. pupillkassa (högsta löneklass).
Verkställande direktör (lönegrad B 30)	lön		11.520
	dyrtidstillägg		1.920
	Summa		13.440
Kamrerare resp. kassör (lönegrad B 24)	lön	10.500	8.781
	dyrtidstillägg	2.625	1.920
	Summa	13.125	10.701
Kassör resp. revisor (lönegrad B 21)	lön	8.500	7.455
	dyrtidstillägg	2.125	1.456
	Summa	10.625	8.911
Kvinnligt kameralbiträde (högre grad) resp. kvinnlig kansliskrivare (lönegrad B 11)	lön	4.400	3.929
	dyrtidstillägg	1.100	780
	Summa	5.500	4.709
Kvinnligt kanslibiträde (lönegrad B 7)	lön		3.167
	dyrtidstillägg		627
	Summa		3.794
Vaktmästare resp. förste expeditionsvakt (lönegrad B 7)	lön	3.600	3.429
	dyrtidstillägg	900	661
	Summa	4.500	4.090

Det har synts de sakkunniga påkallat, att i reglementet angivas de grunder, efter vilka avlöningen till kassans befattningshavare skall utgå. I sådant avseende torde vara lämpligt att välja den utvägen, att avlöningen förklaras skola vara den, som tillkommer motsvarande befattningshavare i ett statens ämbetsverk, förslagsvis statskontoret, med avdrag som nyss sagts. Jämväl tjänstepensionen bör sättas till motsvarande belopp.

Avlöningen skulle då, frånsett dyrtidstillägg, bliva i lägsta och högsta löneklass beräknat, för en var av två manliga befattningshavare 6,207 kronor och 7,455 kronor för en kvinnlig befattningshavare 3,311 kronor och 3,929 kronor samt för vaktmästaren 2,775 kronor och 3,429 kronor. Pensionerna bleve resp. 4,200, 2,160 och 1,824 kronor.

Vad angår verkställande direktören — vilken, såsom förut nämnts, bör vara att räkna till kassans befattningshavare samtidigt som han tillhör dess direktion — torde jämväl hans avlöning böra jämställas med motsvarande befattningshavares — verkställande direktörens — i civilstatens

änke- och pupillkassa. Dennes avlöning är, efter avdrag av det mot tjänstepensionsavgiften motsvarande beloppet, i lägsta löneklassen 10,080 kronor och i högsta löneklassen 11,520 kronor. Hans pension är 6,996 kronor. Då efter de sakkunnigas förslag även arvodena för direktionens övriga ledamöter böra fastställas av Kungl. Maj:t, har det synts att verkställande direktörens avlöning ej bör angivas i reglementet.

Mot vad de sakkunniga nu anfört kan möjligen väntas den invändningen att det vore en kassans och dess delägares ensak, hur kassan avlönar sina befattningshavare och hur delägarna i övrigt ordna förvaltningen av sin kassa. Då emellertid kassans förvaltning kan sägas vara bekostad genom allmänna medel, som anvisats kassan till hjälp för möjliggörande av dess tillkomst, och nu är ifrågasatt ytterligare medverkan från det allmännas sida, lärer det vara befogat att från det allmännas sida begäres att få vara medbestämmande i fråga om förvaltningens organiserande. Oavsett detta förhållande måste det från synpunkten av delägarnas eget intresse framträda som en angelägenhet av synnerlig vikt, att förvaltningen icke måtte draga större kostnader än som med iakttagande av klok omtanke är nödvändigt. Varje obehövlig utgift går ut över pensionärerna.

Nu berörda synpunkter hava givit de sakkunniga anledning att överväga, om det ej, för iakttagande av pensionärernas bästa, läte sig göra att sammanföra prästerskapets änke- och pupillkassa med annan kassa under en i erforderlig omfattning gemensam förvaltning, naturligtvis utan sammanblandning av de särskilda kassornas fonder och räkenskaper, samt med bibehållande av prästerskapets bestämmanderätt över sin kassas angelägenheter i samma omfattning som eljest. Gemensamheten i förvaltningen skulle ej behöva sträcka sig längre än till gemensam verkställande direktör — som då skulle tänkas böra tillsättas av Kungl. Maj:t —, delvis gemensam förvaltningspersonal ävensom gemensam förvaltningslokal. Prästerskapets änke- och pupillkassa borde bibehålla sin särskilda styrelse (allenast med undantag för verkställande direktören) och vissa särskilda befattningshavare, varförutom egna revisorer för förvaltningsgranskningen och egna fullmäktige borde finnas. Det ligger i öppen dag att två självständiga förvaltningar måste draga större kostnader än en som, låt vara endast delvis, är gemensam. Redan en gemensam förvaltning av den begränsade omfattning, som nu angivits, skulle efter vad de sakkunniga funnit kunna medföra en årlig besparing för kassan av minst 15,000 kronor. Enbart denna förenkling i förvaltningen skulle för pensionärerna betyda en så stor höjning av grundfondens utdelningskapacitet, att efter 15 års förlopp varpe pensionslott vore omkring 7 kronor högre än den eljest skulle varit, efter 30 år omkring 15 kronor högre o. s. v.

Med hänsyn till den begränsade tid, som stått de sakkunniga till förfogande, har det ej varit dem möjligt att närmare undersöka denna fråga;

men de anse den vara av sådan vikt för kassan och dess pensionärer, att den bör föranleda hemställan till Kungl. Maj:t därom, att kassans direktion måtte anbefallas att snarast möjligt verkställa utredning av frågan samt till nästa ordinarie fullmäktigstämma, som skall äga rum år 1928, därom framlägga redogörelse jämte eventuellt förslag. På direktionen och nämnda stämma skulle det alltså bero, huruvida frågan bör föranleda någon vidare åtgärd.

I avvaktan på utredningen och eventuellt förslag torde i händelse av inträffande ledighet vid befattning i kassan befattningen icke böra återbesättas. Enligt det föreliggande reglementsförslaget skall den nya verkställande direktörsbefattningen ej tillsättas förr än vid 1928 års stämma; föreligger vid sagda stämma förslag rörande gemensam förvaltning av denna kassa och annan sådan, bör givetvis verkställande direktörsbefattningen ej heller då tillsättas annorledes än provisoriskt.

De sakkunniga anse sig slutligen böra understryka att ifrågavarande utredning ej bör fördröja den trängande pensionsförbättringens genomförande och därför ej bör förhindra det nu föreslagna reglementets fastställande snarast möjligt.

Förutom reglementet bör för direktionen och kassans befattningshavare utfärdas en instruktion, som på direktionens förslag torde böra fastställas av Kungl. Maj:t. Vissa bestämmelser, som röra arbetet inom direktionen och kassans expedition, men ej äro av den vikt att de böra inrymmas i instruktionen, lära böra upptagas i en av direktionen utfärdad arbetsordning.

Med hänsyn till det föreliggande ärendets brådskande natur hava de sakkunniga icke kunnat närmare ingå på frågan om innehållet i förberörda instruktion. Dock torde få framhållas att de sakkunniga i sitt förslag till bestämmelser om kassans förvaltning icke upptagit vissa i fullmäktiges förslag förekommande bestämmelser, som synts de sakkunniga vara av beskaffenhet att mera höra hemma i instruktionen.

För att bereda *revisionen* större effektivitet torde en av revisorerna, vilken tillika skall vara deras ordförande, böra utses av Kungl. Maj:t och två väljas av fullmäktige å stämma.

Förslaget att en av revisorerna skall utses av Kungl. Maj:t är grundat därpå, att i kassan redan ingå och föreslagits än vidare skola ingå allmänna medel av icke ringa omfattning, nämligen under vissa förutsättningar inkomst under vakansår och under tid, då prästerlig befattning befinner sig under tillsättning.

Förslaget att flytta valet av de två återstående revisorerna från delägarna själva till de av delägarna utsedda fullmäktige och det därmed sammanhängande förslaget att giva dem en funktionstid av tre år avser

dels att befrämja kontinuiteten i revisorernas arbete och *dels* att förlägga valet till dem, vilkas verktyg revisorerna närmast äro.

Kostnaden för revisionen, såsom den nu beräknas och även föreslagits skola framdeles beräknas, är enligt de sakkunnigas uppfattning opåkallat hög. Revisorerna åtnjuta och föreslås skola fortfarande åtnjuta resekostnadsersättning och dagtraktamente lika med riksdagens revisorer. Dessas dagtraktamente är 32 kronor. Kassans revisorer torde i regel vara samlade under 14 dagar. Till kostnadens begränsande föreslå de sakkunniga att revisorerna skola för sitt uppdrags fullgörande åtnjuta *dels* ett fast årligt arvode av 200 kronor och *dels* resekostnads- och traktamentsersättning under resa med belopp, som enligt gällande resereglemente tillkommer kontraktsprost.

Till begränsande av de nu synnerligen höga kostnaderna för *fullmäktiges* sammanträden synes till en början nödigt att meddela sådana föreskrifter, att de ärenden, som skola förekomma å stämman, äro på förhand utredda och för deltagarna i stämman kända. I sådant avseende föreslås, bland annat, att revisionsberättelsen omedelbart skall i tryck utsändas till fullmäktige och deras suppleanter, att tillräckligt rymlig tid skall förflyta mellan revisionen och stämman, att fullmäktig eller suppleant, som önskar väcka förslag i ämne som ankommer på stämmans avgörande, skall inom viss tid före stämman ingiva förslaget till direktionen, att direktionen skall inom viss kortare tid före stämman till fullmäktige och deras suppleanter översända förteckning å alla de ärenden, som skola förekomma å stämman, med angivande av deras innehåll med motivering, ävensom tillställa dem direktionens yttrande över dit inkomna förslag som skola handläggas av stämman. Därigenom och genom andra föreslagna bestämmelser böra fullmäktige, då de sammanträda, äga tillräcklig kännedom om förekommande ärenden för att sammanträdet måtte kunna avlöpa på ett par dagar. Endast i undantagsfall, såsom då fråga är om någon mera omfattande reglementsändring, torde sammanträdet behöva bliva mera långvarigt. Till befrämjande av att till stämman framkomma endast förslag, som hava vissa större utsikter att vinna avseende, har hemställts, att förslag, som av fullmäktig eller suppleant väckas om ändring i eller tillägg till reglementet, må upptagas å omförmälda förteckning allenast om förslaget framlagts av minst tre.

Den av fullmäktige föreslagna bestämmelsen om att stämman skall fastställa utgiftsstat för kassan har ej upptagits av de sakkunniga dels därför att enligt deras förslag bestämmandet av avlöningen för direktionens ledamöter överlämnats till Kungl. Maj:t (§ 36) och avlöningen för befattningshavarna reglerats genom bestämmelse i reglementet (§ 40) och dels därför att det synts oegentligt att hava den omedelbara bestämmanderätten i dessa frågor, som så djupt ingripa i kassans ekonomi och som därför synas böra tillkomma den ansvariga direktionen, förlagd till den oansva-

riga stämman. I övrigt har den paragraf (§ 54), som anger ordinarie stämmas åligganden, erhållit sådan avfattning att därav framgår att endast frågor av verklig betydelse böra förekomma till stämmans behandling. Dessa bestämmelser böra fullständigas med en föreskrift om ett fixt arvode av skäligt belopp — 100 kronor — till varje fullmäktig förutom rese- och traktamentsersättning under resa.

Slutligen hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att för ändring i eller tillägg till reglementet måtte erfordras beslut av allenast en stämma i stället för nu två stämmor, därvid för detta beslut bör liksom nu erfordras att minst nio fullmäktige äro ense om beslutet. Förändringen har synts påkallad av hänsynen till de med en extra stämma förenade kostnaderna och synes ej medföra någon risk för icke välbetänkta beslut.

I detta sammanhang torde få meddelas att de sakkunniga fått från en av ledamöterna av kassans direktion mottaga en skrivelse, vari denne framhållit lämpligheten av att det representantskap, som delägarna för närvarande hava i fullmäktiginstitutionen, måtte borttagas samt fullmäktiges befogenheter överflyttas på kyrkomötet.

Det sålunda givna uppslaget synes visserligen innehålla en lösning av det föreliggande spörsmålet, som erbjuder åtskilliga fördelar framför den nu gällande ordningen, men de sakkunniga hava emellertid trott sig böra förutsätta, att en reformering av förvaltningen på grundvalen av fullmäktiginstitutionens bibehållande bättre tillfredsställer delägarnas önskningar och hava därför funnit sig böra söka lösningen på denna sistnämnda väg.

Författningsändringar m. m.

Som en förutsättning för det nya reglementets fastställande bör inhämtas såväl riksdagens som kyrkomötets medgivande *dels* till att den sterbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillkommande rätten till tjänstår må omfatta en tid av sex månader, räknat från och med månaden näst efter den, under vilken tjänstinnehavaren avlidit, samt att nådåret må upphöra, den nådårsrätt likväl oförkränkt, som tillkommer efterlevande efter nuvarande delägare i dennes nuvarande befattning, *dels och* till att prästerskapets änke- och pupillkassa må uppbära ej mindre ett års behållen inkomst av varje prästerlig beställning i riket, med undantag för sådana, där vid först inträffande ledighet nådårsrätt föreligger, än även ett års emeritilön efter en var emeritus, som bibehållits vid nådårsrätten, men som emellertid ej efterlämnat nådårsberättigad sterbhusdelägare.[1] Med hänsyn till grunden för det ifrågasatta vakansåret synes befogat, att sådant får åtnjutas ej blott vid ordinarie tjänster utan även vid ständig adjunktsbefattning. Vakansåret torde böra åtnjutas vid första ledighet, där ej Kungl. Maj:t i visst fall an-

[1] Därest, på sätt vid 1925 års kyrkomöte föreslagits, biskopspensioner inrättas och biskop inträder i sådan pension före det nya reglementets ikraftträdande, bör enahanda förmån beträffande biskopspension som ovan sagts om emiritilön tillförsäkras kassan.

norlunda förordnar. Såsom undantag härifrån torde närmast ifrågakomma de fall, då en allt för lång vikarietid skulle äga rum, nämligen då tjänst- och nådår, vakansår på grund av 1874 års beslut och vakansår på grund av det nu ifrågasatta medgivandet skulle följa i en rad.

Vidare bör likaledes som förutsättning för det nya reglementets fastställande inhämtas riksdagens och kyrkomötets bifall till de ifrågasatta bestämmelserna om rätt *dels* för präster i nyreglerade pastorat att bekomma lönetillägg till ovan omförmälda belopp av 1,5 % av lönen och *dels* för kassan att uppbära detta lönetillägg i de fall, då avgiften ej skall ingå till försäkringsfonden. Bestämmelserna i fråga synas böra erhålla formen av lag; och de sakkunniga framlägga i sådant avseende här nedan förslag till lag angående vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m. — Beviljande av eventuellt behövligt lönetillskott till icke nyreglerade präster ligger inom Kungl. Maj:ts befogenhet, och de sakkunniga hava därför ansett sig kunna förbigå denna fråga.

Då beträffande det biskoparna tillkommande nådåret avlösningen torde böra äga rum efter samma grunder som i fråga om prästerskapet i församlingarna, synes även för biskoparna böra betingas ett lönetillägg motsvarande 1,5 % av lönen. Detta lönetillägg torde böra utgå ur biskopslöneregleringsfonden och få uppbäras av biskopen eller kassan under enahanda förutsättningar som angivits för lönetillägget åt prästerskapet i församlingarna. Riksdagens och kyrkomötets medgivande härtill lärer böra utverkas. Då biskopslönerna, frånsett den biskopen i Visby tillkommande inkomsten av kyrkoherdetjänsten i Visby, uppgå till sammanlagt 156,000 kronor, skulle lönetillägget ur biskopslöneregleringsfonden bestiga sig till 2,340 kronor. Fonden, som under de senast förflutna 10½ åren tillväxt med i medeltal mer än 40,000 kronor årligen, lärer kunna lämna tillgång till detta avlösningsbelopp.

Delägarnas avgifter inbetalas för närvarande genom kontraktsprostarna (§ 26). Pensionskommittén har (s. 73) tagit under övervägande om ej uppbörden av delägarnas avgifter (varvid kommittén tydligen tänkt enbart på avgifterna av det territoriella ordinarie prästerskapet och de ständiga adjunkterna) kunde så ordnas, att avgifterna innehölles av kyrkoråden och insändes direkt till kassan, men funnit tanken på en sådan omläggning av avgiftsuppbörden böra för det dåvarande förfalla. Kommittén har därför bibehållit den nuvarande ordningen för uppbörden. Enligt fullmäktiges förslag åter skulle avgifternas inbetalning — som föreslagits skola ske två gånger årligen — verkställas av delägarna direkt till kassan.

Efter vad de sakkunniga inhämtat fungerar det nuvarande uppbördssättet ej fullt tillfredsställande; och detsamma lärer bliva fallet i än högre grad, om man enligt de sakkunnigas förslag övergår till avgiftsinbetalning fyra gånger om året i stället för en. De sakkunniga hava ansett

sig hava skäl upptaga den av pensionskommittén berörda omläggningen av avgiftsuppbörden och alltså föreslå, att kyrkoråden måtte få sig ålagt att vid det kvartalsvisa utbetalandet av församlingsprästernas lön innehålla pensionsavgifterna och översända dem till kassan. Motsvarande åliggande bör i allmänhet tillkomma andra vederbörande, som omhänderhava utbetalningen av avlöningen till prästerliga tjänstinnehavare. Sålunda bör inbetalningen till kassan av avgifterna för de i församlingarna tjänstgörande extra ordinarie prästerna verkställas genom länsstyrelserna och i vissa fall statskontoret. Beträffande delägare, som ej äro hänförliga till det territoriella prästerskapet, torde deras huvudmän böra fullgöra inbetalningen.

Åläggandet för kyrkoråden av ifrågavarande förpliktelse lärer böra ske genom ändring i 11 § 1 mom. lagen om reglering av prästerskapets avlöning. Beträffande det i församlingarna tjänstgörande extraordinarie prästerskapet bör saken ordnas genom ändring i den s. k. adjunktsavlöningsförordningen den 18 april 1914 och i övrigt genom en särskild kungörelse. Om allt detta framlägga de sakkunniga förslag i det följande.

En anordning av nu angiven beskaffenhet förutsätter dels att kassan hålles underrättad om inträffande förändringar bland delägarna och dels att kassan tillhandahåller vederbörande utbetalare uppgift om avgifternas belopp.

I händelse av bifall till dessa förslag skulle direkt inbetalning till kassan av delägareavgifter ske allenast av biskoparna och enstaka andra delägare, som falla utom de grupper, vilkas avgiftsuppbörd komma att ordnas enligt ovanstående förslag.

På sätt närmare framgår av pensionskommitténs betänkande sid. 31 och följande utgår för närvarande till statsverket provision med 6 % av den behållna inkomsten av ecklesiastik tjänst, som står ledig för kassans räkning. Enligt vad kommittén upplyst har denna provision på senare tid utgjort omkring 4,000 kronor i medeltal för år. Till följd av det nya vakansår, som föreslagits skola under viss förutsättning utgå vid prästerliga befattningar, kan väntas, att provisionsbeloppet skulle komma att under en tid framåt icke obetydligt stiga. På anförda skäl har kommittén och i likhet med denna fullmäktige hemställt att staten måtte för framtiden avstå från provisionen i fråga. Då berörda skäl i huvudsak måste anses gälla även för det fall att frågan om förbättring av prästerskapets änkepensioner löses enligt de av de sakkunniga angivna linjerna, hava de sakkunniga upptagit förslaget i fråga på sätt deras i det följande gjorda hemställan närmare visar.

Vidare upptaga de sakkunniga pensionskommitténs och fullmäktiges hemställan om upphörande av rätt för blivande notarier och amanuenser å domkapitlets expedition att vinna delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa.

De sakkunniga hava utmönstrat vissa i fullmäktiges förslag förekommande bestämmelser i fråga om konsistoriernas och pastorsämbetenas skyldigheter att fullgöra vissa bestyr för kassans räkning. Det har nämligen synts dem lämpligare att bestämmelser härutinnan, i stället för att upptagas i reglementet, vars lydelse i första hand är beroende på beslut av kassans fullmäktige, meddelas i en av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse. I det följande framlägges förslag till de bestämmelser, som torde böra upptagas i kungörelsen i fråga.

Såsom i det föregående omförmälts anse de sakkunniga att blivande extra ordinarie präster ävensom nuvarande sådana, vilka begagna sig av möjligheten att få delaktighetsbeloppet höjt och att förskaffa sig delagtighet i försäkringsfonden, skola få en förhöjning i arvodet av 60 kronor för beredande av lindring i deras förhöjda avgifter till kassan. Bestämmelse härom har upptagits i nyss omförmälda förslag till ändring i adjunktsavlöningsförordningen den 18 april 1914.

Slutligen hava de sakkunniga — i anslutning till vad ovan sid. 18 anförts angående det billiga i att vid avlösning av nådårsrätten alla de löneinkomster, som äro förenade med tjänst, varifrån kassan föreslagits skola under viss förutsättning få åtnjuta ett års behållen inkomst, härvid måtte få tillgodoräknas kassan — hemställt om åtgärd i syfte att dyrtidstillägg må få uppbäras jämväl av kassan under det ifrågasatta nya vakansåret.

Sammanfattning.

Huvudgrunderna i de förslag till åtgärder för förbättring av pensionerna från prästerskapets änke- och pupillkassa, som de sakkunniga i enlighet med det ovan sagda framlägga, kunna sammanfattas sålunda.

1. Den sterbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillförsäkrade rätten till tjänst- och nådår jämte den därav härflytande rätten för änka och barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av befattning med tjänst- och nådårsrätt att uppbära emeritilön under tid motsvarande tjänst- och nådår förändras på det sätt att

a. tjänstårsrätten omfattar en tid av 6 månader, räknat från och med månaden näst efter den då dödsfallet inträffar,

b. nådårsrätten upphör, dock den nådårsrätt oförkränkt, som tillkommer efterlevande efter ordinarie präst, vilken avlider vid den tjänst han innehar vid tiden för förändringens genomförande eller vid sådan tjänst erhåller emeritilön, eller som undfått emeritilön före förändringens genomförande.

2. Prästerskapets änke- och pupillkassa tillerkännes ett års behållen inkomst av varje ordinarie prästerlig befattning utom sådana, där vid först inträffande ledighet inkomsten uppbäres av nådårsberättigat sterbhus, ävensom av varje ständig adjunktsbefattning, så ock ett års emeritilön

efter emeritus, som bibehållit nådårsrätten, men ej efterlämnar nådårsberättigade sterbhusdelägare.

3. Församlingarna — vilka varda för framtiden helt befriade från nådårstungan, sedan varje nu befintlig tjänst allenast en gång stått ledig, endera för nådår eller för vakansår — ålägges att som avlösning av nådårstungan utgöra till sådana präster, vilka uppbära lön jämlikt lönereglering, fastställd enligt lagen den 9 december 1910, ett lönetillägg, motsvarande 1,5 % av lönen, vilket lönetillägg är avsett att användas som avgifter till änke- och pupillkassan för den nya pensionsförmån av 7 % av delaktighetsbeloppet, varom nedan sägs. Lönetillskottet gäldas medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapets avlöning anslagna medel inom den ram, som redan är anvisad för prästlönernas bestridande och sålunda med rätt för församlingarna att i vissa fall få ersättning ur kyrkofonden. Det till adjunkt utgående arvodet höjes under viss förutsättning med 60 kronor.

4. Delaktighetsbeloppet för extra ordinarie präst höjes för nytillkommande delägare och för nuvarande delägare, som så önska, från 600 kronor till 2,500 kronor.

5. Pensioneringen ur grund- och tillskottsfonderna bibehålles lika med nu allenast med följande förändringar:

a. Pensionsunderlagen få i regel ej höjas utöver de delaktighetsbelopp som gälla vid tiden för förändringens genomförande.

b. Blivande delägare vinna ej pensionsrätt för icke-minderåriga barn.

c. Nuvarande delägare, som bereda sina efterlevande pensionsrätt ur den nya försäkringsfonden, få rätten till pensioner ur grund- och tillskottsfonderna för icke-minderåriga barn begränsad dels så att pension ej får överstiga 250 kronor + 6 % av delaktighetsbeloppet, dels ock så att dylik pensionsrätt ej förvärvas för barn, som födas efter förändringens genomförande.

6. Till beredande av förbättrade pensioner åt efterlevande efter *blivande delägare* bildas en ny fond, försäkringsfonden, avsedd att åt änkor och minderåriga barn lämna pension motsvarande 7 % av delaktighetsbeloppet. Under viss förutsättning kan pensionsförhöjning äga rum. Avgifterna för denna pension bliva 1,5 % av delaktighetsbeloppet jämte befordringsavgift, som utgår efter försäkringstekniska grunder. Inberäknat avgifterna till tillskottsfonden uppgå avgifterna till 3,5 % av delaktighetsbeloppet jämte befordringsavgift.

7. *Nuvarande delägare* få delaktighet i försäkringsfonden enligt följande grunder:

a. Delägare, som efter förändringens genomförande söker och erhåller befordran, vinner full delaktighet i försäkringsfonden.

b. Annan delägare äger, om han önskar, mot erläggande av en årlig avgift av 1,5 % av delaktighetsbeloppet (vilket i sådan händelse blir fixerat)

bereda änka och minderåriga barn pension, som efter försäkringstekniska grunder svarar mot denna avgift och vilken, om delägaren vid förändringens genomförande icke är mer än 35 år, utgör 5 % av delaktighetsbeloppet men eljest en i mån av högre ålder lägre procent. Minimum 60 kronor för hel pensionslott.

c. Delägare, som i b. avses, kan, under förutsättning av gott hälsotillstånd, mot erläggande av högre årsavgift än 1,5 % av delaktighetsbeloppet jämte en särskild s. k. åldersskillnadsavgift bereda änka och minderåriga barn pension av 7 % av delaktighetsbeloppet eller, om delägaren är mer än 50 år, efter önskan en lägre pension.

8. *Nuvarande pensionärer* (efterlevande efter delägare, som avlidit före förändringens genomförande) erhålla, om de äro änkor eller minderåriga barn, ett årligt pensionstillägg av 60 kronor för hel pensionslott räknat.

9. Pensionerna ur samtliga fonder utbetalas kvartalsvis.

10. Beträffande kassans förvaltning föreslås åtskilliga förändringar, som åsyfta att stärka förvaltningen och göra den billigare och på sådant sätt till en början minska den nedgång i de från grundfonden utgående pensionerna, som en tid framåt är att vänta, samt att framdeles påskynda dessa pensioners höjning.

De sakkunnigas hemställan.

På grund av vad ovan anförts och i den speciella motiveringen vidare yttrats hemställa d esakkunniga att åtgärder måtte vidtagas i syfte att det för prästerskapets änke- och pupillkassa nu gällande reglementet måtte — under förutsättning av riksdagens och kyrkomötets bifall till vad nedan under A) 1), 2) och 4) samt B) 1), 2) och 4) föreslås — varda ersatt av ett reglemente av det huvudsakliga innehåll efterföljande förslag visar.

Under erinran att enligt gällande reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa det i första hand ankommer på fullmäktige för delägarna i kassan att å s. k. bolagsstämma fatta beslut om ändringar i kassans reglemente, vilka dock ej bliva gällande utan Kungl. Maj:ts fastställelse, hemställa de sakkunniga vidare att Kungl. Maj:t måtte, under förutsättning att fullmäktige i huvudsak godkänna det av de sakkunniga framlagda förslaget till förnyat reglemente för kassan,

A) föreslå riksdagen

1) att, beträffande den sterbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillkommande rätten till tjänst- och nådår samt den därav härflytande rätten för änka och barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av dylik befattning att under motsvarande tid tillgodonjuta emeritilön, för sin del medgiva, *dels* att tjänstårsrätten må omfatta en tid av 6 månader, räknat fr. o. m. månaden näst efter den, under vilken tjänstinnehavare avlidit, *dels* att nådårsrätten må upphöra, *dels ock* att ändringen må träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t äger bestämma, allt under villkor och förbehåll, *att* där-

igenom lämnas oförkränkt den nådårsrätt, vilken tillkommer efterlevande efter tjänstinnehavare, som avlidit före dagen för ändringens ikraftträdande, eller som avlider vid tjänst, vilken han omedelbart före sagda dag innehade eller ock erhållit eller tillträtt på grund av före samma dag gjord ansökning, eller som före samma dag undfått emeritilön, eller som framdeles erhåller emeritilön vid befattning, vid vilken tjänst- och nådårsrätten, efter vad nu stadgats, kvarstått, därest emeritilön icke tilldelats tjänstinnehavaren, *samt att*, för ombildning av prästerskapets änke- och pupillkassa i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, nämnda kassa må uppbära ej mindre ett års behållen inkomst av varje prästerlig befattning, ständig adjunktsbefattning inbegripen, som finnes i riket den dag, ändringen träder i tillämpning, sådana befattningar likväl undantagna, av vilka inkomsten, efter dödsfall, som inträffat den dag förändringen träder i kraft eller senare, uppbäres av nådårsberättigad sterbhusdelägare, vilkens inkomst, där ej Kungl. Maj:t i visst fall annorlunda förordnar, skall utfalla vid första ledighet, än även ett års emeritilön för varje fall, då innehavaren icke efterlämnar änka eller barn, men, om sådana funnits, nådårsrätten, i enlighet med vad ovan sagts, varit dem förbehållen;

2) att — under förutsättning *dels* att riksdagen bifaller vad under punkt 1) föreslagits, *dels ock* att delägarna i prästerskapets änke- och pupillkassa varder genom nytt reglemente för kassan ålagt att, för beredande av förbättrade pensioner åt änkor och minderåriga barn, erlägga en ytterligare avgift för år motsvarande 1,5 % av lönen, i huvudsaklig överensstämmelse med det av de sakkunniga upprättade förslaget till sådant reglemente — för sin del antaga följande förslag till

Lag

angående vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.

1 §.

Å den kontanta lön, som genom lönereglering, fastställd enligt lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, blivit bestämd för kyrkoherde och komminister, och å det arvode, som enligt sådan lönereglering stadgats för ständig adjunkt, skall utgå lönetillägg, motsvarande 1,5 % av den fastställda lönen eller arvodet, ålderstillägg inberäknat, oavsett huruvida sådant blivit intjänat.

2 §.

Lönetillägg, varom i 1 § förmäles, skall för varje pastorat, så vitt angår dess prästerskap, bestridas medelst församlingsavgifter och, i den mån sådant erfordras, medelst övriga till prästerskapet anslagna avlöningstillgångar på sätt och i den ordning, 11 § 1 mom. samt 19 och 20 §§ lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadga. Har för bestri-

dande av, jämte avlöning, lönetillägg såsom församlingsavgifter inom pastoratet utdebiterats sammanlagt större belopp, än som motsvarar sex öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, beräknat som i 19 § 1 mom. nämnda lag sägs, skall ersättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet i den ordning, 21 § samma lag stadgar.

3 §.

Där prästerlig befattning innehaves av präst, som ej är delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa eller som är delägare däri och icke erlägger avgifter till kassan utöver vad i det för kassan den 6 november 1874 fastställda reglementet med däri senare vidtagna ändringar stadgas, äger nämnda kassa uppbära vad enligt denna lag skall utgå som lönetillägg.

4 §.

Denna lag träder i kraft den 1 maj det år Konungen bestämmer.

3) att för sin del antaga följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse av 11 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 (n:r 141 s. 27).

11 §.

Lön till kyrkoherde och komminister skall medelst prästerskapet i pastoratet anslagna avlöningstillgångar ävensom församlingsavgifter, på sätt i 19 § sägs, av pastoratet gäldas och av vederbörande kyrkoråd kvartalsvis utbetalas efter avdrag av tjänstinnehavaren åliggande avgifter till prästerskapets änke- och pupillkassa, vilka avgifter samtidigt skola av kyrkorådet insändas till kassan.

4) att för sin del medgiva *ej mindre* att som avlösning av den bisko parna i stiften tillkommande nådårsrätten må ur biskopslöneregleringsfonden till biskoparna utgå ett lönetillägg, motsvarande 1,5 % av den med befattningen förenade kontanta lönen eller, där lönen icke är på sådant sätt bestämd, det penningbelopp, som Kungl. Maj:t lagt till grund vid lönereglering, med de tillägg och ändringar, som grunda sig på särskilda Kungl. Maj:ts beslut, *än även* att, där befattning innehaves av biskop, som icke erlägger avgifter till prästerskapets änke- och pupillkassa utöver vad i det för kassan den 6 november 1874 fastställda reglementet med däri senare vidtagna ändringar stadgas, kassan må äga uppbära lönetillägg, varom ovan sägs;

5) att medgiva, att den provision, som från prästerskapets änke- och pupillkassa hittills utbetalts såsom ersättning för bestyret med uppbörd och redovisning av vissa kassan tillkommande medel, må upphöra att utgå beträffande medel, som redovisas efter ikraftträdandet av nytt reglemente för kassan;

B) föreslå kyrkomötet

1) att för sin del lämna sådant medgivande, som här ovan under A) 1) föreslagits;

2) att för sin del antaga förslag till lag angående vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m. av den lydelse under A) 2) angivits;

3) att för sin del antaga förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 (n:r 141 s. 27) av den lydelse under A) 3) angivits;

4) att för sin del lämna sådant medgivande som under A) 4) föreslagits;

C) vid fastställande av förnyat reglemente för kassan av huvudsakligen den innebörd i nu ifrågavarande avseenden, som de sakkunniga föreslagit,

1) förordna att den, som efter utgången av april månad år 192 anställes såsom notarie eller amanuens å domkapitlets expedition, icke må inträda såsom delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa samt att den å domkapitlets expedition anställda befattningshavare, som vid nämnda tidpunkt redan är delägare i kassan, skall kvarstå i sådan egenskap och förty vara befriad från skyldighet att inträda såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa;

2) anbefalla

dels *konsistorierna* att, då prästvigning ägt rum eller präst eljest inträtt i prästämbetet, eller då präst avlidit eller lämnat prästämbetet, eller då präst befordrats, eller då eljest något förhållande inträtt, som medför ändring i delaktigheten i kassan eller i skyldigheten att erlägga avgift till kassan, ofördröjligen meddela direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa underrättelse därom å blankett, som av kassan tillhandahålles, att även i övrigt på begäran meddela direktionen de upplysningar och uppgifter, som av direktionen anses behövliga för kassans förvaltning, att uppbära och till kassan snarast möjligt redovisa kassan tillkommande inkomster av lediga prästerliga befattningar, varvid den statsverket anslagna provisionen å sådana inkomster skall upphöra beträffande medel, som redovisas efter utgången av april månad 192 samt att efter erhållet meddelande från direktionen föranstalta om val av revisorer för granskning av kassans förvaltning och av fullmäktige för delägarna i kassan på sätt i nämnda reglemente närmare stadgas,

dels *kontraktsprostarna,* att i enlighet med stadganden i reglementet biträda vid val av revisorer och fullmäktige,

dels *pastorsämbetena* att, då inom pastoratet kyrkobokförd delägare avlidit eller pensionär ingått gifte eller avlidit, ofördröjligen meddela direktionen underrättelse därom, samt att till direktionen insända de handlingar, som omförmälas i reglementets § 30 mom. 1.

dels ock *kassans direktion* att, där, på sätt i reglementet § 17 stadgas, beträffande vissa delägare föreskrivits särskilt sätt för inbetalningen av avgifter till kassan, i god tid lämna den, som har att ombesörja avgifts inbetalning, underrättelse om avgiftens storlek och om möjligen inträffande förändringar däri;

3) förordna att 1 § 3 mom. samt 11 § i kungörelsen den 18 april 1914 angående reglering av det extra ordinarie prästerskapets avlöning m. m. skola fr. o. m. den dag, det nya reglementet träder i kraft, erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

3. Adjunktsarvode, utgående, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda bestämmer, med 1,200 kronor och, för det fall att den extra ordinarie prästen vunnit delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa för försäkringsfonden, med 1,260 kronor, allt för år räknat, samt därutöver — — — kronor.

11 §.

1. Från kyrkofonden utgående arvoden utbetalas i Stockholm av statskontoret och å övriga orter — — — — tjänstgör.

Arvode utgår kvartalsvis efter ecklesiastikår räknat samt utbetalas till de extra ordinarie prästerna för löpande kvartal sista dagen i var och en av månaderna juli, oktober, januari och april, efter avdrag av de prästerskapets änke- och pupillkassa tillkommande avgifter, vilka å därför stadgad tid insändas till nämnda kassa.

Framställning — — — — — — storlek ävensom beloppet av de kassan tillkommande avgifterna.

Efter — — — — — — ordning.

D) vid framläggande för riksdagen av grunder för dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt emeriti under tid, som infaller sedan det ifrågasatta nya reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa trätt i tillämpning, föreslå sådan ändring däri, att dyrtidstillägg må uppbäras jämväl av kassan under det nya vakansår, varom framställning nu blivit gjord av de sakkunniga;

E) anbefalla direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa *att* snarast möjligt verkställa utredning huruvida, till begränsning, i pensionärernas intresse, av kostnaden för kassans förvaltning, kassan lämpligen må kunna, med bibehållande av kassans självständighet och av delägarnas bestämmanderätt över kassan, sammanföras under en i erforderlig omfattning gemensam förvaltning med annan kassa, *samt att* för fullmäktige å den ordinarie stämma, som skall reglementsenligt hållas år 1928, framlägga redogörelse för denna utredning jämte eventuellt förslag till sådan åtgärd, som här sagts.

Förslag till förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa.

Kap. 1. Kassans ändamål och delägare.

§ 1.

Prästerskapets änke- och pupillkassa har till ändamål att bereda pension åt avliden delägares änka och barn i enlighet med här nedan stadgade grunder.

§ 2.

1. Berättigad och förpliktad till delaktighet i kassan är en var, som prästviges till tjänstgöring i svenska kyrkan eller eljest inträder i prästämbetet, så ock manlig ordinarie befattningshavare hos kassan.

Delaktigheten räknas från och med det kvartal, varunder prästvigningen sker eller inträdet i prästämbetet eljest äger rum eller befattning hos kassan tillträdes.

2. Delägare, som lämnar prästämbetet, eller som, utan att lämna prästämbetet men med befrielse från prästerlig tjänstgöringsskyldighet, erhåller befattning varmed följer delaktighet i annan änke- och pupillkassa, eller som före uppnådd pensionsålder utan erhållande av tjänstepension frånträder befattning hos kassan, upphör att vara delägare i kassan från och med kvartalet näst efter det då förändringen inträffat.

Om den pensionsrätt, som tillkommer sådan förutvarande delägares efterlevande, stadgas i § 21.

Kap. 2. Kassans fonder m. m.

§ 3.

Kassans fonder äro grundfonden, tillskottsfonden och försäkringsfonden.

§ 4.

Kassan äger åtnjuta:

a) den kassan enligt reglementet den 6 november 1874, § 9 mom. 2:o, tillerkända förmånen av ett års behållen inkomst av varje prästerlig beställning i riket, i den mån denna förmån icke redan blivit av kassan

begagnad, vilken inkomst i allmänhet bör tillfalla kassan, då beställningen första gången varder ledig;

b) all behållen inkomst vid prästsyssla, vilken till följd av tvist eller annan omständighet kommer att stå ledig utöver den lagliga tillträdestiden;

c) utöver vad under a) stadgas ett års behållen inkomst av varje prästerlig befattning, ständig adjunktsbefattning inbegripet, som i riket finnes den dag reglementet träder i kraft, sådana befattningar likväl undantagna, av vilka, enligt vad särskilt är stadgat, inkomsten efter dödsfall, som inträffat nyssnämnda dag eller senare, uppbäres av nådårsberättigad sterbhusdelägare, skolande denna inkomst, där ej Kungl. Maj:t, efter vederbörlig framställning, i visst fall annorlunda förordnar, utfalla vid första ledighet.

Inkomst enligt a) och b) tillgodoföres grundfonden och inkomst enligt c) försäkringsfonden.

§ 5.

1. Till täckande av förvaltningskostnaden bidrager försäkringsfonden årligen med ett belopp, som av direktionen beräknas motsvara tio procent av de under året till densamma influtna grundavgifterna. Återstoden av förvaltningskostnaden bestrides av grundfonden.

2. Från försäkringsfonden överföras årligen till tillskottsfonden att tillgodoföras dess årsinkomst dels ett belopp av sextusen kronor dels ock ett belopp, motsvarande vad som, därest delägare som är mer än 75 år varit skyldig erlägga grundavgift, under året skolat, enligt den i § 13 mom. 2 angivna grund, tilgodoföras tillskottsfonden såsom andel i grundavgifter av delägare av nämnda ålder.

3. Avkastningen av kassans kapital fördelas mellan fonderna efter den medelräntefot, efter vilken samtliga medel varit under året räntebärande. Uppkommande kapitalvinst och kapitalförlust fördelas mellan fonderna efter dessas storlek vid årets början.

4. Av kassan mottagen donation förvaltas i överensstämmelse med givarens föreskrift. I saknad av annan bestämmelse fördelas donerat belopp mellan fonderna efter dessas storlek vid årets början.

§ 6.

Såväl räkenskaps- som pensionsår räknas lika med ecklesiastikåret.

Kap. 3. Delaktighetsbelopp.

§ 7.

1. Delaktighetsbeloppet är

a) för biskop i stiften, innehavare av ordinarie prästerlig befattning i de territoriella församlingarna, pastor i hovförsamlingen och innehavare av prästerlig befattning i marinen: den med befattningen förenade kontanta

lönen jämte ålderstillägg, oberoende av huruvida sådant blivit av honom intjänat, eller, där lönen icke är på sådant sätt bestämd, det penningbelopp, som Kungl. Maj:t lagt till grund vid löneregleringen, med de tillägg och ändringar, som grunda sig på särskilda Kungl. Maj:ts beslut, dock för kyrkoherde och därmed jämförlig befattningshavare lägst 4,500 kronor och för komminister och därmed jämförlig befattningshavare lägst 3,000 kronor;

b) för pastor primarius i Stockholm: den med kyrkoherdebeställningen i Storkyrkoförsamlingen förenade kontanta lönen, så bestämd som ovan sägs, med tillägg av det beräknade värdet av det honom i egenskap av ordinarie preses i Stockholms stads konsistorium tillkommande anslaget;

c) för domkyrkosyssloman och ordinarie manlig befattningshavare hos kassan: den i stat bestämda lönen i högsta löneklassen eller i förekommande fall det penningbelopp, som lagts till grund vid lönens bestämmande;

d) för extra ordinarie präst i de territoriella församlingarna: det för tjänstgörande sådan präst i allmänhet bestämda adjunktsarvodet jämte ålderstillägg, oberoende av huruvida sådant blivit av honom intjänat, med tillägg av 600 kronor, samt

e) för annan delägare än ovan sägs: det belopp, som för den av honom innehavda befattningen må vara av Kungl. Maj:t bestämt eller som kassans direktion må komma att genom beslut, som vinner Kungl. Maj:ts fastställelse, medgiva; ägande direktionen medgiva högre delaktighetsbelopp än under d) sägs, allenast under förutsättning dels att den som avlönar befattningshavaren (befattningens huvudman) förbinder sig att ansvara för och till kassan inbetala dennes avgifter, dels att befattningen är av stadigvarande beskaffenhet och förenad med sådan tjänstgöringsskyldighet, att den icke är att anse som bisyssla, och sådan avlöning, att den, med inräknande av ålderstillägg, prövas motsvara det högre delaktighetsbeloppet, dels ock att huvudmannen till högre delaktighetsbelopp anmält samtliga av honom avlönade befattningar, som härvid kunna ifrågakomma.

2. Kan i visst fall delaktighetsbelopp icke bestämmas med tillämpning av vad ovan stadgas, skall frågan därom underställas Kungl. Maj:ts prövning.

§ 8.

Innehar någon mer än en befattning, som medför delaktighet i kassan, skall delaktighetsbeloppet för honom bestämmas efter lönen vid den befattning, som medför högsta delaktighetsbeloppet. Äro befattningarna oskiljaktigt förenade med varandra, är dock delaktighetsbeloppet summan av lönerna, i förekommande fall förhöjd så som i § 7 mom. 1 a) sägs.

§ 9.

Uppkommer vid beräkning av delaktighetsbelopp en summa, som icke fullt uppgår till hundratal kronor, avjämnas delaktighetsbeloppet till närmast högre fulla hundratal kronor.

§ 10.

1. Förflyttas delägare till befattning, varmed följer högre delaktighetsbelopp än det han förut hade, eller höjes genom löneregelering eller eljest delaktighetsbeloppet för befattning, vars innehavare är delägare i kassan, vidtager förhöjning i delaktighetsbeloppet från och med det kvartal, varunder förändringen inträder.

2. Delägare, som är mer än 60 år, må ej vinna förhöjning i delaktighetsbeloppet.

§ 11.

Delägare, som erhåller nedsättning i lönen, eller som tillträder emeritilön eller tjänstepension, eller som, annorledes än i § 2 mom. 2 sägs, utan att lämna prästämbetet erhåller befrielse från prästerlig tjänstgöringsskyldighet, bibehåller det delaktighetsbelopp, som före sådan förändring var för honom gällande.

Kap. 4. Delägarnas avgifter.

§ 12.

Delägarnas avgifter äro grundavgift och befordringsavgift.

§ 13.

1. *Grundavgift* erlägges av varje delägare och utgör för kvartal räknat $^{7}/_{8}$ % av det högsta delaktighetsbelopp, som tillkommer delägaren under kvartalet. Denna kvartalsavgift ökas med 5 kronor för varje annan delägare än biskop, ordinarie eller extra ordinarie präst inom de territoriella församlingarna eller den, som i sådan egenskap åtnjuter emeritilön.

Befordringsavgift erlägges av delägare, vars ålder vid den tid, då han inträder i kassan eller erhåller förhöjning av delaktighetsbeloppet, överstiger 27 år. Avgiften utgår kvartalsvis med belopp, som beräknas enligt tab. I. Om delägaren inträder vid högre ålder än 60 år, beräknas avgiften försäkringstekniskt. Avgiften erlägges från och med det kvartal, varunder inträdet eller förhöjningen av delaktighetsbeloppet äger rum.

Avgifterna utgå till och med det kvartal, varunder efter delägarens död lönen vid hans befattning eller honom tillkommande emeritilön eller tjänstepension frånträdes, eller varunder delägaren fyller 75 år, eller varunder han enligt § 2 mom. 2 upphör att vara delägare i kassan.

Om delägare så önskar, äger han erlägga befordringsavgiften på en gång eller kvartalsvis under fem år med belopp, som beräknas enligt tab. I eller, i fall av inträde vid högre ålder än 60 år, enligt försäkringstekniska grunder.

Avgift, som omfattar öretal, förhöjes till närmast högre krontal.

2. Av grundavgiften tillgodoföres för varje kvartal grundfonden den i mom. 1 omförmälda avgiftsökningen 5 kronor samt tillskottsfonden ett

belopp, som motsvarar ½ % av delaktighetsbeloppet eller, i det fall som avses i § 24 mom. 2, av där omförmält underlag. Återstoden av grundavgiften samt befordringsavgiften tillgodoföras försäkringsfonden.

§ 14.

Därest någon, som enligt § 2 mom. 2 upphört att vara delägare i kassan, sedermera åter tillträder befattning, med vilken är förenad delaktighet i kassan, erlägger han befordringsavgift, som beräknas efter försäkringstekniska grunder.

§ 15.

Extra ordinarie präst, vilken hos kassans direktion behörigen styrker, att han på grund av sjukdom, som varat minst ett år, åtnjutit befrielse från tjänstgöring inom de territoriella församlingarna samt att han till följd därav icke är i åtnjutande av avlöning, må för ett vart av nästföljande kvartal, varunder nämnda förhållanden fortfara, utan minskning i den rätt till pension, som tillkommer hans efterlevande, befrias från erläggande av avgifter till kassan.

§ 16.

Under tid, då ordinarie innehavare av befattning, vars innehavande medför delaktighet i kassan, icke finnes, skall för varje kvartal, varunder vakans äger rum, ett belopp, motsvarande den i § 13 mom. 2 omförmälda avgiften av ½ %, erläggas till tillskottsfonden av den, som uppbär lönen.

§ 17.

1. Kvartalsavgift förfaller till betalning å kvartalets sista dag, dock att, då fråga är om avgift, som skall utgöras av nytillträdande delägare, eller om avgift, som skall utgå med annat belopp än det för nästföregående kvartal beräknade, förfallodagen är den femtonde dagen efter den, då meddelande om avgiftens storlek blivit av kassans direktion avsänd till delägaren eller den, som, efter vad i mom. 2 sägs, må hava sig ålagt att verkställa avgiftens inbetalning.

2. Avgift inbetalas eller insändes till kassan genom delägarens eller hans rättsinnehavares försorg, där ej beträffande avgifterna vid vissa tjänster annat sätt för inbetalningens verkställande är eller varder särskilt stadgat.

3. Försummar delägare eller hans rättsinnehavare eller, i fråga om delägare, som avses i § 7 mom. 1 e), hans huvudman att å förfallodagen inbetala avgift, skall han därå gälda ränta efter 6 % om året från förfallodagen till dess full betalning sker, jämte gottgörelse för indrivningskostnaden.

4. Förfallen och ogulden avgift jämte ränta därå må utan föregående dom eller utslag utmätas.

5. Efterlämnar avliden delägare pensionsberättigad sterbhusdelägare, äger kassan, för det fall att sterbhuset vägrar att fullgöra inbetalningen av avgift, som kvarstår ogulden vid delägarens död eller som därefter förfallit till betalning, göra sig betald för sin fordran genom årligt avdrag å pensionen, på sätt kassans direktion i varje fall bestämmer, dock med iakttagande, att pensionsandel från grundfonden icke må förminskas. Finnas flera än en pensionsberättigad efterlevande, skall avdrag, som nu är sagt, göras efter en vars andel i pensionen.

Kap. 5. Pensionsrätt och pensionsbelopp.

§ 18.

Pensionsberättigade äro delägares änka, så länge hon lever ogift, samt arvsberättigat eget barn, som icke uppnått 21 levnadsår och icke är eller varit gift.

§ 19.

Äktenskap grundlägger icke rätt för änkan till pension från kassan, om det ingås efter det delägaren fyllt 65 år eller under det delägaren lider av sjukdom, som inom sex månader efter äktenskapets ingående medför delägarens död. Dock må, där anledning finnes antaga att sjukdomens livsfarliga beskaffenhet icke varit vid äktenskapets ingående känd för någondera maken, på kassans direktion ankomma att medgiva, att pension från kassan må utgå.

§ 20.

1. Den årspension, som utgår till änka utan pensionsberättigat barn, benämnes *hel pensionslott.*

2. För änka jämte ett eller flera pensionsberättigade barn utgår pensionen med ett belopp, motsvarande hel pensionslott, förhöjd med 30 % för ett barn, 50 % för två barn och ytterligare 10 % för varje barn utöver sistnämnda antal.

3. För pensionsberättigade barn, då pensionsberättigad änka ej finnes, utgår pensionen:

för ett barn med 50 % av hel pensionslott,

för två barn med ett belopp, motsvarande hel pensionslott,

för tre barn med ett belopp, motsvarande hel pensionslott, förhöjd med 30 %, samt

för fyra eller flera barn med ett belopp, motsvarande hel pensionslott, förhöjd med 50 %, därest barnen äro fyra, och ytterligare 10 % för varje barn utöver sistnämnda antal.

4. Av pension för änka med barn njuter änkan så stor del, som mot-

svarar 80 % av den änkan ensam tillkommande pensionen, samt barnet eller barnen återstoden. Pension för barn delas emellan dem efter huvudtalet.

§ 21.

Ändå att delägare enligt § 2 mom. 2 upphört att vara delägare i kassan, hava änka och minderåriga barn efter honom rätt till pension ur tillskotts- och försäkringsfonderna. Pensionen bestämmes efter försäkringstekniskt beräknat underlag.

§ 22.

1. Pension utgår, där ej annat följer av bestämmelsen i § 29, från och med månaden näst efter den, under vilken, efter delägarens död, lönen vid hans befattning eller honom tillerkänd emeritilön eller tjänstepension frånträtts, till utgången av det pensionshalvår, under vilket pensionär avlider eller pensionsrätten eljest upphör.

2. För delägares barn, som födes efter hans död, utgår pension från och med månaden näst efter den, under vilken barnet föddes.

§ 23.

Det belopp, som för löpande räkenskapsår skall utdelas i pensioner ur *grundfonden* — grundfondens utdelningssumma — bestämmes enligt följande grunder:

Till fondens vid senaste bokslut behållna kapital lägges det enligt tab. II beräknade nuvärdet av de vid bokslutet ännu icke influtna inkomsterna enligt § 4 mom. 1 a). Å denna summa beräknas ett års inkomst efter den räntefot, enligt vilken kassans kapitalavkastning under näst föregående räkenskapsår fördelats mellan fonderna. Av den sålunda beräknade årsinkomsten utgör grundfondens utdelningssumma så många procent, som i tab. III angivas för det löpande året. Sedan antalet pensionslotter för året uträknats, fördelas utdelningssumman så, att varje hel pensionslott erhåller lika stort belopp.

§ 24.

1. Det belopp, som för löpande räkenskapsår skall utdelas i pensioner ur *tillskottsfonden* — tillskottsfondens utdelningssumma — utgöres av den i tab. III för året bestämda procenten av fondens hela under nästföregående räkenskapsår influtna inkomst, beräknad utan hänsyn till kapitalvinst och kapitalförlust.

Fördelningen av utdelningssumman mellan pensionärerna sker i förhållande till de delaktighetsbelopp eller, i fall som avses i § 21 och § 24 mom. 2, de underlag, som senast varit för de avlidna delägarna gällande,

så, att varje hel pensionslott erhåller samma procent av delaktighetsbeloppet eller underlaget.

2. Därest lönen för befattning, vars innehavande medför delaktighet i kassan, genom löneregleringeller annat beslut, som meddelas efter dagen för reglementets ikraftträdande, varder förhöjd utöver dess belopp nyssnämnda dag, skall som underlag för beräkning av pensionslott, som ur tillskottsfonden tillkommer efterlevande efter delägare, som avlidit sedan löneförhöjningen trädde i kraft, läggas ett belopp, motsvarande det före löneförhöjningen gällande delaktighetsbeloppet; dock att, därest löneförhöjningen äger rum i sammanhang med fastställandet första gången av definitiv löneregleringför ordinarie präst i territoriell församling enligt bestämmelserna i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, den sålunda fastställda lönen skall utgöra det underlag, efter vilket andel i utdelningen ur tillskottsfonden tillkommer efterlevande efter delägare, som avlider efter den definitiva löneregleringens ikraftträdande.

Inrättas ny tjänst och fastställes den därmed förenade lönen till högre belopp än som skulle varit fallet, om vid lönens bestämmande tillämpats de grunder, som voro gällande å dagen för reglementets ikraftträdande, skall nu ifrågavarande underlag vara det lägre belopp, vartill lönen enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kan antagas hava uppgått, om den varit reglerad nyssnämnda dag.

§ 25.

Hel pensionslott ur *försäkringsfonden* utgör 7 % av det delaktighetsbelopp, som senast varit gällande för den avlidne delägaren, eller av det underlag, som för visst fall bestämmes i § 21. Om den del av den avlidnes grundavgift, som tillgodoförts försäkringsfonden, för särskilda kvartal överstigit $^3/_8$ % av delaktighetsbeloppet av annat skäl än på grund av avgiftens förhöjning till helt krontal, ökas efterlevandes pensionslott med belopp, som beräknas försäkringstekniskt.

§ 26.

Där pension tillerkännes pensionär för år, för vilket pensionsfördelning redan ägt rum, uträknas sådant pensionsbelopp efter de grunder, som tillämpats för sagda år. De ur grundfonden och tillskottsfonden utgående pensionsandelarna bestridas av dessa fonders kapital.

§ 27.

Till var tredje ordinarie stämma skall direktionen avgiva redogörelse för försäkringsfondens ställning enligt försäkringsteknisk utredning. Det ankommer på direktionens prövning att, om så anses nödigt, verkställa sådan utredning även vid annan tidpunkt.

Om sådan utredning visar, att fonden därtill lämnar tillgång, äger direktionen föreslå stämman att besluta viss förhöjning av de ur försäkrings-

fonden utgående pensionerna. Bifaller stämman förslaget, skall beslutet för att bliva gällande underställas Kungl. Maj:t.

Om utredningen visar, att fonden är otillräcklig för fullgörande av fondens förbindelser, skall direktionen föreslå stämman erforderlig höjning av avgifterna eller upphörande under viss tid av fondens skyldighet att bidraga till förvaltningskostnaden eller sänkning av framtida ännu icke beviljade pensioner ur fonden. Evad stämman bifaller förslaget eller ej, skall stämmans beslut underställas Kungl. Maj:t, som, därest beslutet ej finnes böra fastställas, äger bestämma den procent av delaktighetsbeloppet, efter vilken beräkningen skall ske av de pensioner, som börja utgå efter slutet av det år, då stämman hölls.

Kap. 6. Pensionsansökan, pensionsanmälan och pensionsutbetalning.

§ 28.

1. Ansökan om pension göres skriftligen hos direktionen snarast möjligt efter delägarens död. Vid ansökningen skall fogas pastorsämbetets bevis angående tiden, då delägare, efter vilken pension sökes, avlidit, dennes äktenskap och tiden för dess ingående, samt änkas och barns ålder och civilstånd.

2. Direktionen åligger att vid näst därefter inträffande sammanträde pröva ansökningshandlingarna och, därest pension beviljas, utfärda pensionsbrev.

§ 29.

Har ansökan om pension inkommit senare än ett år efter delägarens död, beräknas pensionen ur grund- och tillskottsfonderna först från och med det kvartal, varunder ansökan inkommit, där ej sökanden styrker, att dröjsmålet föranletts av omständigheter, varöver sökanden icke ägt inflytande.

§ 30.

1. Sedan pensionsbrev erhållits, åligger det pensionär att årligen under förra hälften av november månad hos pastorsämbetet i den församling, där pensionären är kyrkobokförd, anmäla sig för pensionens fortsatta utbekommande, varefter pastorsämbetet har att före sagda månads utgång till kassan insända inkomna anmälningshandlingar jämte intyg därom, att de förhållanden, vilka berättiga till pensions åtnjutande, ännu fortfara.

Vistas pensionär å utrikes ort, skall anmälan, som här omförmäles, insändas till kassan tillika med trovärdigt intyg därom, att pensionären levde ogift efter ingången av november månad det år anmälan avser.

2. Försummar pensionär att inom föreskriven tid göra anmälan, som i mom. 1 stadgas, innehålles pensionen intill dess utrett blivit, att pensionär fortfarande lever och är pensionsberättigad.

§ 31.

1. Pensionsutbetalning sker genom allmänna postverket kvartalsvis under senare hälften av månaderna juni, september, december och mars.

2. Av pensionen utbetalas i juni, september och december varje gång dels ur försäkringsfonden en fjärdedel av årspensionen ur denna fond dels ock, för hel pensionslott räknat, ur grundfonden femtio kronor och ur tillskottsfonden 1½ % av delaktighetsbeloppet eller, i de i § 21 och § 24 mom. 2 avsedda fallen, av där omförmälda underlag.

I mars månad utbetalas återstående del av pensionen.

§ 32.

1. Avlider pensionär under förra hälften av pensionsåret, och befinnes vid sedermera företagen uträkning av de pensionären ur grundfonden och tillskottsfonden tillkommande pensionsbeloppen, att pensionär har tillgodohavande utöver vad han ur dessa fonder redan erhållit, skall detsamma tillställas sterbhuset.

2. Underlåter pensionär eller dess rättsinnehavare att meddela kassan underrättelse om att rätt till pension upphört genom giftermål eller dödsfall, och varder något på grund därav utsänt pensionsbelopp emellertid lyftat, är pensionär eller dess rättsinnehavare skyldig återgälda vad oriktigt uppburits jämte ränta efter 6 % om året samt ersättning för indrivningskostnaden.

§ 33.

Änka är berättigad uppbära pension för eget pensionsberättigat barn, där ej barnets förmyndare meddelar annan föreskrift.

§ 34.

Pension, som icke lyfts inom tio år, räknat från slutet av det pensionsår, för vilket pension innestår, återfaller till kassan och fördelas mellan kassans fonder i samma förhållande, i vilket fonderna deltagit i pensionen.

§ 35.

Pension må icke tagas i mät för gäld eller beläggas med kvarstad.

Kap. 7. Kassans förvaltning.

§ 36.

1. Kassans förvaltning handhaves av en direktion. Direktionen, som har sitt säte i Stockholm, utgöres av fem av ordinarie stämma utsedda ledamöter, av vilka en tillika är ordförande, en vice ordförande och en verkställande direktör. Ledamöterna med undantag av verkställande di-

rektören väljas för tre räkenskapsår, räknat fr. o. m. den 1 maj året näst efter det, då stämman sammanträdde, ordföranden och vice ordföranden särskilt var för sig. Verkställande direktören, vilken skall vara väl förfaren i affärsförhållanden, tillsättes antingen med minst tre års uppsägningstid eller ock för tiden intill dess han efter uppnådd viss levnadsålder är skyldig avgå med tjänstepension. Av ordinarie stämma väljas ock för tre räkenskapsår fyra suppleanter att vid förfall för annan ledamot än verkställande direktören inträda i den ordning, vari de blivit valda. Avgår verkställande direktören innan efterträdare blivit av stämman utsedd, inträder för tiden intill dess val blivit av stämman verkställt den, som direktionen därtill utser. Därest vice ordföranden före utgången av den tid, för vilken han blivit vald, avgår eller inträder för avgången ordförande, äger direktionen bland övriga ledamöter samt suppleanter utse den, som skall inträda i hans ställe.

2. Direktionens ledamöter åtnjuta, enligt bestämmelser, som fastställas av Kungl. Maj:t, verkställande direktören lön och, i händelse av avgång efter uppnådd pensionsålder, tjänstepension, samt de övriga arvode. Annan ledamot än verkställande direktören erhåller tillika, därest han är bosatt utom Stockholm, för inställelse vid direktionens sammanträden reseersättning med belopp, som enligt gällande resereglemente tillkommer kontraktsprost.

3. Kungl. Maj:t fastställer instruktion för direktionen.

§ 37.

1. Direktionen sammanträder på kallelse av ordföranden eller, vid förfall för honom, av vice ordföranden. Kallelse till sammanträde må ej vägras, om verkställande direktören eller minst två av direktionens ledamöter sådant påkalla.

2. De ärenden, som företagas till handläggning vid direktionens sammanträden, skola vara förberedda av verkställande direktören och föredragas av denne.

3. Beslut må ej fattas, såvida icke fyra ledamöter äro närvarande, dock att tre äga besluta, där de äro om beslutet ense, med iakttagande likväl av vad för vissa fall är i § 38 mom. 1 f) och 3 samt § 41 mom. 4 stadgat. Vad lika röstetal gäller den mening, som biträdes av ordföranden, dock att vid val lotten skiljer.

§ 38.

1. Direktionen skall snarast möjligt göra kassans medel räntebärande. De medel, som äro erforderliga för kassans löpande utgifter, skola, utom vad som behöves för hållande av en mindre dagskassa, insättas å räntebärande bankräkning. Övriga medel skola redovisas i följande slag av värdehandlingar:

a) obligationer, som utfärdats eller garanterats av svenska staten;

b) allmänna hypoteksbankens eller konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer;

c) fordringsbevis, utfärdade av Sveriges riksbank eller annan bank, vars reglemente blivit av Kungl. Maj:t fastställt;

d) obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svensk kommun, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd;

e) skuldförbindelser mot säkerhet av inteckning i fast egendom inom hälften av senast fastställda taxeringsvärde; dock skall åbyggnad å egendom, för att inteckning i egendomen må godkännas såsom säkerhet, vara till betryggande belopp brandförsäkrad i något med vederbörligen fastställd bolagsordning försett brandförsäkringsbolag inom riket; samt

f) sådana under punkten e) angivna skuldförbindelser, för vilka inteckningssäkerheten ligger inom två tredjedelar av taxeringsvärdet, ävensom sådana av enskilda järnvägar eller industriella inrättningar utfärdade obligationer och andra värdehandlingar, som till den säkerhet de erbjuda kunna anses jämförliga med några av de under punkterna a)—d) nämnda, under förutsättning, att verkställande direktören och minst tre av direktionens övriga ledamöter äro ense om beslutet.

2. Alla värde- och säkerhetshandlingar skola överlämnas i öppet förvar hos riksbanken, riksgäldskontoret eller allmänna hypoteksbanken eller ock förvaras i kassans brand- och dyrkfria kassaskåp, försett med tre lås med olika nycklar, av vilka verkställande direktören, en av direktionens övriga ledamöter, som direktionen utser, samt en av tjänstemännen, som av direktionen därtill förordnas, innehava var sin.

3. Fastighet, som prövas oundgänglig för beredande av förvaltningslokal för kassan, må kunna av kassan förvärvas under förutsättning, att direktionens samtliga ledamöter deltaga i beslutet och äro därom ense.

§ 39.

1. Till ordinarie stämma skall direktionen avgiva berättelse över kassans förvaltning under tiden efter näst föregående ordinarie stämma samt däri göra de framställningar, direktionen anser påkallade.

2. Där revisorerna eller ock fullmäktig eller suppleant för sådan i den i §§ 47 eller 55 stadgade ordning inkommit till direktionen med förslag i fråga, avsedd att föreläggas stämma, har direktionen att till stämman däröver avgiva yttrande.

3. Till extra stämma skall direktionen avgiva yttrande i anledning av ärende, som föranlett extra stämmans sammankallande.

4. Berättelse och yttranden, varom här sägs, skola till en var av fullmäktige och deras suppleanter utsändas, den i mom. 1 omförmälda berät-

telsen senast sex veckor och yttranden enligt mom. 2 och 3 senast åtta dagar före den dag, då stämman skall sammanträda.

§ 40.

1. Å ordinarie stat äro, jämte verkställande direktören, vilken tillika har att fullgöra de åligganden som tillkomma kontorschef, hos kassan anställda två manliga och en kvinnlig befattningshavare samt en vaktmästare. Dessa befattningshavare tillsättas av direktionen samt åtnjuta avlöning och, efter avskedstagandet, tjänstepension till belopp, som tillkomma befattningshavare av motsvarande grad i statskontoret, nämligen de två manliga befattningshavarna lika med revisor, den kvinnliga befattningshavaren lika med kvinnlig kansliskrivare och vaktmästaren lika med första expeditionsvakt, dock att lönen skall minskas med ett belopp, motsvarande vad befattningshavare i statens tjänst hava att erlägga för egen pensionering, och, beträffande den kvinnliga befattningshavaren, jämväl med ett belopp, motsvarande familjepensionsavgiften.

2. Direktionen skall mot arvode och för högst tre år i sänder anställa en ombudsman och en konsulent.

Ombudsmannen, som skall hava fullgjort vad författningarna föreskriva i fråga om dem, som må nyttjas i domareämbeten, tillkommer att, förutom vad honom må varda ålagt av direktionen, vid domstolar och hos ämbetsmyndigheter bevaka och utföra kassans talan.

Konsulenten, som skall innehava behörighet att utöva befattning som aktuarie vid livförsäkringsbolag, åligger att verkställa erforderliga försäkringstekniska beräkningar och utredningar.

Ombudsmannen och konsulenten skola närvara vid direktionens sammanträden, en var när fråga förekommer, som rör hans verksamhetsområde, och äga rätt att få till protokollet antecknad avvikande mening.

3. I den mån sådant för arbetets behöriga gång finnes oundgängligt må direktionen antaga andra extra ordinarie biträden än i mom. 2 sägs mot arvode, som ej må överstiga vad extra befattningshavare av motsvarande kvalifikationer i statskontoret äga åtnjuta.

4. Direktionen äger utfärda arbetsordning för kassans befattningshavare.

§ 41.

1. Direktionens ledamöter, som genom att överträda detta reglemente eller den för direktionen fastställda instruktionen eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda kassan skada, svara för skadan, en för alla och alla för en.

2. Begår verkställande direktören i egenskap av kontorschef eller eljest fel eller försummelse i tjänsten, äger direktionen åtala honom vid allmän domstol.

3. Gör annan befattningshavare sig skyldig till fel eller försummelse

i tjänsten, och anses förseelsen icke vara av beskaffenhet att åtal vid domstol därå bör följa, äger direktionen tilldela honom varning eller avstänga honom från tjänsten under högst tre månader med förlust av lönen eller större eller mindre del därav och, om han ej låter sig därav rätta, skilja honom från tjänsten.

Var förseelsen av svårare beskaffenhet, må direktionen anställa åtal vid allmän domstol och avstänga befattningshavaren från utövning av tjänsten intill dess angående honom blivit slutligen dömt.

4. Åtgärd, som i mom. 2 och 3 omförmäles, må ej beslutas, såvida icke minst fyra av direktionens ledamöter äro om beslutet ense.

§ 42.

Över direktionens beslut, såvitt de angå delaktighet i kassan, avgifter till eller pension från kassan eller avstängning, suspension eller entledigande av ordinarie befattningshavare i kassan, må klagan föras hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka vid äventyr av talans förlust, skola hava till ecklesiastikdepartementet inkommit senast klockan tolv på trettionde dagen efter delfåendet av beslutet. För den, som vistas utrikes, är dock besvärstiden etthundraåttio dagar.

Direktionens beslut om befattningshavares avstängning går i verkställighet utan hinder av besvärs anförande.

§ 43.

Angående konsistoriernas, kontraktsprostarnas och pastorsämbetenas biträde vid förvaltningen gäller vad som är eller må bliva av Kungl. Maj:t särskilt föreskrivet.

Kap. 8. Delägarnas inseende över kassan.

§ 44.

Delägarnas inseende över kassan och dess förvaltning utövas dels genom revisorer och dels genom fullmäktige å stämma.

§ 45.

Kassans förvaltning och räkenskaper skola för varje räkenskapsår granskas av tre *revisorer*, vilka tillsättas för en tid av tre räkenskapsår, räknat från utgången av det år, varunder ordinarie stämma hålles. En revisor, vilken tillika skall vara revisorernas ordförande, jämte suppleant för honom utses av Kungl. Maj:t samt två revisorer jämte fyra suppleanter av fullmäktige å ordinarie stämma.

Till revisor eller suppleant för honom må ej av delägarna utses annan än den, som själv är delägare i kassan. Ledamot av konsistorium, ledamot av kassans direktion och suppleant för sådan, fullmäktig och suppleant för sådan samt befattningshavare hos kassan må ej vara revisor.

§ 46.

1. Revisorerna sammanträda å kassans lokal i Stockholm första söckendagen i september månad näst efter utgången av det räkenskapsår, som revisionen avser. Revisionen bör, såvitt möjligt är, icke utsträckas utöver en tid av två veckor.

2. Det åligger den i § 54 omförmälda siffergranskaren att före revisionens början hava till siffran granskat ifrågavarande års räkenskaper och att vid revisionen tillhandagå revisorerna med erforderliga upplysningar.

§ 47.

1. Det åligger revisorerna:

a) att genomgå direktionens protokoll och efterse, huruvida direktionen handlat i överensstämmelse med gällande reglemente och tillämpliga författningar;

b) att granska räkenskaperna och säkerhetshandlingarna samt förvissa sig därom att de senare äro av fullt betryggande beskaffenhet;

c) att besiktiga kassan tillhörig fastighet;

d) att i allmänhet efterse, huruvida kassans, delägarnas och pensionärernas rätt och bästa vederbörligen iakttagits; samt

e) att avgiva berättelse över den verkställda revisionen, innefattande yttrande angående ansvarsfrihet för direktionen samt de framställningar, som revisorerna må finna anledning i kassans angelägenheter göra till direktionen eller fullmäktige.

2. Berättelsen med de av revisorerna i enlighet med mom. 1 e) gjorda framställningarna skall ingivas till direktionen senast dagen efter revisionens avslutande.

§ 48.

Finna revisorerna under revisionen anledning till anmärkning mot kassans förvaltning, infordra de förklaring av direktionen, som ofördröjligen skall avgiva sådan. Har förklaringen funnits tillfredsställande, eller har anledning till anmärkning icke förekommit, tillstyrka revisorerna ansvarsfrihet för direktionen. Anse sig revisorerna icke kunna tillstyrka ansvarsfrihet, hava revisorerna att genast hos direktionen begära sammankallande av extra stämma, där ej ordinarie stämma skall hållas under året.

§ 49.

Revisorernas berättelse skall genom direktionens försorg ofördröjligen befordras till trycket samt ingivas till chefen för ecklesiastikdepartementet ävensom tillställas fullmäktige och deras suppleanter och på begäran tillhandahållas delägarna.

§ 50.

Revisorerna äga när som helst under det löpande räkenskapsåret, gemensamt eller genom någon av dem, granska protokoll, räkenskaper och säkerhetshandlingar.

Hava revisorerna vid av dem företagen gemensam granskning, varom här förmäles, funnit anledning till anmärkning av den art, att med åtgärd i anledning av densamma icke anses kunna utan allvarlig olägenhet anstå till nästa ordinarie stämma, skola de genast hos direktionen begära sammankallande av extra stämma.

§ 51.

1. *Fullmäktige* väljas av och bland delägarna, en för varje stift och en för Stockholms stad, och utses för tiden intill dess nytt val ägt rum. För varje fullmäktig utses en suppleant. Ej må till fullmäktig eller suppleant väljas ledamot av direktionen eller suppleant för sådan eller befattningshavare hos kassan.

2. Val av fullmäktige och suppleanter förrättas före utgången av juni månad varje år, då ordinarie stämma skall hållas. Om valet föranstaltar konsistoriet efter anmodan av direktionen.

3. Valet sker kontraktsvis inför kontraktsprosten med de inom kontraktet kyrkobokförda delägarna på samma dag i hela stiftet; i Stockholms stad inför dess konsistorium med i huvudstaden kyrkobokförda delägare. I utlandet tjänstgörande delägare avgiver sin röst till vederbörande konsistorium.

Val av fullmäktig företages särskilt och val av suppleant särskilt. Val sker med slutna sedlar och varje delägare har en röst. Röstsedel, som av frånvarande delägare insändes, skall vara inlagd i slutet kuvert, som försetts med påskrift om innehållet och egenhändig namnteckning av den röstande.

Över valet föres av kontraktsprosten protokoll, som omedelbart insändes till konsistorium. Sedan valprotokollen inkommit, sammanräknas rösterna. Vald är den, som erhållit de flesta rösterna. Vid lika röstetal skiljer lotten.

Om valens utgång underrättas omedelbart de valda och direktionen.

§ 52.

1. *Ordinarie stämma* hålles i Stockholm vart tredje år och tager sin början å dag, som av direktionen bestämmes, tidigast sex veckor efter revisionens avslutande.

2. *Extra stämma* hålles i Stockholm, då Kungl. Maj:t därom förordnar, så ock då fullmäktige å ordinarie stämma eller direktionen eller reviso-

rerna därom besluta för behandling av ärende, som finnes icke utan allvarlig olägenhet kunna anstå till ordinarie stämma.

3. Direktionen åligger att omedelbart efter revisionens avslutande det år, varunder ordinarie stämma skall hållas, ävensom, i de i mom. 2 avsedda fallen, efter det beslut om extra stämmas hållande blivit av direktionen fattat eller direktionen delgivet, rörande stämman utsända kallelse till varje fullmäktig samt underrättelse till varje suppleant.

Fullmäktig, som har förfall, kallar suppleanten till inställelse i sitt ställe.

§ 53.

1. Fullmäktige utse å första sammanträde efter nyval inom sig ordförande och vice ordförande samt äga för stämman anställa sekreterare.

Innan val av ordförande ägt rum ledas förhandlingarna av den fullmäktige, som bevistat de flesta stämmorna, eller, där två eller flera ledamöter deltagit i lika många stämmor, den av dem, som är till levnadsåren äldst.

2. Vid omröstning äger varje fullmäktig en röst. Vid val och vid avgörande av fråga om ansvarsfrihet för direktionen sker omröstning med slutna sedlar, i andra fall öppet, där icke sluten omröstning begäres. Där ej enligt § 56 annan röstövervikt erfordras, bestämmes utgången genom enkel röstpluralitet. Utfaller vid öppen omröstning rösterna lika å båda sidor, gäller den mening, ordföranden biträder. Vid sluten omröstning, som ej avser val, skall före sedlarnas öppnande en sedel avläggas för att, där rösterna bliva lika, bestämma beslutet. Vid val skiljer lotten mellan dem, som erhålla lika antal röster.

§ 54.

1. *Ordinarie stämma* åligger:

a) att med anledning av direktionens och revisorernas berättelser angående kassans förvaltning under de tre nästförflutna räkenskapsåren besluta angående ansvarsfrihet för direktionen, där ej sådant ärende redan avgjorts å extra stämma;

b) att välja ledamöter i direktionen och suppleanter för dem;

c) att välja revisorer och suppleanter för dem;

d) att för nästföljande tre räkenskapsår utse siffergranskare och suppleant för denne; samt

e) att besluta med anledning av gjorda framställningar och förslag angående ändring i eller tillägg till reglementet eller eljest angående huvudgrunderna för kassans verksamhet.

2. *Å extra stämma* må icke annat ärende upptagas till behandling än det, som föranlett dess sammankallande eller därmed äger omedelbart samband.

3. Över fullmäktiges förhandlingar skall protokoll föras.

§ 55.

1. Önskar fullmäktig eller suppleant för fullmäktig väcka förslag i fråga, som ankommer på ordinarie stämmas avgörande, skall sådant förslag, för att kunna upptagas till behandling, hava inkommit till direktionen senast en månad före den dag, då stämman skall sammanträda. Förslag, som avser ändring i eller tillägg till reglementet, skall anses icke vara behörigen väckt, där det ej undertecknats av fullmäktig eller suppleant från minst tre av valkretsarna.

2. Direktionen skall senast femton dagar före ordinarie stämma till en var av fullmäktige och deras suppleanter översända förteckning å de ärenden, som skola förekomma å stämman. Avser något i förteckningen upptaget ärende förslag till ändring i eller tillägg till reglementet, skall vid förteckningen fogas avskrift av förslaget jämte motivering. I fråga om annat ärende skall i förteckningen angivas dess huvudsakliga innehåll.

Ärende, som ej upptagits å förteckningen, må ej vid stämman företagas till behandling, där det ej enligt reglementet skall förekomma å stämman eller omedelbart föranledes av ärende, som blivit hänskjutet till stämmans avgörande.

3. Utan hinder av vad sålunda föreskrivits må för fortsatt behandling av visst till stämman hänskjutet ärende av synnerlig vikt, vilket stämman icke kunnat i befintligt skick avgöra, å stämman fattas beslut om utlysande av extra stämma.

§ 56.

1. För att väckt förslag om ändring i eller tillägg till reglementet skall anses antaget erfordras, att minst nio fullmäktige biträtt detsamma. Har förslag sålunda antagits, skall beslutet därom, för att vinna gällande kraft, underställas Kungl. Maj:ts prövning och vinna stadfästelse.

2. Beslut om företagande av utredning i fråga om reglementsändring må ej fattas med mindre nio fullmäktige äro om beslutet ense.

§ 57.

Såväl revisor som fullmäktig åtnjuter dels under resa rese- och traktamentsersättning med belopp, som enligt gällande resereglemente tillkommer kontraktsprost, dels ock arvode, som utgår till revisor med tvåhundra kronor och till fullmäktig med etthundra kronor.

Kap. 9. Allmänna bestämmelser och övergångsstadganden.

§ 58.

De grunder, efter vilka kassans försäkringstekniska beräkningar skola utföras, ävensom de närmare bestämmelser, som erfordras för deras tillämpning, fastställas av Kungl. Maj:t.

§ 59.

Delägare, som inträtt i kassan den ..... 1926 eller senare, är för sig och sina efterlevande underkastad de ändringar i reglementet, som må bliva i stadgad ordning fastställda under tiden intill dess han avlider.

§ 60.

Präst, som enligt hittills gällande bestämmelser varit befriad från skyldighet att ingå i kassan, är fortfarande utesluten från delaktighet däri.

§ 61.

Detta reglemente träder med nedannämnda begränsningar i kraft den 1 maj det år, Kungl. Maj:t bestämmer, och äger tillämpning på var och en, som inträtt i kassan den ..... 1926 eller senare.

§ 62.

1. I avseende å den rätt, som tillkommer efterlevande efter delägare, vilken avlidit innan detta reglemente trätt i kraft, skall reglementet den 6 november 1874 med däri senare vidtagna ändringar fortfarande vara gällande, dock att i stället för vad i sagda reglemente stadgas dels i § 27 mom. 3—5 i fråga om förteckning å pensionärer, anmälan om beviljande av pension och om utbekommande av beviljad pension samt påföljd vid försummad anmälan, dels ock i § 29 i fråga om pensionsutdelning skola från och med dagen för reglementets ikraftträdande tillämpas bestämmelserna i §§ 28—33 här ovan.

2. Till pensionsberättigad änka och minderårigt barn efter delägare, vilken avlidit innan reglementet trätt i kraft och vilken ej var delägare i annan änke- eller pupillkassa, utgår ur försäkringsfonden tilläggspension med sextio kronor årligen, för hel pensionslott räknat.

§ 63.

1. I fråga om delägare, som före den ..... 1926 inträtt i kassan, och hans efterlevande skola kapitlen I—IV i reglementet den 6 november 1874 med däri senare vidtagna ändringar fortfarande äga tillämpning, därvid delägaren skall bibehållas vid det delaktighetsbelopp oförändrat, som var för honom gällande omedelbart före dagen för reglementets ikraftträdande, med iakttagande *dels* att ordinarie präst i territoriellt pastorat, som då uppbar lön jämlikt lönereglering, som interimsvis fastställts enligt lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, och därefter erhåller förhöjd lön på grund av att definitiv lönereglering enligt samma lag för honom träder i kraft, skall tillgodoräknas det härav följande högre delaktighetsbeloppet, *dels* att för ordinarie präst i territoriellt pastorat, som å omförmälda tid uppbar lön jämlikt

löneregleringen, fastställd enligt förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande av prästerskapets inkomster, samt därefter ingår i löneregleringen, fastställd enligt ovannämnda lag den 9 december 1910, delaktighetsbeloppet skall motsvara det genom sistnämnda löneregleringen fastställda beloppet, därest ej den nya lönen är lägre än den förra och delägaren, på sätt i § 6 av reglementet den 6 november 1874 stadgas, önskar i inrättningen kvarstå efter den högre lönen, *dels* att pensionsberättigad änka och minderårigt barn efter delägare, som å dagen för reglementets ikraftträdande är mer än 75 år och ej är delägare i annan änke- och pupillkassa, äger uppbära tilläggspension ur försäkringsfonden med sextio kronor årligen, för hel pensionslott räknat, *dels* att efterlevande efter extra ordinarie präst, som omedelbart före dagen för reglementets ikraftträdande förestår ledig prästerlig befattning mot åtnjutande av full lön, äger tillgodonjuta den förmån, som omförmäles i § 2 mom. 6 av reglementet den 6 november 1874 även för det fall att den i sagda mom. omförmälda tiden av tre år fullbordas först sedan detta reglemente trätt i tillämpning, *dels ock* att beträffande ordningen och sättet för avgifternas inbetalning till kassan skola tillämpas de i § 17 här ovan meddelade bestämmelserna.

Därest här avsedd delägare, som före dagen för reglementets ikraftträdande sökt annan tjänst, efter samma dag erhåller eller tillträder sålunda sökt tjänst, skall vad i föregående stycke stadgas äga tillämpning å det med den nya tjänsten förenade delaktighetsbeloppet.

Beträffande pensionär efter delägare, som avses i förevarande mom., skola bestämmelserna i §§ 28—33 här ovan tillämpas.

2. I territoriell församling tjänstgörande extra ordinarie präst är berättigad att, oberoende av vad i mom. 1 stadgas, få delaktighetsbeloppet förhöjt till det belopp, som bestämmes enligt föreskrifterna i §§ 7—9. Framställning om sådan förhöjning skall, för att bliva gällande, ingivas till kassans direktion senast å dagen för reglementets ikraftträdande.

§ 64.

1. Delägare, varom förmäles i § 63, må, därest han ej å dagen för reglementets ikraftträdande är mer än 75 år, bereda änka och minderåriga barn, som avses i § 18, pension ur försäkringsfonden på följande villkor.

Underlaget för denna pension är lika med det enligt §§ 7—9 bestämda delaktighetsbeloppet för den tjänst, som av delägaren innehaves dagen för reglementets ikraftträdande, och må därefter icke ändras.

Hel pensionslott utgör den enligt tab. IV beräknade procenten av detta underlag. Understiger hel pensionslott sextio kronor, förhöjes den till detta belopp.

Avgiften utgör för varje kvartal $^3/_8$ % av underlaget.

2. Delägare, som avses i mom. 1 och nämnda dag icke är mer än 65 år,

må kunna genom tilläggsförsäkring bereda änka och minderåriga barn högre pension ur försäkringsfonden än där sägs på följande villkor.

Genom tilläggsförsäkring höjes hel pensionslott till 7 % av underlaget.

Avgiften för tilläggsförsäkring utgår jämte den i mom. 1 stadgade avgiften och är

a) grundavgift, som beräknas enligt tab. V,

b) åldersskillnadsavgift, som beräknas enligt försäkringstekniska grunder och erlägges av den, som ovannämnda dag är gift eller som därefter, dock ej sedan han fyllt 65 år, ingår äktenskap och vars hustru är mer än 5 år yngre än han själv.

Om delägaren ovannämnda dag är mer än 50 år, må på hans begäran tilläggsförsäkring beviljas, som motsvarar mindre höjning av pensionslotten än ovan sägs. Grundavgiften beräknas enligt tab. V.

3. Avgift enligt mom. 1 och 2 erlägges för varje kvartal från och med det, varunder reglementet träder i kraft, till och med det kvartal, varunder efter delägarens död lönen vid hans befattning eller honom tillerkänd emeritilön eller tjänstepension frånträdes, eller varunder delägaren fyller 75 år, eller varunder han enligt § 2 mom. 2 upphör att vara delägare i kassan. Åldersskillnadsavgift erlägges dock icke för kvartal efter det, då hustrun avlidit eller äktenskapet eljest upplösts. Avgift, som omfattar öretal, förhöjes till närmast högre krontal.

4. Anmälan att delägare önskar vinna delaktighet i försäkringsfonden enligt mom. 1 skall, för att bliva gällande, göras skriftligen hos direktionen senast å den dag, då reglementet träder i kraft. Om delägaren önskar vinna delaktighet jämväl enligt mom. 2, skall anmälan därom göras på samma sätt senast nämnda dag och åtföljas av läkarbetyg. Det ankommer på direktionens prövning, om delaktighet i försäkringsfonden enligt mom. 2 må kunna, med hänsyn till delägarens hälsotillstånd, beviljas honom.

5. I fråga om delägare, som enligt mom. 1 eller 2 vunnit delaktighet i försäkringsfonden, och pensionär efter honom gäller i övrigt i tillämpliga delar vad i § 63 mom. 1 sägs med den ändring, dels att han befrias från åldersskillnadsavgift till tillskottsfonden, dels att bestämmelserna i § 12 mom. 2:o b) och c) i reglementet av den 6 november 1874 skola upphöra att gälla beträffande barn, som födas å dagen för reglementets ikraftträdande eller senare, dels ock att pension, som eljest må tillkomma delägares efterlämnade sjuka barn efter 21 år eller ogifta döttrar efter fyllda 55 år, icke må överstiga vad som motsvarar hel pensionslott ur grundfonden av 250 kronor och ur tillskottsfonden av 6 % av delaktighetsbeloppet.

6. Vad i denna § stadgas äger icke tillämpning å extra ordinarie präst, som kvarstår vid det i reglementet den 6 november 1874 för sådan präst stadgade delaktighetsbeloppet 600 kronor, eller å delägare, som, utan att lämna prästämbetet, befriats från prästerlig tjänstgöringsskyldighet, ej

heller å delägare, som avses i § 7 mom. 1 e), därest ej samtliga till varje särskild grupp hörande befattningshavare anmälts till erhållande av delaktighet i försäkringsfonden.

§ 65.

Därest delägare, varom förmäles i §§ 63 eller 64, å dagen för reglementets ikraftträdande eller senare söker och därefter erhåller annan med delaktighet i kassan förenad befattning än den han sagda dag innehade, skall reglementet vara för honom gällande från och med den dag, då han tillträder den nya befattningen, dock med iakttagande av följande.

a) Den befordringsavgift, som delägaren skall erlägga till försäkringsfonden vid denna befordran, beräknas försäkringstekniskt på följande sätt. Å ena sidan belastas delägaren med befordringsavgift, beräknad enligt tab. I kol. 3 utan hänsyn till den delaktighet, han må hava vunnit i försäkringsfonden på grund av försäkring enligt § 64 mom. 1 och 2. Å andra sidan gottskrives honom dels premiereserven för hans försäkring enligt sagda moment, dels ock värdet av den nådårsrätt, som må vara för honom förenad med den frånträdda tjänsten. Om saldot är delägaren till godo, påföres honom ingen befordringsavgift, men utbetalas till honom saldot intill ett belopp, motsvarande nyssnämnda premiereserv för försäkring enligt § 64 mom. 2. Om saldot är delägaren till last, påföres honom den befordringsavgift, som enligt försäkringsteknisk beräkning svarar mot saldot.

Värdet av nådårsrätten utgör den i tab. VI angivna procenten av det belopp, som av direktionen beräknas bliva kassans behållna inkomst av befattningen under vakansåret. Om befattningshavaren är mer än 60 år, beräknas procenten försäkringstekniskt.

b) Delägaren bibehåller rätten till pension för efterlämnade sjuka barn efter fyllda 21 år och ogifta döttrar efter uppnådd 55 års ålder, dock med den i § 64 mom. 5 angivna begränsningen.

§ 66.

Därest med tillämpning av bestämmelserna i § 64 mom. 5 eller § 65 b) pensionslott, som tilldelas sjukt barn efter fyllda 21 år eller ogift dotter efter uppnådd 55 års ålder, varder lägre än vad pensionslotten skulle blivit utan sådan tillämpning, skall skillnadsbeloppet proportionellt fördelas mellan de pensionslotter, som ur grund- och tillskottsfonderna utgå till änkor och minderåriga barn.

§ 67.

Stadgandet i § 5 mom. 1 om bidrag från försäkringsfonden till täckande av förvaltningskostnaden äger tillämpning först från och med tjuguförsta året från reglementets ikraftträdande.

§ 68.

1. Intill den 1 maj 1929, då direktion, tillsatt i enlighet med stadgande i § 36, träder i verksamhet, handhaves kassans förvaltning av den direktion, som finnes i hittills gällande ordning utsedd, mot åtnjutande av denna direktion beviljade arvoden; skolande därvid detta reglemente i övrigt lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

2. Kassans nuvarande befattningshavare bibehållas vid de rättigheter i avseende å tjänsteställning samt avlönings- och pensionsförmåner, de innehade vid tiden för reglementets ikraftträdande.

§ 69.

1. I behörig tid efter reglementets ikraftträdande skola val av revisorer och suppleanter för dessa företagas för tiden från utgången av det år, då de senast valda revisorernas uppdrag upphör, till den 1 maj 1929. En revisor, som tillika skall vara revisorernas ordförande, jämte suppleant för honom utses av Kungl. Maj:t samt två revisorer jämte en suppleant för vardera i hittills vanlig ordning av delägarna inom stiften och Stockholms stad.

2. De senast valda fullmäktige jämte deras suppleanter skola anses utsedda för tiden intill det fullmäktigval, som skall äga rum år 1928.

Varje delägare skall erhålla ett exemplar av detta reglemente.

Tab. I. Befordringsavgifter.

Delägarens ålder är den, som uppnåddes å födelsedagen närmast före dagen för inträdet, resp. delaktighetsbeloppets höjning.

Avgiften är angiven i procent av delaktighetsbeloppet resp. dess förhöjning.

1	2	3	4	1	2	3	4
Delägarens ålder	Kvartalsavgift t.o.m. 75 års ålder	Engångsavgift	Kvartalsavgift under 5 år	Delägarens ålder	Kvartalsavgift t.o.m. 75 års ålder	Engångsavgift	Kvartalsavgift under 5 år
år	%	%	%	år	%	%	%
27	0,02	1,2	0,07	45	0,37	20,9	1,18
28	0,04	2,3	0,13	46	0,40	22,0	1,24
29	0,05	3,4	0,19	47	0,43	23,1	1,31
30	0,07	4,5	0,25	48	0,46	24,1	1,37
31	0,08	5,5	0,31	49	0,48	25,0	1,42
32	0,10	6,6	0,37	50	0,52	26,0	1,48
33	0,11	7,7	0,43	51	0,55	27,0	1,53
34	0,13	8,8	0,49	52	0,59	27,9	1,59
35	0,15	9,9	0,55	53	0,63	28,9	1,65
36	0,17	10,9	0,61	54	0,68	29,9	1,72
37	0,18	12,0	0,67	55	0,73	30,9	1,78
38	0,20	13,0	0,73	56	0,78	31,9	1,84
39	0,22	14,1	0,79	57	0,83	32,7	1,90
40	0,24	15,1	0,85	58	0,89	33,6	1,96
41	0,26	16,2	0,91	59	0,96	34,4	2,02
42	0,29	17,4	0,98				
43	0,31	18,5	1,04				
44	0,34	19,7	1,11				

Tab. II. Nuvärdet av de ännu icke influtna inkomsterna enligt § 4 mom. 1 a).

Nuvarande tjänsteinnehavarens ålder är den, som uppnåddes å födelsedagen närmast före bokslutet.

Nuvärdet av grundfondens ännu icke influtna inkomst av en viss tjänst är angivet i procent av det belopp, som beräknas bliva den behållna inkomsten av vakansåret för tjänsten.

1	2	1	2	1	2
Nuvarande tjänsteinnehavarens ålder	Nuvärdet av den ännu icke influtna inkomsten enligt § 4 mom. 1 a)	Nuvarande tjänsteinnehavarens ålder	Nuvärdet av den ännu icke influtna inkomsten enligt § 4 mom. 1 a)	Nuvarande tjänsteinnehavarens ålder	Nuvärdet av den ännu icke influtna inkomsten enligt § 4 mom. 1 a)
år	%	år	%	år	%
25	23	50	42	75	68
26	24	51	43	76	70
27	24	52	44	77	71
28	25	53	44	78	72
29	26	54	45	79	73
30	26	55	46	80	74
31	27	56	47	81	75
32	27	57	48	82	76
33	28	58	49	83	77
34	29	59	50	84	77
35	29	60	51	85	78
36	30	61	52	86	79
37	31	62	54	87	79
38	31	63	55	88	80
39	32	64	56	89	80
40	33	65	57	90	81
41	34	66	58	91	81
42	35	67	59	92	82
43	35	68	60	93	82
44	36	69	61	94	83
45	37	70	62	95	83
46	38	71	64	96	84
47	39	72	65	97	86
48	40	73	66	98	88
49	41	74	67	99	92

Tab. III. Tabell utvisande den procent efter vilken grundfondens och tillskottsfondens utdelningssummor skola beräknas.

År	Procent
53 (1927—1928)	89,3
54 (1928—1929)	89,6
55 (1929—1930)	89,8
56 (1930—1931)	90

Tab. IV. Hel pensionslott enligt § 64 mom. 1.

Delägarens ålder är den, som uppnåddes å födelsedagen närmast före reglementets ikraftträdande.

Pensionslotten är angiven i procent av underlaget.

Understiger hel pensionslott sextio kronor, förhöjes den till detta belopp.

1	2	1	2	1	2
Delägarens ålder år	Hel pensionslott %	Delägarens ålder år	Hel pensionslott %	Delägarens ålder år	Hel pensionslott %
34 eller lägre	5,0	48	2,9	62	1,5
		49	2,8	63	1,4
35	4,9			64	1,3
36	4,7	50	2,7		
37	4,5	51	2,6	65	1,2
38	4,3	52	2,5	66	1,1
39	4,2	53	2,3	67	1,0
		54	2,2	68	1,0
40	4,0			69	1,0
41	3,9	55	2,1		
42	3,7	56	2,0	70	0,9
43	3,6	57	2,0	71	0,9
44	3,4	58	1,9	72	0,9
		59	1,8	73	0,9
45	3,3			74	0,9
46	3,1	60	1,7		
47	3,0	61	1,6		

Tab. V. Grundavgifter för tilläggsförsäkring enligt § 64 mom. 2.

Delägarens ålder är den, som uppnåddes å födelsedagen närmast före den dag, då reglementet trädde i kraft.

Grundavgiften angives i procent av det i § 64 mom. 1 omförmälda underlaget.

1	2	1	2	3
Delägarens ålder	Kvartalsavgift t.o.m. 75 års ålder för pension, som tillsammans med pension enligt § 64 mom. 1 svarar mot hel pensionslott av 7 % av underlaget	Delägarens ålder	Kvartalsavgift t. o. m. 75 års ålder för pension som tillsammans med pension enligt § 64 mom. 1 svarar mot hel pensionslott av 7 % av underlaget	Kvartalsavgift t. o. m. 75 års ålder för pension, som svarar mot hel pensionslott av 1 % av underlaget
år	%	år	%	%
31 eller lägre	0,13	50	0,50	0,12
32	0,14	51	0,53	0,12
33	0,14	52	0,56	0,13
34	0,14	53	0,60	0,13
35	0,16	54	0,63	0,13
36	0,18	55	0,66	0,14
37	0,20	56	0,70	0,14
38	0,22	57	0,73	0,15
39	0,24	58	0,76	0,15
40	0,26	59	0,81	0,16
41	0,28	60	0,85	0,16
42	0,30	61	0,91	0,17
43	0,32	62	0,96	0,18
44	0,35	63	1,02	0,19
45	0,38	64	1,10	0,20
46	0,41			
47	0,43			
48	0,45			
49	0,48			

Tab. VI. Värdet av nådårsrätt i innehavd tjänst (§ 65).

Delägarens ålder är den, som uppnåddes å födelsedagen närmast före den dag då ny befattning tillträddes.

Värdet av nådårsrätten är angivet i procent av det belopp, som beräknas bliva den behållna inkomsten av vakansåret för den frånträdda tjänsten.

1	2	1	2	1	2
Delägarens ålder	Värdet av nådårsrätt	Delägarens ålder	Värdet av nådårsrätt	Delägarens ålder	Värdet av nådårsrätt
år	%	år	%	år	%
25	15	37	24	49	34
26	16	38	24	50	35
27	17	39	25	51	36
28	17	40	26	52	36
29	18	41	27	53	37
30	19	42	28	54	38
31	19	43	28	55	39
32	20	44	29	56	40
33	21	45	30	57	41
34	22	46	31	58	42
35	22	47	32	59	43
36	23	48	33		

Speciell motivering.

Vid avfattningen av sitt förslag till reglemente hava de sakkunniga i stor utsträckning följt den uppställning av reglementets bestämmelser, som återfinnes i kassans fullmäktiges förslag av år 1924. Åtskilliga förenklingar hava de sakkunniga dock funnit fördelaktigt att vidtaga, oavsett de betydande sakliga avvikelser från fullmäktigförslaget, som de sakkunnigas förslag innebär.

I den allmänna motiveringen hava de sakkunniga närmare redogjort för grunderna i sitt förslag. I den mån nämnda motivering må behöva fullständigas genom erforderliga detaljer, meddelas sådana i efterföljande speciella motivering. Till de delar de sakkunnigas förslag väl skiljer sig från det nuvarande reglementet men överensstämmer, helt eller huvudsakligen, med 1921 års pensionskommittés eller med fullmäktiges förslag av år 1924, torde någon motivering ej vara behövlig.

§ 2.

Huvudparten av delägarna i kassan utgöres av, jämte biskoparna i stiften, prästerskapet i de territoriella pastoraten, såväl de ordinarie som de extra ordinarie. Därutöver hava vissa grupper präster antingen redan från kassans första tillkomst ansetts vara berättigade till delaktighet eller ock genom särskilda beslut av kassan eller Kungl. Maj:t förklarats berättigade därtill. Enligt en från kassan mottagen förteckning åtnjutes sålunda delaktighet av regementspastorer i armén och marinen och därmed jämförliga befattningshavare (f. n. 59), en hospitalspredikant, domkyrkosysslomän (f. n. 8), preses och två hovpredikanter i hovkonsistoriet, ordinarie och vice preses vid Stockholms stads konsistorium; tre befattningshavare i svenska kyrkans missionsstyrelse, de under denna styrelse hörande missionärer (f. n. 28), innehavarna av svenska pastorsbeställningarna i Paris och London, de i utlandet tjänstgörande sjömansprästerna (f. n. 14), vid enskilda bruk anställda brukspredikanter (f. n. 2), sekreterarna i svenska kyrkans diakonistyrelse (f. n. 5), föreståndaren och biträdande läraren vid svenska kyrkans lekmannaskola, föreståndaren och biträdande pastorn vid diakonanstalten, pastorn och föreståndaren vid samariterhemmet i Uppsala, predikanten vid Blasieholmskyrkan i Stockholm, pastorn och föreståndaren vid diakonissanstalten i Stockholm, predikanten vid Johanneskyrkan i Göteborg. Delägare äro vidare enligt reglementet kon-

sistorienotarier och konsistorieamanuenser vid domkapitlen (f. n. 14 och 11) samt änke- och pupillkassans egna tjänstemän (3). Då var och en av dem, som tillträda någon av de prästerliga befattningar, vilka enligt ovannämnda förteckning äro förenade med delaktighet i kassan, måste antagas redan förut vara delägare i kassan, antingen som ordinarie eller som extra ordinarie präst i församlingarna, innebär den nya delaktigheten antingen erhållande av ett högre delaktighetsbelopp i stället för det gamla (såsom då en extra ordinarie präst blir regementspastor) eller ock erhållande av ett nytt delaktighetsbelopp jämte det gamla (såsom då en komminister blir regementspastor).

Då inträdet i svenska kyrkans tjänst regelmässigt äger rum genom prästvigningen — ett fåtal präster har inträtt omedelbart från annan luthersk kyrka — utgör med nu berört undantag prästvigningen grunden till delaktigheten i kassan. Vunnen befordran medför allenast ändring i delaktighetsbeloppet. De sakkunniga hava därför ansett i förevarande paragraf böra givas uttryck åt huru *delaktigheten uppstår*, under det att i § 7 redogöres för huru *delaktighetsbeloppet är beroende* på den tjänst, delägaren innehar. Vidare har ansetts böra uttryckligen sägas, att vederbörande är ej blott berättigad utan även skyldig att inträda i kassan.[1]

Den av de sakkunniga föreslagna verkställande direktören, vilken tillika skall fullgöra en kontorschefs åligganden, är avsedd att vinna delaktighet i kassan.

I ett särskilt mom. (2) har angivits de omständigheter, som medföra delaktighetens upphörande. En av dessa omständigheter är att delägare, utan att lämna prästämbetet men med befrielse från prästerlig tjänstgöring, erhåller befattning varmed följer delaktighet i annan änke- och pupillkassa. Därmed syftas företrädesvis på elementarlärarna. Efterlevande efter delägare, vars delaktighet upphört, förlorar ej pensionsrätten, men denna begränsas till det lägre belopp, som beräknas försäkringstekniskt (§ 21). Angående återfående i visst fall av förlorad delaktighet i kassan se § 14.

§ 3.

De tre fonder, som fullmäktige föreslagit skola inrättas med anledning av den nya pensionsformen, synas lämpligen kunna sammanslås till en, här benämnd försäkringsfonden.

§ 4.

Angivandet av inkomsterna enligt a) och b) synes böra ske med användande av, så långt sådant för sammanhangets skull är möjligt, samma ordalag som då inkomsterna ursprungligen anslogos till kassan.

[1] Jfr. övergångsstadgandena §§ 60 och 63—65.

§ 5.

Mom. 1. Lika med fullmäktige anse de sakkunniga att viss del av förvaltningskostnaden bör bäras av avgifterna för de nya pensionerna. I sådant avseende föreslås att försäkringsfonden skall årligen bidraga med ett belopp, som ungefärligen motsvarar 10 % av de under året till försäkringsfonden influtna grundavgifterna. Detta belopp kan lämpligen endast beräkningsvis uppskattas, enär kassan icke kommer att i sin bokföring skilja på grund- och befordringsavgifter och dessas exakta belopp sålunda ej är känt. Bidraget torde, beräknat efter de nuvarande delaktighetsbeloppen, kunna uppskattas till omkring 18,000 kronor årligen.

Bidraget, som medför en motsvarande besparing å grundfondens eget kapital eller å de inkomster som skola tillföras detta kapital, medför att fondens utdelningskapacitet för varje år överstiger vad den var nästföregående år med ett belopp, motsvarande räntan å bidraget i fråga.

Såsom förut nämnts (sid. 28) och av § 67 närmare framgår, har emellertid detta bidrag med hänsyn till vissa föreslagna åtgärder för de nuvarande pensionärernas tillgodoseende ansetts böra utgå först efter förloppet av 20 år från det nya reglementets ikraftträdande.

Mom. 2. På sätt under § 13 närmare omförmäles hava de sakkunniga icke för dem, å vilka de nya pensionsbestämmelserna bliva gällande, bibehållit de retroaktiv- och åldersskillnadsavgifter, som enligt nuvarande bestämmelser inbetalas till tillskottsfonden (nuv. reglem. §§ 4 och 5), och som under senare år uppgått till i medeltal omkring 5,650 kronor. För att pensionärerna ej måtte bliva lidande härpå föreslås att ett belopp, som — ehuru skyldigheten att erlägga åldersskillnadsavgift kvarstår för nuvarande delägare, som ej erhållit delaktighet i försäkringsfonden — synts kunna bestämmas till ett runt tal av 6,000 kronor, skall årligen överföras från försäkringsfonden till tillskottsfonden såsom en dennas inkomst, vilken skall gå till fördelning mellan pensionärerna.

De sakkunniga hava jämväl för dem, å vilka det nya reglementet blir tillämpligt, borttagit årsavgifterna till tillskottsfonden för delägare som äro mer än 75 år. Ersättning härför beredes denna fond genom överförande till densamma från försäkringsfonden av ett belopp, som motsvarar dessa avgifter. Eftersom nuvarande delägare bliva befriade från dessa avgifter endast om de efter vunnen befordran bliva underkastade det nya reglementet (§ 65), kommer sådan överföring i fråga först längre fram.

Enligt fullmäktiges förslag skulle grund- och tillskottsfonderna erhålla bidrag för gäldande av pensioner under den tid, då delägares efterlevande enligt hittills gällande bestämmelser skulle ägt åtnjuta inkomst av tjänst- och nådår vid den avlidnes befattning eller bibehålla hans emeritilön. En häremot svarande bestämmelse hava de sakkunniga ej ansett påkallad. Fullmäktiges förslag var närmast föranlett av att genom tjänst- och nåd-

årets omedelbara borttagande pensionsrätten skulle för de efterlevande efter delägare, som avlidit efter det nya reglementets ikraftträdande, inträda på en gång och 1—2 år tidigare än enligt förut gällande bestämmelser och en ökad tillströmning av pensionärer därigenom förorsakas, som skulle medföra en minskning i de särskilda pensionslotternas belopp. Då de sakkunniga dels bibehållit tjänståret, begränsat till 6 månader, dels låtit nådåret vara orubbat för de nuvarande delägarna vid deras nuvarande tjänster, kommer en därmed jämförlig ökning i pensionärernas antal ej att med tillämpning av deras förslag bliva följden. I mån av nådårets bortfallande ökas väl pensionärernas numerär något, men detta kommer att ske småningom och synes ej kunna giva fog för ett bidrag från försäkringsfonden, som redan på annat sätt tagits i anspråk för förhöjning av pensioner från de nuvarande fonderna.

§ 7.

Med hänsyn till de olikheter beträffande avlöningen, som förekommer i fråga om delägare av olika kategorier, har ansetts nödigt att vid redogörelsen för de delägarna tillkommande delaktighetsbeloppen särskilja delägarna i olika grupper. Till en grupp, a), hava sammanförts biskoparna och de ordinarie prästerna i de territoriella församlingarna ävensom, på grund av deras ämbetsställning och den med tjänsten förenade lönen, pastor i hovförsamlingen och de i marinen anställda prästerna. Ehuru ej särskild nämnd, är innehavaren av de förenade befattningarna som kyrkoherde i Karlsborgs territoriella församling och garnisonspastor å Karlsborg hit hänförlig. Grunden för det föreslagna delaktighetsbeloppet för den under d) upptagna gruppen präster — de extra ordinarie prästerna i de territoriella församlingarna — har angivits i den allmänna motiveringen (sid. 22).

Där extra ordinarie präst erhåller annan med delaktighet i kassan förenad befattning än som under a)—c) omförmäles, bibehåller han det honom såsom extra ordinarie tillkommande, under d) angivna delaktighetsbeloppet, för såvitt ej högre delaktighetsbelopp redan blivit eller framdeles varder i den under e) stadgade ordning bestämt för den tjänst han tillträder. Vissa i denna punkt närmare angivna förutsättningar hava ansetts böra föreligga för att högre delaktighetsbelopp må kunna medgivas för hit hänförlig grupp befattningshavare.

Angående delaktighets upphörande i vissa fall, se § 2 mom. 2. Att under viss förutsättning pensionsutdelningen ur tillskottsfonden sker efter annan grund än gällande delaktighetsbelopp, se § 24 mom. 2. — Jfr ock §§ 63 och 64.

I likhet med fullmäktige anse de sakkunniga att förordnande som vikarie å vakantsatt tjänst icke bör medföra ändring i den förordnades delaktig-

hetsbelopp. Någon uttrycklig föreskrift därom synes dock ej påkallad. Nuvarande långvakansvikariers rätt torde dock böra tillgodoses på sätt i övergångsstadgandena (§ 63 mom. 1) skett.

§ 8.

Det har synts som en oformlighet, att delaktighetsbeloppet skulle kunna förhöjas på grund av en tillfällig förening av två eller flera tjänster. Allenast där befattningarna äro oskiljaktigt förenade med varandra bör en sådan förhöjning ifrågakomma.

§ 10.

Den i mom. 2 förekommande bestämmelsen att delägare, som är mer än 60 år, ej må vinna förhöjning i delaktighetsbeloppet har upptagits från reglementen för andra likartade kassor. Den motiveras av att befordringsavgiften för delägaren på grund av hög ålder måste sättas så högt att den bleve synnerligen betungande för honom (över 4 % av delaktighetsbeloppet årligen).

§§ 12 och 13.

Enligt gällande reglemente hava delägarna att till kassan (tillskottsfonden) erlägga avgift av tre olika slag, nämligen årsavgift med 2 % av delaktighetsbeloppet, retroaktivavgift, som erlägges av delägare som ingår i kyrkans tjänst senare än vid 25 års ålder, samt åldersskillnadsavgift, som erlägges av delägare vars hustru är mer än tio år yngre än han själv och utgår vid inträdet, om delägaren då är gift, eller vid äktenskaps ingående, om detta inträffar efter vunnet inträde i kassan. Däremot erlägges ej avgift vid vunnen befordran.

I fullmäktiges förslag bibehållas dessa avgifter till tillskottsfonden, under det de sakkunniga, såsom ovan nämnts, för nya delägare (och förutvarande delägare efter vunnen befordran) behållit endast årsavgiften (i förslaget benämnd grundavgift) men borttagit retroaktiv- och åldersskillnadsavgifterna. Dessutom hava årsavgifterna för delägare, som är mer än 75 år, av de sakkunniga borttagits.

Fullmäktige föreslå vidare att till den nya pensionsfonden skulle erläggas årsavgift (1,3 % av delaktighetsbeloppet), överårighetsavgift (vid inträde efter fyllda 29 år), befordringsavgift (vid förhöjning av delaktighetsbeloppet efter fyllda 29 år) och åldersskillnadsavgift. Årsavgift skulle erläggas under hela livstiden, likaså åldersskillnadsavgift, om den ej erlagts på en gång; befordringsavgift däremot på en gång eller fördelad på 5 år.

Enligt de sakkunnigas förslag utgår till försäkringsfonden (fullmäkti-

ges nya pensionsfond) endast grundavgift och befordringsavgift. Den förra (1,5 % av delaktighetsbeloppet) erlägges endast till och med 75 års ålder. Den senare erlägges av den, som efter fyllda 27 år inträder i kassan eller får förhöjning av delaktighetsbeloppet, och utgår likaledes till och med 75 års ålder, där ej delägaren föredrager att betala den på en gång eller under loppet av 5 år.

Grundavgiften till försäkringsfonden är högre än enligt fullmäktiges förslag, nämligen för år räknat 1,5 % i stället för 1,3 %. Även befordringsavgiften till samma fond är högre, om den beräknas som engångsavgift (se tab. I kol. 3 i de sakkunnigas förslag och tab. I kol. 3 i fullmäktiges förslag). Och befordringsavgift skall erläggas av den, som vid inträdet eller vid förhöjning av delaktighetsbeloppet är mer än 27 år, under det att överårighets- och befordringsavgift enligt fullmäktiges förslag skulle erläggas till den nya fonden av den, som fyllt 30 år eller mera under det kalenderår då han inträdde eller fick förhöjning av delaktighetsbeloppet. Att dessa avgiftshöjningar vidtagits, oaktat pensionerna börja utgå först efter tjänstårets slut, beror på följande.

1) Med hänsyn till den osäkerhet som vidlåder försäkringstekniska beräkningar beträffande en kassa av denna art med så litet delägarantal som här har det synts nödvändigt att giva avgifterna rätt stora säkerhetstillägg. Grundavgiftens säkerhetstillägg är för år räknat 2 ‰ av delaktighetsbeloppet, retroaktivavgiftens är 10 % av dess nettobelopp.

2) Då delägarna befriats från retroaktiv- och åldersskillnadsavgifter till tillskottsfonden samt från avgifter till denna fond efter fyllda 75 år och tillskottsfonden skall hava ersättning härför av försäkringsfonden, hava avgifterna till denna fond måst höjas.

3) Enligt fullmäktiges förslag skulle årsavgifterna till den nya fonden utgå ända till delägarens död samt åldersskillnadsavgift erläggas även till denna fond. Enligt de sakkunnigas förslag upphör grundavgiften till försäkringsfonden efter fyllda 75 år samt erlägges ingen åldersskillnadsavgift till densamma. Detta måste kompenseras genom viss höjning av grund- och befordringsavgiften till försäkringsfonden.

Det må påpekas att befordringsavgiften trots höjningen blir mindre betungande för delägarna i följd av att den får erläggas som kvartalsavgift, utgående under delägarens livstid (dock högst till och med 75 års ålder).

4) Beräknad med ovan angivna säkerhetstillägg och med ett omkostnadstillägg motsvarande försäkringsfondens förpliktelse att bidraga till förvaltningskostnaderna blir grundavgiften för den som vid inträdet är 27 år 1,5 % av delaktighetsbeloppet. Alltså måste de, som inträda efter fyllda 27 år, erlägga befordringsavgift. Flertalet inträder tidigare och slipper därför befordringsavgift, tills de befordras till ordinarie.

Som synes har avgiftssystemet väsentligen förenklats för dem å vilka det nya reglementet blir gällande. En delägare har framgent att erlägga endast grundavgiften (3,5 %, därav 2 % tillgodoföras tillskottsfonden) samt befordringsavgift. Båda avgifterna sammanslås till en avgift, som erlägges kvartalsvis. Med kvartal menas här fjärdedel av ecklesiastikår. Avgift, som slutar på öretal, höjes till närmast högre krontal. Förändras delaktighetsbeloppet för delägare, beräknas grundavgiften för hela kvartalet efter det högsta delaktighetsbelopp, som under någon del av kvartalet varit gällande för honom. Ovan har anmärkts att grund- och befordringsavgifterna ej behöva i räkenskapen särskiljas.[1]

Till förberörda grundavgift bör efter de sakkunnigas mening läggas en årlig avgift av 20 kronor eller 5 kronor i kvartalet av delägare, som ej tillhör det territoriella prästerskapet (inkl. biskoparna). Denna 5-kronorsavgift är närmast avsedd att vara ett vederlag för det att någon inkomst, motsvarande avlösning av nådårsrätten, eller inkomst enligt förslagets § 4 mom. 1 b), ej lärer kunna påräknas från vissa tjänster, vilkas innehavare äro delägare i kassan. Det har synts enklast och redigast att i avseende på denna avgift behandla alla delägare, som icke tillhöra det territoriella prästerskapet, lika.

Av grundavgiften tillgodoföres grundfonden omförmälda avgiftsökning 5 kronor samt tillskottsfonden ett belopp, som motsvarar den förutvarande 2 %-avgiften. Efter vad förut anförts (sid. 21) föreslå de sakkunniga att det underlag, efter vilket pension beräknas ur tillskottsfonden, fixeras till ett på visst närmare angivet sätt bestämt belopp (§ 24 mom. 2). Den del av grundavgiften, som skall tillgodoföras tillskottsfonden, bör fördenskull vara 2 % eller efter kvartal räknat ½ % av det underlag, efter vilket hel pensionslott ur tillskottsfonden skall beräknas för delägarens efterlevande. Återstoden av grundavgiften tillgodoföres försäkringsfonden. Under viss förutsättning får denna alltså tillgodonjuta mer än den för denna fond

[1] Såsom exempel på hur avgiftsskyldigheten — inbegripet vad som gäldas genom det föreslagna lönetillägget — kan komma att i olika fall ställa sig torde få anföras följande, därvid avgifterna angivits såsom kvartalsavgifter t. o. m. 75 år.

E. o. präst vinner delaktighet vid 26 års ålder. Delaktighetsbelopp: 2.500 kr. Avgift: grundavgift 21: 87, avrundat till 22: —.

E. o. präst vinner delaktighet vid 32 års ålder. Delaktighetsbelopp: 2.500 kr. Avgifter: grundavgift 21: 87, befordringsavgift 2: 50, tillhopa 24: 37, avrundat till 25: —.

Sistnämnde e. o. präst vinner vid 36 års ålder befordran till komministerstjänst med delaktighetsbelopp 3.000 kr. Avgifter: grundavgift 26: 25, befordringsavgift: äldre 2: 50, ny 0: 85, tillhopa 29: 60, avrundat till 30: —.

Bemälde komminister vinner vid 50 års ålder befordran till kyrkoherdetjänst med 5.000 kronors delaktighetsbelopp. Avgifter: grundavgift 43: 75, befordringsavgift: äldre 2: 50 + 0: 85, ny 10: 40, tillhopa 57: 50, avrundat till 58: —.

Nämnde kyrkoherde vinner vid 58 års ålder befordran till kyrkoherdebefattning med 7.500 kronors delaktighetsbelopp. Avgifter: grundavgift 65: 62, befordringsavgift: äldre 2: 50 + 0: 85 + 10: 40, ny 22: 25, tillhopa 101: 62, avrundat till 102: —.

beräknade kvartalsavgiften av 1,5 % av delaktighetsbeloppet eller efter kvartal räknat 3/8 %. Om detta överskotts användning till förmån för vederbörande delägare stadgas i § 25.[1]

§ 14.

Beräknandet av här omförmälda avgifter av återinträdande delägare sker av kassans direktion genom dess i § 40 omförmälda konsulent. De grunder efter vilka beräkningarna skola verkställas fastställas av Kungl. Maj:t (jfr. § 58).

§ 15.

Det torde få anses skäligt att extra ordinarie präst med tjänstgöringsskyldighet i de territoriella församlingarna, som på grund av längre tids sjukdom går förlustig sin avlöning, befrias från skyldigheten att erlägga avgift till kassan under den tid nämnda förhållanden fortfara. Ordet avlöning inbegriper även under sjukdom utgående arvode, som, i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag (prop. n:r 211 till 1925 års riksdag), må komma att beviljas. Befrielsen torde böra åtnjutas från och med det kvartal (fjärdedel av ecklesiastikår), som följer näst efter det sjukdomen varat ett år, under förutsättning att sjukdomsförfallet och förlusten av avlöning fortfarit under hela kvartalet, samt fortsätta under ett vart kvartal varunder förhållandena varit enahanda.

Den nu berörda friheten från erläggande av avgift till kassan har ansetts icke skäligen kunna ifrågasättas för annan extra ordinarie präst än den som, om han vore frisk, står till förfogande för tjänstgöring inom de territoriella församlingarna, således exempelvis ej för den som, utan att lämna prästämbetet, emellertid av en eller annan anledning befriats från tjänstgöringsskyldighet i församlingarna.

Befrielsen i fråga bör ej medföra minskning i den rätt till pension, som tillkommer hans efterlevande.

§ 16.

De föreslagna avgifterna till kassan äro avsedda att vara personliga. Enligt det nu gällande reglementet uppehålles emellertid tillika den åskådningen, att avgift skall utgå för själva befattningen, även om den ej uppe-

[1] Såsom exempel må anföras följande. Lönen vid en viss tjänst är vid tiden för reglementets ikraftträdande 5.000 kronor. Den, som befordras till tjänsten, har att (frånsett befordringsavgift) erlägga en kvartalsavgift av 44 kr., därav 25 kr. tillgodoföras tillskottsfonden. Vid ny lönereglering höjes lönen till 6.000 kronor. Avgiften (frånsett befordringsavgift) blir då 53 kr., varav fortfarande 25 kr. tillgodoföras tillskottsfonden, under det att 28 kr. ingå till försäkringsfonden. Då den mot 7 %-pensionen svarande avgiften av 3/8 % av det nya delaktighetsbeloppet utgör blott 23 kr., uppstår ett överskott av 5 kr. (motsvarande 5 ‰ å löneförhöjningen 1.000 kronor), som skall användas till delägarens förmån enligt § 25.

hålles av ordinarie innehavare (§ 11). Då ett borttagande av kassans rätt till avgifter under tid, då tjänst är vakant, komme att medföra en minskning i det till utdelning ur tillskottsfonden tillgängliga beloppet och till följd därav i pensionslotternas storlek, hava de sakkunniga ansett nödigt att bibehålla den ordningen att den som under vakans uppbär lönen vid befattning skall vara skyldig att inbetala ett belopp motsvarande den avgift som innehavaren av befattningen skolat erlägga till tillskottsfonden, nämligen ½ % i kvartalet. Detta innebär bl. a. att präst, som uppehåller befattning på förordnande med rätt att åtnjuta alla med befattningen förenade förmåner, skall vara skyldig erlägga, jämte de honom åliggande avgifterna efter det för honom personligen (såsom extra ordinarie präst eller innehavare av ordinarie befattning) gällande delaktighetsbeloppet, även en särskild avgift för den av honom på förordnande uppehållna tjänsten. Av nära till hands liggande skäl saknas anledning att kräva motsvarande inbetalning till försäkringsfonden. Skyldig hänsyn till pensionärerna lärer böra medföra, att kassan själv under tid, då den uppbär avkomsten av befattning, av behållna inkomsten överför till tillskottsfonden från grundfonden resp. från försäkringsfonden — beroende på vilken fond tillgodonjuter inkomsten (jfr § 4) — ett belopp, motsvarande ifrågavarande kvartalsavgift av ½ %.

§ 17.

Kassan bör snarast möjligt meddela varje nytillträdande delägare ävensom varje delägare, vars avgiftsskyldighet undergår någon förändring, underrättelse om beloppet av den avgift, delägaren har att erlägga. Kunskap om de nytillträdande delägarna samt om de förhållanden, som medföra ändring i delaktighetsbeloppet m. m., erhåller kassan i allmänhet genom de meddelanden, som domkapitlet föreslagits skola tillställa kassan omedelbart efter timad förändring. (Se de sakkunnigas hemställan under punkten C. 2). Beträffande befattningshavare inom grupper, som avses i § 7 mom. 1 e, lärer kassans direktion komma att tillse att underrättelser om inträffade förändringar omedelbart delgivas kassan genom vederbörande huvudman.

Såsom i den allmänna motiveringen angivits hava de sakkunniga emellertid föreslagit, att avgifterna i regel skola inbetalas till kassan av den som ombesörjer utbetalningen av avlöningen, d. v. s. kyrkoråden beträffande det territoriella ordinarie prästerskapet, länsstyrelsen eller i vissa fall statskontoret beträffande det territoriella extraordinarie prästerskapet o. s. v. För dessa kräves givetvis erhållande av uppgift angående avgifternas storlek, varom direktionen skall hava att besörja.

Utan vidare torde det vara klart att här föreslagen rätt till avdrag för ogulden avgift även avser avgift, som av en eller annan anledning icke

blivit delägaren avkrävd, exempelvis därför att kassan varit okunnig om vunnen befordran.

Det må framhållas att det visat sig svårt för kassan att i tid erhålla de uppgifter som erfordras för att debitera delägarna vederbörliga åldersskillnadsavgifter. Det torde därför medföra ej ringa lättnad för kassans expedition att dessa avgifter ej vidare skola utgå. Kassan undgår även därigenom förluster i de fall då dessa avgifter ej kunna debiteras i vederbörlig ordning och ej heller efteråt indrivas. Det synes vara en vinst att sådant efterkrav ej vidare kommer i fråga, framför allt med hänsyn till att utgående pensioner ur tillskottsfonden ej komma att av sådan anledning minskas.

§ 19.

Denna av pensionskommittén föreslagna, men av fullmäktige icke upptagna bestämmelse har synts de sakkunniga lämplig, därvid de emellertid ansett det stadgade undantaget böra avse allenast änkepension. Födes åter barn i äktenskap, varom här är fråga, lärer anledning saknas att utesluta barnet från pensionsrätt.

§ 21.

Beträffande det i denna paragraf föreslagna stadgandet torde få hänvisas till vad som yttrats vid § 2 mom. 2.

§§ 23 och 24.

Det här beskrivna förfaringssättet beträffande uträknandet av pensionslotterna från grund- och tillskottsfonderna överensstämmer med vad som finnes stadgat i nuvarande reglementets § 18; dock hava de sakkunniga trott sig böra uttryckligen angiva, att tillskottsfondens inkomst skall beräknas utan hänsyn till kapitalvinster och kapitalförluster.

Den tab. III, till vilken hänvisning göres i förevarande paragrafer och vilken anger den procent av grund- och tillskottsfondernas årsinkomst, som får för varje år utdelas, överensstämmer med den tabell V, som genom kungörelse den 1 november 1912 fastställdes för åren 1913—1931, och hänför sig sålunda allenast till åren 1927—1931. I fråga om vissa synpunkter, som torde vara att iakttaga vid bestämmande av utdelningsprocenten för åren närmast efter år 1930—1931, torde få hänvisas till vad ovan sid. 8 yttrats.

Angående den i § 24 mom. 2 i händelse av löneförhöjning föreslagna fixeringen av det belopp, efter vilket utdelningen ur tillskottsfonden skall ske till blivande pensionärer, torde få hänvisas till den allmänna motiveringen, sid. 21. Här torde allenast få framhållas att åtgärden avser att det delaktighetsbelopp, som vid tiden för det nya reglementets ikraftträdande var gällande för innehavaren av varje särskild tjänst, skall tjäna

som underlag för pensionsutdelningen ur tillskottsfonden till dåvarande och framtida tjänstinnehavares efterlevande, allenast med den ändring, att om lönen för ordinarie präst i territoriell församling höjes genom *definitiv* lönereglering, som fastställes *första gången* enligt lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, skall det delaktighetsbelopp som följer av den sålunda fastställda lönen utgöra det underlag, efter vilket andel i utdelningen ur tillskottsfonden tillkommer efterlevande efter delägare, som avlider efter den definitiva löneregleringens ikraftträdande. Denna bestämmelse åsyftar att bereda likställighet för samtliga ordinarie präster i de territoriella församlingarna. I avvaktan på sammanslagning av pastorat eller annan ändring i den kyrkliga indelningen och organisationen beträffande vissa pastorat pläga meddelas löneregleringar av interimistisk eller provisorisk karaktär. Samtidigt med sådan lönereglering eller senare fastställes definitiv lönereglering, avsedd att träda i kraft då förändringen kan genomföras. Tydligt är att, utan att sådant behöver uttryckligen sägas i reglementet, det delaktighetsbelopp, som följer av den definitiva löneregleringen, skall även i detta fall tjäna som underlag för pensionsutdelningen ur tillskottsfonden till efterlevande efter delägare, som avlider efter det denna definitiva lönereglering trätt i kraft.

För det fall att ny tjänst inrättas, bör givetvis det underlag, efter vilket pension ur tillskottsfonden skall beräknas för denna tjänst, förläggas till samma nivå som övriga tjänster. Om sålunda lönens fastställande ägt rum efter grunder, som blivit beslutade efter reglementets ikraftträdande och som avsett att medföra löneförhöjning, bör det lägre belopp, vartill lönen kan antagas hava uppgått, därest den reglerats före reglementets ikraftträdande, tjäna som pensionsunderlag för blivande pensionärer. Omförmälda lägre belopp torde i detta fall böra bestämmas av Kungl. Maj:t.

§§ 25 och 27.

Såsom förut framhållits, grundlägger den föreslagna nya grundavgiften av $^3/_8$ % av delaktighetsbeloppet i kvartalet jämte i förekommande fall utgående befordringsavgift rätt till en pension av 7 % av delaktighetsbeloppet. Av stadgandet i § 13 mom. 2 om grundavgiftens fördelning mellan de olika fonderna framgår att, där i visst fall pensionstilldelningen ur tillskottsfonden skall beräknas efter ett underlag som är lägre än det för delägaren gällande delaktighetsbeloppet, kommer försäkringsfonden att av grundavgiften tillföras en andel, som överstiger nyssnämnda avgift av $^3/_8$ % av delaktighetsbeloppet. Detta överskott motsvarar (frånsett inverkan av avgiftens höjning till helt krontal) $^1/_2$ % (2 % för år) av skillnaden mellan beloppen och bör tillgodokomma delägarens efterlevande i form av tilläggspension, som beräknas försäkringstekniskt.

För undersökning av försäkringsfondens ställning och bärkraft bör peri-

odvis — här föreslaget vart nionde år (till var tredje stämma) — genom direktionens försorg av den föreslagna konsulenten företagas försäkringsteknisk utredning. Av denna utredning beror huruvida någon åtgärd bör vidtagas antingen i syfte att höja pensionerna eller i ändamål att höja avgifterna, suspendera förvaltningsbidraget eller sänka pensionerna — i sistnämnda fallet allenast framtida icke beviljade pensioner.

I reglementsförslaget har ej ansetts nödigt intaga uttrycklig bestämmelse därom att första framläggandet av utredning varom här sägs bör göras till den efter reglementets fastställande sammanträdande tredje ordinarie stämman. Det är dock enligt förslaget direktionen obetaget att göra den första utredningen tidigare.

§ 30.

Den i det nuvarande reglementets § 27 föreskrivna skyldigheten för pensionär att anmäla sig till fortsatt utbekommande av beviljad pension är tydligen föranledd därav att man för den uträkning av pensionslotterna, som skall äga rum efter de för denna kassa gällande egenartade bestämmelserna, har behov av säker kännedom om exakta antalet pensionärer. Härav även den rigorösa bestämmelsen att pensionär, som i följd av egen försummelse blivit utesluten vid pensionernas fördelning, ej är berättigad till pension för det år hans anmälan bort avse.

Genom vissa nu föreslagna bestämmelser hava de sakkunniga, efter vad de föreställa sig, ordnat så, att kassan skall i god tid erhålla kunskap om förändringar som tima i pensionärsbeståndet. Sålunda har föreslagits att pastorsämbetena måtte få sig ålagt att ofördröjligen meddela direktionen underrättelse då inom pastoratet kyrkobokförd pensionär ingått gifte eller avlidit. Vidare måste antagas att pensionernas utbetalning genom postverket skall, såsom fallet visat sig vara i andra kassor, bereda direktionen möjlighet till en ganska god kontroll över inträffande förändringar.

De sakkunniga hava därför övervägt huruvida icke den för pensionärerna nog så besvärliga anmälningsplikten kunde förfalla. Med anledning av erinringar från kassans sida ha de emellertid stannat vid att bibehålla anmälningsplikten men borttaga äventyret om förlust av rätten att utfå pension för året och i dess ställe införa en föreskrift av innehåll, att utebliven anmälan medför att pension endast *innehålles* intill dess utrett blivit att pensionär fortfarande lever och är pensionsberättigad. Rörande det fåtal pensionärer, som trots utebliven pensionsutbetalning icke låta sig avhöra, lärer direktionen kunna underhand inhämta erforderliga upplysningar. Under dessa omständigheter lärer det kunna förväntas komma att endast undantagsvis inträffa att vid fördelning av grund- och tillskottsfondernas utdelningssummor — på pensionsandel från försäkringsfonden inverkar utebliven anmälan ej — någon avgången pensionär medräknas; och även om så skulle ske, lärer den inverkan detta skulle få på slutresul-

tatet vara allt för ringa för att tillmätas någon betydelse. Den kan i alla händelser ej bliva jämförlig med den förbättring av pensioneringen som vinnes bland annat av det bidrag till förvaltningskostnadens bestridande, som försäkringsfonden framdeles skall lämna, och den därav betingade ökningen av grundfondens utdelningskapacitet.

§§ 36—42.

De sakkunniga hava ovan (sid. 28 o. f.) redogjort för vissa erinringar som de haft mot det sätt, varpå den nuvarande förvaltningen är organiserad. Därvid har tillika berörts frågan om en reformering av förvaltningen och lämnats en redogörelse för huru de sakkunniga tänkt sig direktionen med kontor och kansli böra organiseras. Till dessa redogörelser torde nu få allenast hänvisas.

§§ 44—57.

Beträffande de i dessa paragrafer föreslagna bestämmelserna i vad de avse reformering av revisionen och fullmäktiginstitutionen torde få hänvisas till den sid. 28 o. f. här ovan meddelade redogörelsen.

§ 59.

Den omständigheten att kassans delägare icke äro skyldiga att underkasta sig ändringar i kassans reglemente har försvårat genomförandet av önskvärda reformer beträffande prästerskapets änkepensionering. Särskilt har omöjligheten att omedelbart genomföra en begränsning av pensionsrätten för 55-åriga ogifta döttrar framträtt som ett hinder.

På initiativ av de sakkunniga hava kassans fullmäktige å stämma innevarande höst beslutat att till det nuvarande reglementets § 38, vars nuvarande stadgande borde betecknas såsom mom. 1, skall fogas ett andra moment av följande lydelse:

"2. Delägare, som inträtt i kassan, efter det bestämmelsen i detta moment trätt i kraft, är för sig och sina efterlevande underkastad de ändrade reglementsbestämmelser, som må bliva i stadgad ordning fastställda under tiden intill dess han avlidit eller hans delaktighet i kassan eljest upphört."

Det torde få förutsättas att extra bolagsstämma kommer att med det snaraste hållas för yttrande över det förslag till nytt reglemente för kassan, som de sakkunniga nu avgiva, samt att nyssnämnda förslag om tillägg till § 38 därvid framlägges till slutligt avgörande i reglementsenlig ordning. Varder sistnämnda förslag då antaget, torde kunna beräknas att förslaget kan jämförelsevis snart i början av år 1926 underställas Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse.

En bestämmelse av enahanda innebörd som nyss angivna förslag lärer böra inflyta i det nya reglementet; och denna bestämmelse bör avfattas med hänsyn till innehållet i det tillägg till reglementets § 38, som sålunda

torde vara att förvänta. I det förslag härutinnan, som föreligger i § 59, hava de i nyssnämnda tilläggsförslag förekommande orden "eller hans delaktighet i kassan eljest upphört" uteslutits. Då enligt de sakkunnigas förslag pensionsrätten bibehållits, låt vara med viss begränsning, för efterlevande efter delägare, vars delaktighet upphört, bör nämligen även reglementsändring, som genomföres under tiden mellan delaktighetens upphörande och delägarens död, vara förbindande för honom och hans efterlevande.

§§ 61—64.

Det nya reglementet bör från och med viss dag erhålla tillämpning i de delar, som icke beröra enskilds rätt, d. v. s. i de delar, som avse förvaltningen och delägarnas tillsyn över denna (kap. 7 och 8). Denna dag bör bestämmas till den 1 maj året näst efter det reglementet må komma att vinna Kungl. Maj:ts stadfästelse (§ 61). Då vissa frågor böra framläggas för riksdag och kyrkomöte eller ettdera, är, under förutsättning att extra kyrkomöte anses lämpligen böra sammankallas, den 1 maj 1927 den tidigaste dag, till vilken reglementets ikraftträdande lärer kunna bestämmas.

Samtidigt med ikraftträdandet lärer reglementet böra erhålla tillämpning på var och en, som är skyldig underkasta sig ändring i de äldre reglementsbestämmelserna. Under nyssnämnda antagande, att fastställelse under nästkommande år meddelas å beslut om tillägg till § 38 i det nuvarande reglementet av innehåll som ovan angivits, skulle alltså det nya reglementet komma att i hela sin utsträckning erhålla tillämpning å en var, som blivit delägare i kassan efter det tilläggsbestämmelserna trätt i kraft, liksom å var och en som därefter inträder i kassan (§ 61).

Reglementet medför icke någon förändring i den rätt, som tillkommer efterlevande efter delägare, som avlidit innan reglementets ikraftträdande. För dem skall det äldre reglementet fortfarande vara gällande, dock att det nya reglementets bestämmelser om pensionsanmälan m. m. bör, för vinnande av enhetlighet, vara gällande även för dessa pensionärer (§ 62 mom. 1). Emellertid hava de sakkunniga, på sätt förut (sid. 27) anförts, funnit utväg bereda vissa av de pensionärer varom här är fråga — nämligen änkor och minderåriga barn efter delägare, som ej tillika ägde delaktighet i annan änke- och pupillkassa — tilläggspension av 60 kronor ur försäkringsfonden (§ 62 mom. 2).

De nya pensionsbestämmelserna lära icke heller kunna bliva tillämpliga på dem, som bliva delägare i kassan innan omförmälda tillägg till det nuvarande reglementets § 38 träder i kraft samt på deras efterlevande. För dem böra alltså det nuvarande reglementets bestämmelser (kap. I—IV) förbliva gällande (§ 63 mom. 1). Dock bör såsom förut nämnts sådan delägares delaktighetsbelopp på visst sätt fixeras. Och de nya föreskrifterna om ordningen och sättet för avgifternas inbetalning böra tilläm-

pas på dem. Likaså böra för deras efterlevande gälla de nya bestämmelserna om pensionsanmälan m. m.

Reformen medför alltså icke någon ändring i de nuvarande delägarnas avgifter och familjepensionsrätt, dock att de icke annat än under vissa förutsättningar få tillgodoräkna sig förhöjning i delaktighetsbeloppet, som eljest skulle följa av möjligen inträffande förhöjning i lönen.

Men det beredes dessa delägare *möjlighet* att genom höjda avgifter bereda sina familjer rätt till bättre pensioner. Förslaget innebär i detta avseende följande.

1) Nuvarande extra ordinarie präst i territoriell församling äger rätt att begära höjning av sitt delaktighetsbelopp för pension ur tillskottsfonden till 2,500 kronor (§ 63 mom. 2). Hans årliga avgift till denna fond höjes då från nuvarande 12 kronor till 50 kronor. Avgiften erlägges under delägarens livstid (för delaktighet i försäkringsfonden enligt § 64 upphör däremot avgiftsbetalningen efter fyllda 75 år).

2) Nuvarande extra ordinarie präst, som sålunda erhållit förhöjning av sitt delaktighetsbelopp, och annan nuvarande delägare (med vissa i § 64 mom. 6 nämnda undantag) äger (§ 64 mom. 1) rätt att, där han ej är mer än 75 år, vinna delaktighet i försäkringsfonden mot erläggande av en årlig avgift av 1,5 % av det delaktighetsbelopp, som enligt det nya reglementet beräknas för den befattning han har vid reglementets ikraftträdande (2,500 kronor för extra ordinarie präst i territoriell församling). Detta belopp benämnes (till undvikande av förväxling) "underlag" för pension ur försäkringsfonden. Avgiften täckes för extra ordinarie präst delvis genom den höjning i arvodet som han i detta fall får åtnjuta; arvodeshöjningen är nämligen 60 kronor, under det avgiftsökningen enligt § 63 mom. 2 är 38 kronor och enligt § 64 mom. 1 kronor 37: 50. För ordinarie präst i territoriell församling täckes, så länge han åtnjuter lön enligt lönereglering, fastställd enligt prästlöneregleringslagen den 9 december 1910, avgiften helt av det föreslagna lönetillägget som i detta fall tillgodoräknas honom. Avgiften erlägges till och med 75 års ålder.

Den änkepension ur försäkringsfonden, som beredes genom denna avgift, är olika allt efter delägarens ålder vid det nya reglementets ikraftträdande. Är han icke mer än 35 år, blir änkepensionen 5 % av ovannämnda underlag. Är han äldre, är pensionsprocenten lägre och bestämmes enligt tab. IV i reglementet. Följande exempel må anföras.

Delägarens ålder närmaste födelsedag före reglementets ikraftträdande:	Änkepension ur försäkringsfonden i % av underlaget
40	4,0
50	2,7
60	1,7
70	0,9

För att likställa efterlevande efter nuvarande delägare, som vunnit delaktighet i försäkringsfonden, med nuvarande pensionärer är stadgat att hel pensionslott, som understiger 60 kronor skall förhöjas till detta belopp.

3) Delägare, som sökt delaktighet i försäkringsfonden enligt föregående punkt och vid reglementets ikraftträdande ej är mer än 65 år samt med läkarbetyg styrker att hälsotillståndet är gott, äger rätt att begära tilläggsförsäkring, varigenom änkepensionen ur försäkringsfonden höjes till 7 % av underlaget (§ 64 mom. 2). Årsavgiften härför är dels grundavgift dels åldersskillnadsavgift. Den förra beräknas efter tab. V i reglementet. Den senare beräknas försäkringstekniskt och utgår, när delägaren är gift vid reglementets ikraftträdande eller sedermera gifter sig, dock ej sedan han fyllt 65 år, och hans hustru är mer än 5 år yngre än han själv. Avgifterna erläggas till och med 75 års ålder; dock upphör åldersskillnadsavgiften, om dessförinnan hustrun dör eller äktenskapet eljest upplöses. Vid omgifte erlägges ny åldersskillnadsavgift, om sådan påkallas av de nya makarnas ålder. Som exempel på dessa avgifter må följande anföras.

Tilläggsavgifter för 7 %-änkepension.

Delägarens ålder närmaste födelsedag före reglementets ikraftträdande	Åldersskillnad mellan man och hustru	Grundavgift per kvartal i % av underlaget	Åldersskillnadsavgift per kvartal i % av underlaget
40 år	högst 5 år	0,26	—
40 »	10 år	0,26	0,03
40 »	15 »	0,26	0,05
50 »	högst 5 år	0,50	—
50 »	10 år	0,50	0,07
50 »	15 »	0,50	0,14
50 »	20 »	0,50	0,20
60 »	högst 5 år	0,85	—
60 »	10 år	0,85	0,19
60 »	15 »	0,85	0,37
60 »	20 »	0,85	0,52
64 »	högst 5 år	1,10	—
64 »	10 år	1,10	0,29
64 »	15 »	1,10	0,59
64 »	20 »	1,10	0,82

Om delägaren finner, att han icke kan erlägga den tilläggsavgift, som sålunda erfordras för att höja änkepensionen ur försäkringsfonden till 7 % av underlaget, äger han, om han är mer än 50 år, rätt att erhålla en lägre tilläggsförsäkring (§ 64 mom. 2). Några exempel må anföras.

Tilläggsavgifter för 5 %-änkepension.

Delägarens ålder närmaste födelsedag före reglementets ikraftträdande	Åldersskillnad mellan man och hustru	Grundavgift per kvartal i % av underlaget	Åldersskillnadsavgift per kvartal
50 år	högst 5 år	0,28	—
50 »	10 år	0,28	0,04
50 »	15 »	0,28	0,08
50 »	20 »	0,28	0,11
60 »	högst 5 år	0,53	—
60 »	10 år	0,53	0,12
60 »	15 »	0,53	0,23
60 »	20 »	0,53	0,33

Tilläggsavgifter för 3 %-änkepension.

Delägarens ålder närmaste födelsedag före reglementets ikraftträdande	Åldersskillnad mellan man och hustru	Grundavgift per kvartal i % av underlaget	Åldersskillnadsavgift per kvartal
60 år	högst 5 år	0,21	—
60 »	10 år	0,21	0,05
60 »	15 »	0,21	0,09
60 »	20 »	0,21	0,13
64 »	högst 5 år	0,34	—
64 »	10 år	0,34	0,09
64 »	15 »	0,34	0,17
64 »	20 »	0,34	0,24

Den som vunnit delaktighet i försäkringsfonden bibehåller i övrigt sina rättigheter och skyldigheter enligt hittills gällande reglemente. Dock befrias han från åldersskillnadsavgift till tillskottsfonden. Därjämte begränsas pensionsrätten för icke minderåriga barn dels så, att dylik rätt ej förvärvas för barn, som födas efter det nya reglementets ikraftträdande, och dels så att den pension, som eljest må tillkomma icke minderåriga barn, bestämmes till visst maximum, beräknat efter hel pensionslott av 250 kronor ur grundfonden och 6 % av delaktighetsbeloppet ur tillskottsfonden (§ 64 mom. 5). Särskilt må framhållas, att delägaren skall erlägga avgift till tillskottsfonden även efter fyllda 75 år.

Om delägaren innehar med nådårsrätt förenad befattning, bibehåller han denna rätt.

Anmälan av extra ordinarie präst, som önskar få sitt delaktighetsbelopp höjt, samt av delägare, som önskar vinna delaktighet i försäkringsfonden, skall ingivas till kassans direktion senast å dagen för det nya reglementets ikraftträdande (§ 62 mom. 4). Den respittid, som delägarna sålunda komma

att få, måste anses tillräckligt rymlig. Det torde nämligen få tagas för givet att reglementet, om förutsättningarna för dess fastställande komma att föreligga, promulgeras i så god tid före dagen för ikraftträdandet att delägarna — vilka redan genom erhållen del av de sakkunnigas betänkande fått tillfälle att tidigt taga i övervägande sin ställning till förslaget — hunnit bestämma sig för i vilken mån de vilja begagna sig av de dem erbjudna förmånerna. Det lärer ock vara att förvänta att direktionen kommer att i god tid genom lämpligt avfattat cirkulär anmoda delägarna att yttra sig.

Då nuvarande delägare, som å den dag då reglementet träder i kraft är mer än 75 år, är utesluten från möjligheten att bereda änka och minderåriga barn pensionsförbättring ur försäkringsfonden, kräver rättvisan att även dessa skola få tillgodonjuta den pensionsförbättring av 60 kronor för hel pensionslott räknat, som föreslagits för nuvarande pensionärer. Förslag därom återfinnes i § 63 mom. 1.

§ 65.

De nuvarande delägare, vilka efter det nya reglementets ikraftträdande söka och vinna befordran, böra emellertid, såsom förut (s. 25) omförmälts, vara skyldiga att underkasta sig det nya reglementet, varförutom de förlora nådårsrätten (s. 18). Hurusom de sakkunniga ansett skäligt att sådan delägare bör vid bestämmandet av befordringsavgifterna få tillgodoräkna sig värdet av nådårsrätten vid den förra tjänsten är förut berört (s. 25).

Då förlusten av pensionsrätten för 55-åriga ogifta döttrar och sjuka icke minderåriga barn, om sådan förlust skulle förenas med sökandet och erhållandet av befordran, kunde antagas komma att avhålla delägare från att söka befordran, torde det vara med billighet överensstämmande att låta ifrågavarande rätt kvarstå även för delägare, varom här är fråga, dock med den begränsning som förut sagts.

Delägare, som före befordran erlagt avgifter enligt § 64 mom. 1 eller mom. 2, befrias därefter från sådana. Likaså bortfalla alla avgifter efter fyllda 75 år.

§ 66.

Skillnadsbelopp, varom här är fråga, torde lämpligen böra fördelas allenast bland sådana pensionslotter, som tillkomma änkor och minderåriga barn, men icke böra tillgodokomma sådana icke minderåriga barn, vilkas pensionsrätt ej blivit begränsad.

§§ 68 och 69.

De i dessa paragrafer meddelade bestämmelserna avse att ordna förvaltningen under tiden intill dess funktionärer, utsedda i enlighet med det nya reglementet, kunnat utses och träda i verksamhet.

De tidpunkter, som här angivas, äro föreslagna under antagande att det nya reglementet skulle hinna fastställas så tidigt, att det träder i kraft den 1 maj 1927.

Statens offentliga utredningar 1925

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Utkast till ändrad lydelse av vissa paragrafer i kungl. stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter ang. domsagornas förvaltning. [14]
Förberedande utkast till strafflag. Förfalskningsbrotten. [22]
Förslag till lag om dödande av förkommen handling m. m. [25]
Förslag till lag om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. [26]
Betänkande och förslag rörande ändring i strafflagens bestämmelser om preskription av straff. [28]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Byggnadsstyrelsesakkunnigas betänkande angående omorganisation av byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå m. m. [13]
Betänkande ang. ordnandet av statens byggnadsverksamhet inom Stockholm. [15]
Förslag till lönereglering för landsfogdar och landsfiskaler m. m. [23]
1921 års pensionskommittés betänkande. 4. Betänkande med förslag till militär tjänstepensionslag. [24]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 31. Den svenska tvättmedelsindustrien. [2] 29. Den svenska skoindustrien. [3] 30. Den svenska cementindustrien. [4] 32. Den svenska porslinsindustrien. [5] 33. Tryckeri- och pappersförädlingsindustri i Sverige. [6]
Betänkande med förslag till grunder för avsättning till de affärsdrivande verkens förnyelsefonder m. m. [9]
Förslag till förordning ang. statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. [10]
Betänkande angående omorganisation av taxeringsväsendet. [27]
Om vägbeskattningens ordnande. [31]
Den kommunala skatteutjämningen. [35]

Polisi.

Socialpolitik.

Det svenska skogsbrukets förutsättningar och historia. [11]
Sveriges enskilda skogar. [12]
Konsumentkooperationen i Sverige. [16]
Betänkande med förslag till motverkande av arbetslöshet genom anordnande av allmänna arbeten. [29]
Studier rörande industriell demokrati i Norge, England, Tjeckoslovakien och Österrike. [30]
Betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd. [34]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Betänkande betr. vattenfallsstyrelsens landsbygdstaxor m. m. [18]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Utredning rörande fiskerättsförhållandena vid rikets kuster. Del 1. [19] Del 2. [20]
Utredningar och förslag ang. inrättande av fasta försöksgårdar. [32]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Omorganisation av väg- och vattenbyggnadsväsendet. [33]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation [8]
Förslag till lag om försäkringsavtal. [21]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning av vissa frågor rörande privatläroverken. [1]
Förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa m. m. [36]

Försvarsväsen.

Underofficerssakkunnigas yttrande och förslag. [7]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Betänkande rörande det s. k. Genèveprotokollet ang. avgörande på fredlig väg av internationella tvister. [17]

Omslaget tryckt hos Isaac Marcus' Boktryckeri-Aktiebolag, Stockholm 1925.